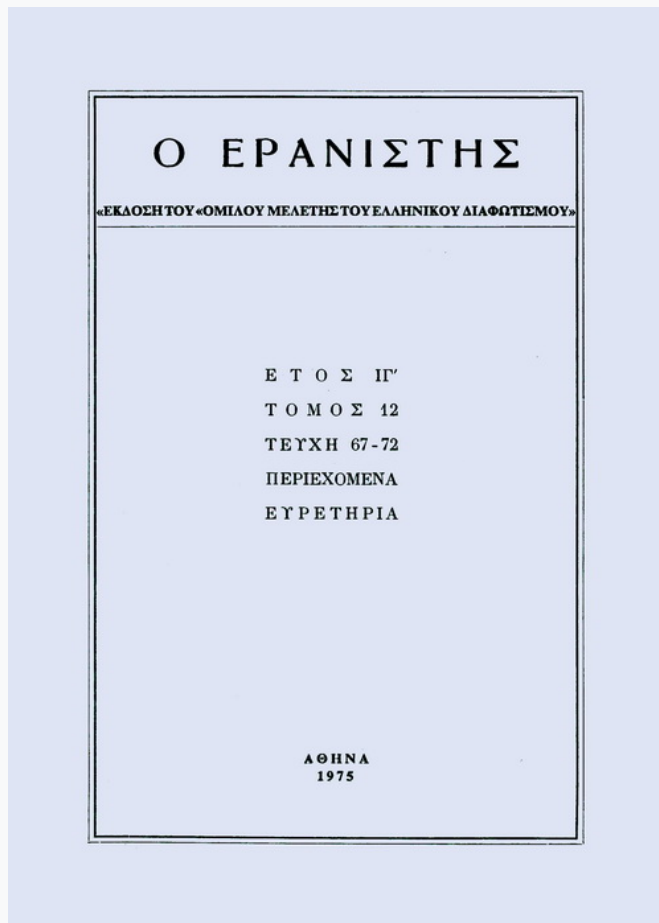

The Gleaner

Vol 12 (1975)

Βιβλία με συνδρομητές. Ι. Τα χρόνια του Διαφωτισμού (1749-1821)

Φίλιππος Ηλιού

doi: [10.12681/er.10045](https://doi.org/10.12681/er.10045)

Copyright © 2016, Φίλιππος Ηλιού

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Ηλιού Φ. (2016). Βιβλία με συνδρομητές. Ι. Τα χρόνια του Διαφωτισμού (1749-1821). *The Gleaner*, 12, 101-179. <https://doi.org/10.12681/er.10045>

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ'

Μάϊος - Αύγουστος ΤΟΜΟΣ 12/τχ. 69 - 70

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ

Βιβλία με συνδρομητές. I. Τὰ χρόνια τοῦ Διαφωτισμοῦ (1749 - 1821).

ΧΡΟΝΙΚΑ

Τὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριο Σπουδῶν τῆς Ν.Α. Εὐρώπης.

ΑΘΗΝΑ
1975

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ : "ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ,"
(ΟΜΕΔ)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ : Λουκία Δρούλια (Βασ. Σοφίας 62α, Τ.Τ. 612)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ : Λ. Βρανούσης, Έμμ. Φραγκίσκος, Λουκία
Δρούλια

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Έμμ. Ν. Φραγκίσκος (Άδμήτου 22, Τ.Τ. 201)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ : Π. Ραυτόπουλος (Μουσῶν 42)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Προκειμένου νά ἐκδοθοῦν σέ σῶμα, μὲ ἐνιαία χρονολογικὴ τάξη, οἱ ὡς τώρα προσθῆκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863 τῶν Γκίνη-Μέξα, παρακαλοῦμε νά ἀποσταλοῦν τὸ συντομώτερο γιὰ δημοσίευση στὸν Ἑρανιστὴ νέες τυχὸν προσθῆκες, ὥστε νά καταστῆ δυνατὸν νά ἐνσωματωθοῦν στὸν ὑπὸ ἐκδοσὴ τόμο.

ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Ι. ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ (1749 - 1821)*

... ποιός έγραφε και για ποιόν ποιός διά-
βαζε και γιατί...

Lucien Febvre

Ο σκοπός του δημοσιεύματος αυτού είναι διπλός. Να παρουσιάσει μια ειδική κατηγορία βιβλίων, εκείνα που δημοσιεύτηκαν με το σύστημα της προεγγραφής συνδρομητών και που, επιπλέον, δημοσιεύουν στις σελίδες τους τον κατάλογο των προσώπων που ανταποκρίθηκαν στη σχετική έκκληση του συγγραφέα ή του εκδότη. Κυρίως: να καλέσει σε βοήθεια έρευνητές και βιβλιόφιλους, για να ολοκληρωθεί μια έρευνα που σιτεύει από καιρό στα συρτάρια μου και που πρόκειται, ελπίζω, να δημοσιευθεί σύντομα. Η ελπίδα μου είναι, ότι το σημερινό δημοσίευμα θα προκαλέσει συμπληρώσεις και προσθήκες, έτσι ώστε ο κατάλογος που παρουσιάζεται εδώ να αποκτήσει τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα. Για όρισμένους λόγους στους οποίους θα αναφερθώ στη συνέχεια, η πληρότητα αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο όταν ο σχετικός έλεγχος γίνει σε πολύ μεγάλο αριθμό αντιτύπων του κάθε βιβλίου που κυκλοφόρησε στην περίοδο που μάς ενδιαφέρει κι αυτό ξεπερνά, φυσικά, τη δυνατότητα ενός μόνο έρευνητή.

Η πρόθεσή μου δεν είναι βιβλιογραφική. Όπως είχα την ευκαιρία να έπισημάνω παλιότερα¹, οι κατάλογοι των συνδρομητών αποτε-

* Το δεύτερο μέρος που καλύπτει τα χρόνια της Έπανάστασης (1821 - 1832) θα παρουσιαστεί σε επόμενο τεύχος του «Εραμιστή». Έχει αρχίσει η συγκέντρωση στοιχείων για τις περιόδους 1833 - 1863 και 1864 - 1900.

1. Ph. Ilion, *La lecture en Grèce à l'époque des Lumières et de la*

Révolution (1749 - 1832). Étude des souscriptions aux éditions en langue grecque, Παρίσι, E.P.H.E., 1964 (δακτυλογραφημένα αντίτυπα)· και: *Pour une étude quantitative du public des lecteurs grecs à l'époque des Lumières et de la Révolution*, Σόφια 1969 [άνάτυπο από τα Actes du Ier Congrès Intern. des Etudes Balka-

λοῦν μοναδική πηγή για τή νεώτερη ἱστορία μας : ὁ ἀριθμός τους, ὁ ὄγκος τῶν στοιχείων καί τῶν ἀριθμῶν πού περιέχουν, συνδυασμένοι μέ τή συνέχειά τους μέσα στό χρόνο, καθιστᾶ τους κατάλογους αὐτούς μιὰ ἀπό τίς ἐλάχιστες καί πιό πολύτιμες πηγές πού διαθέτουμε, για νά διευρύνουμε τό παραδοσιακό πεδίο τῆς ἔρευνας καί νά ὀδηγηθοῦμε σέ μιὰ κοινωνική ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀπό τά μέσα τοῦ 18ου ὡς τά τέλη, περίπου, τοῦ 19ου αἰῶνα¹.

niques et Sud - Est Européennes]. Ἐδῶ, στίς σ. 4-5 μεταφράζω ἡ παραφράζω ἱρισμένα ἀποσπάσματα ἀπό τό δεύτερο κείμενο.

1. Τό θέμα ἔχει ἀρχίσει νά προκαλεῖ τό ἐνδιαφέρον ὕσων ἀσχολοῦνται μέ τήν ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ βιβλίου. Βλ. Γ. Σ. Πλουμίδης, *Τό Βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καί Πάνου Θεοδοσίου*, Ἄθ. 1967, 76 - 77· Sp. Asdrachas, «Faits économiques et choix culturels: à propos du commerce de livres entre Venise et la Méditerranée orientale au XVIIIe s.», π. *Studi Veneziani* 13, 1971, 595 - 596· Φ. Η. Ἡλιού, *Προσθήκες στήν Ἑλληνική Βιβλιογραφία*, Α' Ἄθ. 1973, 39, 155, 192 - 193· A. Camariano - Gioran, *Les Académies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974, 317 ἐξ. G. Veloudis, *Das griechische Druck - und Verlaghaus «Glikis» in Venedig (1670 - 1854)*, Wiesbaden 1974, 67 - 71· Κ. Θ. Δημαρᾶς, *Τό σχῆμα τοῦ Διαφοτισμοῦ (= Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, ΙΑ' Ἄθ. 1975, 330 - 331). Για τὰ μεταγενέστερα χρόνια βλ. C. Papacostea - Danielopolu, «Les lectures grecques dans les principautés roumaines», π. *Balkan Studies* 11, 1970, 157 - 168 καί Σόφη Παπαγεωργίου, «Ἡ τυπογραφία στήν Ἄθῆνα στά πρῶτα ὀθωνικά χρόνια», *Ὁ Ἐραμιστής* 13, 1975, 69 - 71.

Μελέτη τοῦ φαινομένου στίς βαλκανικές χῶρες: για τή Βουλγαρία βλ. Manio Stoyanov, «Les "syndromites" bulgares de livres grecs au cours de la première moitié du XIXe s.», π. *Byzantinische - Neugriechische Jahrbücher* 19, 1966, 373 - 406 (σέ συνδυασμό μέ τήν οὐσιαστική βιβλιοκρισία τῆς C. Papacostea - Danielopolu, στήν *Revue des Études Sud - Est Européennes* 6, 1968, 697 - 699). Για τή Ρουμανία βλ. Cătălina καί V. G. Velculescu, «Livres roumains à listes de souscripteurs (Première moitié du XIXe s.)» στήν *Revue des Études Sud - Est Européennes* 12, 1974, 205 - 220 καί τῶν ἴδιων: «Configuration culturelle roumaine dans la première moitié du XIXe siècle. Analyse des listes de souscripteurs», π. *Synthesis* 2, Βουκουρέστι, 1975, 85 - 96· C. Velculescu, «Listes des souscripteurs: méthode d'analyse, interprétation, correlations» [= IIIe Congrès Intern. d'Etudes du Sud - Est Européen. *Resumés des Communications*, Β' Βουκουρέστι 1974, 179]. — "Ὅπως καί σέ τόσα ἄλλα ὁ Μανουήλ Γεδεών στάθηκε, καί στόν τομέα αὐτό, ἕνας πρόδρομος: βλ. κυρίως: Μ. Γεδεών, «Ἱστορία ἀπό συμβάσεων», π. *Ἐκκλησιαστική Ἀλήθεια* 36, 1916, 89 κ.ἐξ. (σέ πολλές συνέχειες) καί, τοῦ ἴδιου, «Παριστορήματα ἱστορικῆς σημασίας» στήν *Ἐπετηρίδα*

Πραγματικά, ἓνας κατάλογος συνδρομητῶν δὲν εἶναι ποτέ, ἢ σχεδὸν ποτέ, ἓνας ξερὸς κατάλογος ὀνομάτων. Γιὰ διάφορους λόγους, ὁρισμένοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους σχετίζονται μὲ τὸν παραδοσιακὸ χαρακτήρα τῆς μὴ ἐπαρκῶς ἀκόμα διαφοροποιημένης νεοελληνικῆς κοινωνίας, περιλαμβάνει κατὰ κανόνα (ἀλλὰ ὄχι πάντα) :

— τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμο τοῦ συνδρομητῆ (ἀρκετὰ συχνὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του)

— τὸν τόπο διαμονῆς του

— τὸν τόπο καταγωγῆς του

— τὸ ἐπάγγελμά του

— τὸν ἀριθμὸ ἀντιτύπων γιὰ τὸν ὁποῖο εἶχε προεγγραφεῖ,

ὅλα αὐτὰ συνοδευμένα, τὶς περισσότερες φορές, ἀπὸ πολλαπλοὺς συνδυασμοὺς προσηγορητικῶν διατυπώσεων (π.χ. ὁ ἐντιμελογιμώτατος καὶ χρησιμώτατος κύριος...) ποὺ ποικίλουν ἀπὸ βιβλίον πρὸς βιβλίον καὶ πού, ἂν τὶς ἀντιμετωπίσουμε ὀρθά, βοηθοῦν νὰ συλλάβουμε τὴν αἴσθησιν ποὺ εἶχαν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς γιὰ τὴν ἱεραρχία τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου στὸ σύνολό του καὶ γιὰ τὶς ἐπὶ μέρους ἱεραρχίες στὸ πλαίσιο τῆς κάθε κοινωνικῆς τάξης καὶ τῆς κάθε κοινωνικῆς κατηγορίας.

Ἄν σὲ αὐτὰ προσθέσουμε καὶ τὸ θεμελιακὸ στοιχεῖο τῆς συνέχειας μέσα στὸ χρόνο (ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 18ου ὠς τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα) τότε θὰ ἔχουμε μιὰ πρώτη ἐποπτεία τῆς σημασίας καὶ τῆς σημαντικότητος αὐτῶν τῶν πηγῶν.

Ἔτσι συγκροτημένοι, οἱ κατάλογοι τῶν συνδρομητῶν ἐπιτρέπουν νὰ προωθήσουμε τὴν ἔρευνα πρὸς δύο πολὺ οὐσιαστικὰ κατευθύνσεις : τὴν κατανομὴ τῶν συνδρομητῶν μέσα στὸ χῶρο καὶ τὴ θέσιν τους μέσα στὸ ταξικὸ πλέγμα ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς ἐποχῆς. Ὁδηγούμαστε ἔτσι πρὸς μιὰ συγκεκριμένη καὶ ἐξαιρετικὰ διδακτικὴ γεωγραφία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινῶ — σημειῶνω, ἀπὸ τώρα, πὼς πρόκειται γιὰ τὸ ἀνογνωστικὸ κοινὸ τοῦ «λόγιου» βιβλίου — καὶ παράλληλα πρὸς μιὰ ποσοτικὴ ἐκτίμησιν τῆς διαφορικῆς συμμετοχῆς τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων στὰ ὅσα ἀγαθὰ προκύπτουν ἀπὸ τὴ διάδοσιν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐντύπων.

Μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, τὰ βιβλία πού, στὴν περίοδο ὡς τὰ 1821,

τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου 12, 1962, 36 - 37. Πολλοὶ ἐρευνητὲς ἀντλήσαν ἀπὸ τοὺς καταλόγους τῶν συνδρομη-

τῶν ἐπὶ μέρους πληροφορίες γιὰ προσωπογραφικὰ θέματα.

δημοσιεύονται με τή μέθοδο τής προσεγγιαφής συνδρομητών άνήκουν στην κατηγορία του «λόγιου» βιβλίου. Στην περίοδο αυτή ή διάδοση τής τεχνικής των συνδρομών όφείλεται στο συνδυασμό μιās έκδοτικής πρακτικής, που έρχεται να καλύψει το κενό που δημιουργούσε ή έλλειψη ειδικευμένων έκδοτικών έπιχειρήσεων και αυτόνομων δικτύων διάδοσης του λόγιου βιβλίου, και μιās βαθύτερης τάσης στο επίπεδο των συλλογικών νοστροπιών του προεπαναστατικού έλληνισμού, όταν ή συμμετοχή στα έργα τής παιδείας εξέφραζε τήν επώνυμη συμμετοχή στον άγώνα για «έλευθερία και φώτα»: «συντρέχοντες ταίς τυπώσεσι των Βιβλίων, συντρέχουσι και τή προόδω των καθ' ήμās σχολείων, και (...) ή τοιουτότροπος συνδρομή είναι μία από των κυριωτέρων συνδρομών, τήν όποιαν πās φιλογενής άληθινός όφείλει να συνεισφέρει τή έπιδόσει του Γένους έαυτου», γράφει, στα 1780, ό Μοισιάδακας¹. Ό συνδυασμός των δύο αυτών παραγόντων εξέηγεϊ, ως ένα βαθμό, και το μεγάλο αριθμό των βιβλίων με συνδρομητές και τον πολύ ύψηλό αριθμό των συνδρομητών και των αντιτύπων που προαγόρασαν. Οί ύψηλοί αυτοί αριθμοί έπιτρέπουν να διαπιστώσουμε, ότι τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τή μελέτη των βιβλίων που δημοσιεύτηκαν με τή μέθοδο τής συνδρομής είναι εκπροσωπευτικά και ισχύουν για το σύνολο των λογίων βιβλίων και, κυρίως, για το σύνολο του άναγνωστικού κοινού των βιβλίων αυτών, όσων κυκλοφόρησαν μετά το 1800².

Χάρη στην πληθωρική τους συγκρότηση, στην έκτασή τους και στους μεγάλους αριθμούς στους όποιους μάς δίνουν τή δυνατότητα να άναχθούμε, οί πηγές αυτές έπιτρέπουν τή διεξαγωγή τής έρευνας στο επίπεδο του «ποσοτικού», στο επίπεδο, δηλαδή, όπου «ή πηγή παύει να άποτελεϊ μαρτυρία για να μετατραπεί σε αντικειμενικό σημείο ενός ιστορικού φαινομένου»³. Έχοντας έτσι στη διάθεσή του μετρητά δεδομένα και πηγές που μπορούν να θεωρηθούν ότι άποτελούν «σειρές» έγκυρες, ό ιστορικός τής νεοελληνικής πνευματικής ιστορίας μπορεί να ξεφύγει από το χώρο τής περιγραφικής ή τής συμβαντολογικής ιστορίας στον όποιο τον περιορίζει, τις περισσότερες φορές, ή έλλειψη

1. Ίωσήπου του Μοισιάδακος, *Απολογία*, Βιέννη 1780, σ. X.

2. Πριν το 1800 ό αριθμός των βιβλίων που δημοσιεύουν κατάλογους συνδρομητών δέν είναι έπαρκής για να θεωρηθούν οί σχετικοί αριθμοί ως

έκπροσωπευτικοί του συνόλου του άναγνωστικού κοινού.

3. P. Vilar, «"Histoire quantitative" ou économétrie rétrospective?» στην *Revue Historique* 235, 1965, 305.

κατάλληλων πηγῶν ἢ ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς ἀνεκδοτολογικῆς ἱστοριογραφίας στὸν ὅποιο τὸν ὀδηγεῖ μιὰ, καλὰ ριζωμένη, παράδοση· ἐπωφελούμενος ἀπὸ τὶς τεράστιες δυνατότητες ποῦ τοῦ παρέχει ἡ διεύρυνση τοῦ χώρου τῆς ποσοτικῆς ἱστορίας ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα πρὸς τὸ χῶρο τοῦ «ποσοτικοῦ» στὸ τρίτο ἐπίπεδο» — στὸ ἐπίπεδο τῆς μελέτης τῶν συλλογικῶν νοοτροπιῶν καὶ τῶν συλλογικῶν συμπεριφορῶν¹ — μπορεῖ νὰ προσεγγίσει ἓνα ἐπίπεδο ἀντικειμενικότητας στὸ ὅποιο δὲν εἶταν συνηθισμένος ὡς τώρα. Αὐτὸ δὲ σημαίνει, βέβαια, πὼς οἱ πηγές ποῦ παρουσιάζονται ἐδῶ ἀρκοῦν, μόνες τους, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ πρόσβαση πρὸς μιὰ ποσοτικὴ ἱστορία τῶν νεοελληνικῶν πνευματικῶν φαινομένων στὸ σύνολό τους. Ἀντίστοιχες ἔρευνες πρέπει νὰ προωθηθοῦν καὶ πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις καὶ ἡ ἀρχὴ ἔχει ἤδη γίνει καὶ γιὰ τὴν ἐπισήμανση ἢ τὴ δημιουργία ἐγκυριῶν σειρῶν καὶ γιὰ τὴν ποσοτικὴ τους ἐπεξεργασία².

Προκειμένου γιὰ τοὺς συνδρομητές, τὸ πρόβλημα δὲν περιορίζεται, φυσικὰ, στὴν ἐπισήμανση, μόνον, μέσα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς ποῦ παρέχουν οἱ κατάλογοί μας, τῶν γενικῶν δεδομένων ποῦ ἀφοροῦν τῇ γεωγραφικῇ καὶ τῇ κοινωνικῇ κατανομῇ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ (ὅπως π.χ. ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλη ἢ, ἀκόμα, τὸ ποσοστὸ τῆς συμμετοχῆς τῆς κάθε κοινωνικῆς τάξης στὶς συνδρομές). Μιὰ ἔρευνα ποῦ θὰ ἐξαντλοῦσε τὰ ἐνδιαφέροντά της σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο θὰ εἶταν, ἤδη, πολὺ ἐνδιαφέρουσα γιὰτὶ θὰ μᾶς ἔδινε ἐξαιρετικὰ χρήσιμες τάξεις μεγεθῶν. Θὰ κινδύνευε ὅμως, ὅπως ὅλες οἱ πρωτοβάθμιες ποσοτικὲς ἔρευνες, νὰ δώσει πολὺ σχηματικὰ ἀποτελέ-

1. Πβ. P. Chaunu, «Un nouveau champ pour l'histoire sérielle: le quantitatif au troisième niveau», στὰ *Mélanges F. Braudel* Β' Τουλούζη 1973, 105 - 125 καὶ τοῦ ἴδιου, *Histoire, Science Sociale. La durée, l'espace et l'homme à l'époque moderne*, Παρίσι 1974, 73 - 75 (: 'A l'assaut du «troisième niveau»).

2. Οἱ πρῶτες ἀρχές ἔχουν γίνει στὸ χῶρο τῆς ἱστορίας τοῦ βιβλίου καὶ τῶν ἐντύπων. Πρὸς μιὰ ἄλλη κατεύθυνση, ἀλλὰ πάντα μέσα στὴν προοπτικὴ ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, πολὺ-

τιμὴ θὰ εἶναι ἡ δημοσίευση τῆς ἀλφαιβητικῆς ἀναγραφῆς τῶν νεοελλήνων ζωγράφων τῆς περιόδου 1453 - 1820 ποῦ ἔχει ἀναγγελεῖ ὁ Μανώλης Χατζηδάκης (βλ. τὶς προκαταρκτικὲς ἀνακοινώσεις του στὸ Πρῶτο Συνέδριο τῶν Βαλκανικῶν Σπουδῶν [M. Chadzidakis, «Considérations sur la peinture postbyzantine en Grèce», *Actes du Ier Congrès Intern. des Études Balkaniques et Sud - Est Européennes*, Β' Σόφια 1970, ἰδιαίτ. στή σ. 711] καὶ στὸ Colloque τῆς Σουτσεβάβα [«Le fichier des peintres grecs post-byzantins» (1974)]).

σματα που θα απόδιδαν έλλειπώς την πολύ πιό σύνθετη πραγματικότητα : τὸ τυχαῖο θα ἀλλοίωνε, πολλές φορές, ὅ,τι θα ἀποτελοῦσε τις σταθερές κι ἔτσι θα ναθεύονταν ἡ εἰκόνα τοῦ συνόλου. Εἶναι ἀνάγκη, λοιπόν, νὰ προωθηθεῖ ἡ σχετική ἔρευνα σὲ ὅσο τὸ δυνατὸ μεγαλύτερο βάθος.

Καὶ πραγματικά, ἡ ἐφαρμογή πολλαπλῶν τύπων ἀνάλυσης καὶ ταξινομήσης τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν βιβλίων που ἀγοράζουν, στὶ σύνολό τους καὶ κατὰ κατηγορίες, ἐπιτρέπει νὰ ἀναδειχτοῦν οἱ ἐπαναλήψεις, οἱ συχνότητες καὶ οἱ κανονικότητες μέσα ἀπὸ τις ὁποῖες εἶναι δυνατὸ νὰ φτάσουμε σὲ ὀρισμένα θετικά ἀποτελέσματα. Ἀφοροῦν : τῆ διάσταση καὶ τὰ ὅρια τῆς πραγματικῆς καὶ τῆς δυνητικῆς ἀγορᾶς τοῦ λόγιου βιβλίου καὶ τῆς πελατείας του· τῆ γεωγραφική καὶ κοινωνική κατανομή τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ — τοὺς μόνιμους χαρακτήρες του, τις διακυμάνσεις καὶ τις τροποποιήσεις που ἐκδηλώνονται μέσα στὸ χρόνο· τὰ συνολικά φαινόμενα καὶ τις τοπικές τους ιδιομορφίες· τὴν ιδιότητα τῆς συμπεριφορᾶς, μπρὸς στὸ βιβλίο, τῆς κάθε κοινωνικῆς τάξης καί, πιὸ συγκεκριμένα, τῶν διάφορων κοινωνικῶν ὁμάδων που τις συγκροτοῦν. Ἐπιτρέπουν, κυρίως, νὰ συλλάβουμε — συχνά : μὲ πολὺ συγκεκριμένο τρόπο — τὴ φύση καὶ τὸν προσανατολισμὸ τῶν ἀναγνώσεων τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου· τις τάσεις που διαμορφώνονται στὸ ἐπίπεδο τῆς κάθε κοινωνικῆς κατηγορίας· τις διαχρονικές διακυμάνσεις που ἐκδηλώνονται γιὰ νὰ ἐκφράσουν ἄλλοτε μιὰ ἐξέλιξη τῶν συμπεριφορῶν κι ἄλλοτε μιὰ (προσωρινή ἢ ὀριστική) πρόοδο ἢ ἀναδίπλωση μπρὸς στὴν πίεση τῆς συγκυρίας.

Μὰ γιὰ νὰ ἔχει μιὰ ἔρευνα αὐτοῦ τοῦ τύπου τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ πληρότητα (καὶ ξέρουμε, προκειμένου γιὰ μιὰ ποσοτική ἱστορία που στηρίζεται σὲ «σειρές», τί καθοριστικὴ σημασία ἔχει τὸ νὰ εἶναι οἱ «σειρές» ὅσο περισσότερο γίνεται πλήρεις καὶ μὲ συνέχεια μέσα στὸ χρόνο), χρειάζεται, πρῶτα, νὰ ἐπισημανθεῖ καὶ νὰ συγκεντρωθεῖ τὸ σύνολο τοῦ διαθέσιμου ὕλικου. Καὶ ἐδῶ ἀρχίζουν οἱ δυσκολίες που ὑπαινίχθηκα στὴν ἀρχὴ καὶ που μὲ κάνουν νὰ ἐλπίζω στὴν συμπλήρωση τῶν στοιχείων που παρουσιάζονται στίς ἐπόμενες σελίδες.

Θὰ μπορούσε νὰ θεωρήσει κανεὶς ὅτι ἡ ἔρευνα γιὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ ὕλικου φτάνει στὸ ὄριό της καὶ ἐξαντλεῖται ὅταν ὁ ἐρευνητῆς ἔχει δεῖ ἀπὸ ἓνα ἀντίτυπο ὅλων τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων που ἔχουν κυκλοφορήσει στὴν περίοδο που τὸν ἀπασχολεῖ. Ὅσο πολλὰ καὶ ἂν εἶναι

τὰ έντυπα αὐτὰ καὶ ὅσο δύσκολη καὶ ἂν εἶναι, μερικὲς φορές, ἢ ἀνεύρεση ὀρισμένων βιβλίων τῶν ὀπίων τὰ μοναδικὰ γνωστὰ αντίτυπα βρίσκονται σὲ δυσπρόσιτες βιβλιοθηκὲς ἢ λαθάνουν, ἔχουμε, πάντως, νὰ κάνουμε μὲ ἓνα ὀρισμένο, πεπερασμένο, ἀριθμὸ ἐκδόσεων : εἶναι, τελικά, δυνατὸ νὰ ἐξαντλήσουμε τὸν ἔλεγχό τους ἢ, ἔστω, νὰ ξέρούμε σὲ κάθε στιγμή ποιὰ βιβλία ἔχουν διαφύγει ἀπὸ τὴ ζήτησή μας.

Στὴν πραγματικότητα ἡ κατάσταση εἶναι διαφορετικὴ.

Ἐπάρχουν, πρῶτα, τὰ βιβλία ποὺ δημοσιεύτηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ ποὺ, γιὰ διάφορους λόγους, δὲ δημοσιεύουν τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν. Εἶναι ἀρκετὰ καὶ μπεσοῦμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι πὼς αὐτὰ ποὺ γνωρίζουμε εἶναι πολὺ λιγότερα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ πραγματικὰ κυκλοφόρησαν : ὁ βασικὸς τρόπος γιὰ νὰ ἐλέγξουμε ἂν ἓνα βιβλίον ποὺ δὲν δημοσιεύει κατάλογο συνδρομητῶν κυκλοφόρησε μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς, συνίσταται στὴν ἐπισήμανση ἐνδείξεων ὅτι εἶχε πραγματοποιηθεῖ, σὲ κάποια στιγμή, δημόσια ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν. Ὅμως, στὸ μέγιστό ποσοστὸ τους, τὰ «συνδρομητικά» ἢ «κατάστιχα τῆς συνδρομῆς», ὅπως τὰ ἀποκαλοῦν, λαθάνουν : πρόκειται γιὰ μικρὰ έντυπα — μονόφυλλα τὶς περισσότερες φορές, δίφυλλα, σπανιότερα — κάποτε καὶ χειρόγραφα, ποὺ καταστρέφονται μετὰ τὴ χρήση τους καὶ πάντως δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ συντηρηθοῦν. Ἐτσι ἡ πληροφόρησή μας γι αὐτὰ, στὸ μέτρο ποὺ ὑπάρχει, εἶναι τὶς περισσότερες φορές ἔμμεση· πλησιάζει πρὸς κάποια, πολὺ σχετικὴ, πληρότητα, μόνο ἀπὸ τὸ 1811 καὶ μετὰ, ὅταν δηλαδὴ ἄρχισε νὰ ἐκδίδεται ὁ Λόγιος Ἐρμῆς καὶ στὴ συνέχειά του ἄλλα ἑλληνικὰ περιοδικά, ποὺ φροντίζουν νὰ δημοσιεύουν ἢ νὰ ἀναδημοσιεύουν, στίς στῆλες τους, τὶς ἐκκλήσεις γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν.

Στὰ χρόνια 1811 - 1820 κυκλοφόρησαν, μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς, δέκα, τουλάχιστο, βιβλία ποὺ δὲν δημοσιεύουν καταλόγους συνδρομητῶν (ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων ποὺ, στὴν ἴδια περίοδο, δημοσιεύουν καταλόγους ἀνέρχεται σὲ 61). Πρόκειται γιὰ τὶς ἀκόλουθες ἐκδόσεις :

Φ. Ι. Βερτούχ, Εἰκονολογία παιδική, μφρ. Μ. καὶ Κ. Καπετανάκη (Α' - Ι' Βιέννη 1810 - 1812)¹.

Ἐομήρου, Ἰλιάς μετὰ παλαιᾶς παραφράσεως τοῦ Θ. Γαζῆ, ἔκδοσι Νικολάου Θησέως (Α' - Δ' Φλωρεντία 1811 - 1812)².

1. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν : Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1811, 178 - 181.

2. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν, πβ. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1811, 19 - 23 καὶ 100 - 101.

Νεοφύτου Βάμβα, Ρητορική (Παρίσι 1813)¹.

Στέφανου (Δούγκα), Στοιχεΐα Ἀριθμητικῆς καὶ Ἀλγέβρας (Α' - Δ' Βιέννη 1816)².

Πέτρου Ἡπίτη, Λοιμολογία (Βιέννη 1816)³.

Α. Μουστοξύδη καὶ Δ. Σχινᾶ, Συλλογὴ Ἀποσποσμάτων ἀνεκδότων ἑλληνικῶν μετὰ σημειώσεων (τετράδια Α' - Δ' Βενετία 1817)⁴.

Κ. Σίλλερ, Ἐπίτομος ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, μετάφρ. Δ. Φασλῆ (Βιέννη 1818)⁵.

Σπ. Κονδοῦ, Καθολικὴ Ἱστορία (Α' Παρίσι 1819)⁶.

Τὰ κατὰ Χαριτῶ καὶ Πολύδωρον (Βουκουρέστι 1820)⁷.

Ι. Κάμπε, Ἡ Ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς, μετάφραση Ἰω. Μπιλιάρου, ἐπιμέλεια Γ. Ρουσσιάδη (Α' - Γ' Βιέννη 1820)⁸.

Ἔσοσα θὰ σημειωθοῦν στὴ συνέχεια δείχνουν ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι (γὰ νὰ κυριολεκτήσω : δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι βέβαιοι, παρὰ τοὺς πολλαπλοὺς ἐλέγχους πὺ ἔχω κάνει) ὅτι δὲν ἔχει δημοσιευτεῖ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν σὲ κανένα ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα τῶν ἐκδόσεων πὺ σημειώθηκαν στίς προηγούμενες γραμμές. Γιατί, πραγματικά — καὶ ἐδῶ βρίσκεται ἡ δεύτερη δυσκολία — ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται, πάντα, σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα μιᾶς ἔκδοσης. Ὑπάρχουν π.χ., ἀντίτυπα τῆς Γραμματικῆς τοῦ Κ. Καραϊωάννου⁹, (1797.2)¹⁰, τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας τοῦ Εὐτρο-

1. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1812, 230. ὑπενθύμιση: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1813, 20 καὶ 51. Γὰ τὴν ἐπιτυχία πὺ εἶχε γνωρίσει ἡ συνδρομὴ αὐτῆ βλ. Α. Κοραῆ, Ἐπιστολαί, ἔκδ. Ν. Δαμαλᾶ, Β' Ἀθ. 1885, 313 - 314, 331, 345, 396, 407, 410, 412 καὶ 420.

2. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1814, 24 - 25.

3. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1816, 291.

4. Ἡ ἔκκλιση κυκλοφόρησε σὲ ἀνεξάρτητο μονόφυλλο πὺ ἀναδημοσιεύτηκε στὸ πρῶτο τετράδιο. Γὰ τὴν ἀπῆχσή της πβ. Ἐμμ. Πρωτοψάλτη, Ἱννάτιος Μητροπολίτης Οὐγροβλαχίας, Β' Ἀθ. 1961, 61, 64, 85.

5. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1818, 124 καὶ Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1818, 24.

6. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1818, 568 - 570· 1820, 569· Μέλισσα 3, 1821, 337. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν ἐπρόκειτο νὰ δημοσιευτεῖ στὸν τελευταῖο τόμο· ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821 διάκοψε τὴν ἔκδοση.

7. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Καλλιόπη 1819, 198.

8. Ἐκκλιση γὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Καλλιόπη 1820, 3.

9. Ὅπως τὸ ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης.

10. Γὰ τὸν κώδικα πὺ χρησιμοποιοῦ βλ. πὺ κάτω, σ. 113.

πίου, σὲ μετάφραση τοῦ Ν. Δούκα, (1807.5)¹, τῆς Ἐγκυκλοπαίδειας τοῦ Στ. Κομμητᾶ (1814.4)², τῶν Προλεγομένων τοῦ Κοραῖ (1815.4)³, τοῦ Λόγου περὶ ἀρχῆς καὶ βάσεως τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ρουσσώ (1818.4)⁴, τοῦ Χειρογράφου τῆς Ἀγίας Ἐλένης⁵ (1818.5), ποὺ δὲν περιέχουν τὸν κατάλογο συνδρομητῶν ποὺ βρίσκεται σὲ ἄλλα ἀντίτυπα τῶν ἴδιων ἐκδόσεων.

Εἶναι εὐκόλο νὰ καταλάβουμε τοὺς λόγους αὐτῆς τῆς ἀνωμαλίας : ἡ προσεγγραφή τῶν συνδρομητῶν συνεχίζεται, συνήθως, ὡς τὴν ὥρα ποὺ πραγματοποιεῖται μιὰ ἐκδοση (καὶ ἔχουμε παραδείγματα ὅπου ἡ συνδρομὴ μένει ἀνοικτὴ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοση τοῦ βιβλίου, γιὰ ἓνα, ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένο, διάστημα) ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, τὰ «συνδρομητικὰ» ἀργοῦσαν, πολλὰς φορές, νὰ συγκεντρωθοῦν στὰ χέρια τοῦ ἐπιμελητῆ τῆς ἐκδοσης (κι ἐδῶ πρέπει νὰ πάρουμε ὑπόψη μας τὴν ἐκταση τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἐλληνικοῦ βιβλίου καὶ τίς πολὺ μεγάλες ἀποστάσεις ποὺ χώριζαν τοὺς τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ἀπὸ τὰ κέντρα ὅπου τυπώνονταν τὰ βιβλία· ἀρκετὲς φορές, ἄλλωστε, βρίσκουμε στὸ τέλος τῶν καταλόγων τὴν ἐνδειξή : «τὰ λοιπὰ ὀνόματα δὲν ἐπρόφθασαν»). Ἔτσι, μερικὲς φορές, ἡ συγκέντρωση τῶν καταλόγων, ἀπὸ τίς διάφορες πόλεις, ὀλοκληρώνονταν μετὰ τὴν ἐκτύπωση τῶν βιβλίων καὶ ἀφοῦ εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἡ βιβλιοδεσία ἐνὸς τμήματος τῶν ἀντύπων καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν πρώτων παρτίδων πρὸς τίς διάφορες πόλεις ποὺ συγκροτοῦσαν τὴν ἐλληνικὴ βιβλιοαγορά. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τυπώνονταν, τότε, σὲ χωριστὰ φύλλα — μὲ ἰδιαιτέρη σελιδαρίθμηση ἢ, τίς περισσότερες φορές, χωρὶς ἀρίθμηση τῶν σελίδων — ποὺ ὁ τυπογράφος πρόσθετε στὰ ἀντίτυπα ποὺ δὲν εἶχαν, ἀκόμα, σταχθεῖ. Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ διευκολύνονταν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ κανόνα, ἡ βιβλιοδεσία τῶν ἐλληνικῶν ἐκδόσεων τῆς Τουρκοκρατίας δὲ γινόταν μονομιᾶς ἀλλὰ ἐκτείνονταν σὲ μεγάλα διαστήματα ποὺ φαίνεται ὅτι καθοριζόταν ἀπὸ τὸ ρυθμὸ τῶν ζητήσεων τῆς ἀγορᾶς· ἀρκετὲς φορές, πάλι, τὰ ἀντίτυπα στέλνονταν ἀστάχιστα ἀπὸ τὰ τυπογραφικὰ κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ βιβλιοδεσία γινόταν στὸν τόπο προορι-

* 1. Ἀντίτυπα τῆς Γεωραδείου καὶ τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης.

2. Βλ. Α. Camariano - Cioran, *Les Académies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974, 516.

3. Ἀντίτυπο τῆς προσωπικῆς μου βιβλιοθήκης.

4. Ἀντίτυπα τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Αἰκ. Κουμαριανοῦ καὶ τοῦ Φίλιπου Βλάχου.

5. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γ.Π.Σαββίδη.

σμοῦ τῶν βιβλίων. Καί στίς δύο περιπτώσεις, ὑπῆρχε καιρὸς γιὰ νὰ ἐνσωματωθοῦν, ἐκ τῶν ὑστέρων, οἱ «ἐκπρόθεσμοι» κατάλογοι συνδρομητῶν.

Ἄπο τὴν τεχνικὴ σκοπιὰ ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, τῆς ἐπισήμανσης, δηλαδή, τῶν δημοσιευμένων καταλόγων συνδρομητῶν, ἡ πρακτικὴ αὐτὴ δημιουργεῖ πρόσθετες δυσκολίες. Γιατὶ ἔτσι δὲν μπορούμε νὰ εἴμαστε ποτὲ βέβαιοι ὅτι ἔχουμε ἐξαντλήσει ὅλες τίς δυνατότητες πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση.

Στὸ στάδιο αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ ὑποθέσουμε — καὶ ἔτσι εἶχα φανταστεῖ καὶ ἐγὼ στὴν ἀρχὴ τῶν ἀναζητήσεών μου γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ θέμα — ὅτι ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν κάθε ἔκδοση ὀλοκληρώνεται ὅταν βρεθεῖ ἀντίτυπο ἐνὸς βιβλίου ποῦ δημοσιεύει κατάλογο συνδρομητῶν. Κι ἐδῶ ὅμως ἡ πρακτικὴ ποῦ ἀκολουθήθηκε ἀπὸ τοὺς ἐκδότες καὶ τοὺς ἐπιμελητὲς τῶν ἐκδόσεων καθιστᾷ τὰ πράγματα πρὸ πολὺπλοκα. Πραγματικὰ, μπορούμε νὰ διαπιστώσουμε πὼς οἱ δημοσιευμένοι κατάλογοι συνδρομητῶν τοῦ ἴδιου βιβλίου δὲν εἶναι, πάντα, οἱ ἴδιοι σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς κάθε ἔκδοσης.

Γιὰ λόγους ἀντίστοιχους μὲ αὐτοὺς ποῦ σημειώθηκαν γιὰ τὴν προηγούμενη περίπτωσι, φαίνεται πὼς οἱ ἐκδότες ποῦ εἶχαν τυπώσει στὸ βιβλίο τους τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν πρόσθεταν, στὰ ἀστάχωτα ἀντίτυπα, νέα φύλλα, μὲ νέα ὀνόματα συνδρομητῶν ποῦ εἶχαν λάβει μεταγενέστερα.

Ἔτσι, π.χ., ἡ Ἐπιτομὴ τῆς Ἀστρονομίας τοῦ Λαλάνδου, στὴ μετάφραση τοῦ Δανιὴλ Φιλιππίδη, περιεῖχε, ἀρχικὰ, στίς σελίδες VIII-XVI, τοῦ δευτέρου τόμου, μόνο τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀλφάβητον¹. Ἀργότερα προστέθηκε ἓνα μονόφυλλο μὲ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινούπολης. Μὲ τὴν προσθήκη αὐτὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν αὐξάνεται κατὰ 17% καὶ τῶν ἀντιτύπων κατὰ 41%. Φαίνεται πὼς ὑπάρχουν ἀντίτυπα τῆς Ἱστορίας Συνοπτικῆς τῆς Ἑλλάδος τοῦ Βασιλείου Παπαεὐθυμίου (1807.2) ποῦ περιέχουν καὶ κατάλογο συνδρομητῶν ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι². Ὅσα ἀντίτυπα μπόρεσα νὰ δῶ δημοσιεύουν μόνο τοὺς καταλόγους τῶν συνδρομητῶν

1. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γ.Π.Σαββίδη.

2. Βλ. Ariadna Camariano - Cioran, *Les Académies princières...* ὁ. π., σ. 243, 318, 484, 656, 405.

Στὴν ἐργασία αὐτὴ σημειώνεται (σ. 318) ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποῦ διατέθηκαν στίς ρουμανικὲς περιοχὲς ἀνέρχεται σὲ 213 (ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν δὲν ἀναγράφεται).

τῆς Βιέννης¹. - Ἡ δεύτερη ἔκδοση τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ Γόλδσμιθ, σὲ μετάφραση τοῦ Δ. Ἀλεξανδρίδου (1807.3) περιέχει, σὲ ἕξ χωρὶς ἀρίθμηση κανονικὲς σελίδες, στὸ τέλος τοῦ τρίτου τόμου, «κατάλογο τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν». Ἀργότερα, ὁ ἐκδότης τύπωσε ἓνα μονόφυλλο, τοῦ ὁποῖου οἱ διαστάσεις εἶναι μικρότερες ἀπὸ τὶς διαστάσεις τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ κόλλησε στὸ τέλος τοῦ τόμου· τὸ μονόφυλλο ἔχει ἰδιαίτερο τίτλο: «Παράρτημα. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταὶ»². Μὲ τὴν προσθήκη αὐτὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν αὐξάνεται κατὰ 19,7% καὶ τῶν ἀντιτύπων κατὰ 36,9%. - Ὁ Γρηγόριος Παλιουρίτης ἔλαβε τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τῶν Κυδωνιῶν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία του (1815.2α) ἀφοῦ εἶχε κυκλοφορήσει τὸ βιβλίον· δημοσίευσεν τὸν κατάλογο ποὺ εἶχε λάβει ἐκπρόθεσμα σὲ μεταγενέστερο ἔργο του, στὴν Ἐπιτομὴ Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, βιβλίου πού, αὐτό, δὲν εἶχε κυκλοφορήσει μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς. Χάρη σὲ αὐτὴ τὴν προσθήκη ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν παρουσιάζει μιὰ αὐξηση τῆς τάξης τοῦ 21,7%. - Ὁ Δ. Γουζέλης δημοσιεύει στὴν Κρίσι τοῦ Πάριδος (1817.1) ἓνα μεγάλο κατάλογο συνδρομητῶν (σ. 367 - 381)³. Σὲ ὁρισμένα ὅμως ἀντίτυπα⁴ βρίσκουμε, κολλημένο στὸ τέλος τοῦ τόμου, ἓνα πρόσθετο μονόφυλλο μὲ τίτλο: «Προσθήκη τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως φθάσαντος παρὰ καιρὸν ἐπεσχάτως ἐκεῖθεν. . .». Ἡ αὐξηση τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ εἶναι τῆς τάξης τοῦ 4,5% γιὰ τοὺς συνδρομητὰς καὶ τοῦ 8,6% γιὰ τὰ ἀντίτυπα. - Στὰ πρῶτα ἀντίτυπα τοῦ τέταρτου τόμου τοῦ Συντάγματος Φιλοσοφίας τοῦ Κωνσταντίνου Κούμα (1820.2) δημοσιεύεται στὶς σσ. 406 - 410 ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν καὶ στὴν ἀμέσως ἐπόμενη, χωρὶς ἀρίθμηση, σελίδα, ἡ «παροραμάτων διόρθωσις»⁵. Φαίνεται πὼς πρὶν ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση τοῦ τελευταίου τυπογραφικοῦ φύλλου ἔφτασε στὰ χέρια τοῦ ἐκδότη, στὴ Βιέννη, ἓνας νέος κατάλογος, μὲ

1. Ἀντίτυπα τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης, τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, τῆς Γενναδείου, τῆς βιβλιοθήκης Φίλιππου Βλάχου, Γ.Π.Σαββίδου καὶ τῆς προσωπικῆς μου βιβλιοθήκης.

2. Τὰ μόνον ἀντίτυπα, ποὺ γνωρίζω νὰ περιέχουν τὸ πρόσθετο μονόφυλλο ἀνήκουν στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Φίλιππου Βλάχου καὶ στὴ Γεννάδειο.

3. Ἀντίτυπα τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης καὶ τῆς βιβλιοθήκης Φ. Βλάχου.

4. Ἀντίτυπο τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Εὐγενίας Χατζηδάκη καὶ τοῦ Κ. Θ. Δημαρᾶ.

5. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀντίτυπα ὑπάρχει στὸ Νεοελληνικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Σορβόννης.

ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπο τὸ Ἰάσι : ὁ ἐκδότης ἀφαίρεσε, ἀμέσως, τὰ παρράματα καὶ τὰ ἀντικατάστησε μὲ τὸν νέον κατάλογον¹. - Ἡ πιὸ περίπλοκη περίπτωση ποῦ μοῦ ἔτυχε νὰ συναντήσω ἀφορᾷ τοὺς καταλόγους συνδρομητῶν ποῦ δημοσιεύονται στὸν τέταρτον τόμον τῶν Στοιχείων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τοῦ Θεόκλητου Φαρμακίδου (1818.1). Ὑπάρχουν ἀντίτυπα, ποῦ πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύουν τὴν πρώτη τυπογραφικὴ μορφή τοῦ βιβλίου, στὰ ὁποῖα ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται στὶς σσ. 395 - 401 (ὁ κατάλογος ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς συνδρομητῆς τῆς Ὀδησοῦ καὶ τελειώνει μὲ τοὺς συνδρομητῆς τῶν Κυδωνιῶν)². Ἀπὸ ἄλλα ἀντίτυπα, ποῦ φαίνεται πὼς ἀντιπροσωπεύουν μιὰ δεύτερη τυπογραφικὴ μορφή τοῦ ἴδιου βιβλίου, ἔχουν ἀφαιρεθεῖ, ἀπὸ τὴ σελίδα 401, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῶν Κυδωνιῶν καὶ ἔχουν προστεθεῖ ἄλλες τρεῖς σελίδες (402 - 404)· στὶς τέσσερες νέες σελίδες δημοσιεύονται, μὲ διαφορετικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα, τὰ ὀνόματα τῶν «ἐν Ἰασίῳ φιλομεγύσων συνδρομητῶν». Τέλος, ὑπάρχουν ἀντίτυπα στὰ ὁποῖα ἔχουν προστεθεῖ, πρὶν ἀπὸ τὴ σελίδα 395, δύο σελίδες, χωρὶς ἀρίθμηση, στὶς ὁποῖες δημοσιεύονται ὁ γενικὸς τίτλος τοῦ καταλόγου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀδριανούπολης· στὰ ἀντίτυπα αὐτὰ προστίθενται, στὴν ἀρχὴ τῆς σελίδας 395, στὴ θέση ποῦ ἀρχικὰ κατεῖχε ὁ γενικὸς τίτλος τοῦ καταλόγου, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Τεργέστης³.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς ὅρους καταλαβαίνει εὐκόλως κανεὶς πόσο ἐπιφυλακτικοὶ πρέπει νὰ εἶμαστε γιὰ ὅτι ἀφορᾷ τὴν πληρότητα τοῦ ὕλικου ποῦ ἔχουμε συγκεντρώσει· καὶ πόσο ἀναγκαῖο εἶναι οἱ πολλαπλοὶ ἐλεγχοὶ γιὰ νὰ μειωθοῦν στὸ ἐλάχιστον τὰ περιθώρια διαφυγῶν.

Στὶς ἐπόμενες σελίδες παρουσιάζονται οἱ γνωστοὶ μου κατάλογοι συνδρομητῶν⁴. Τὰ στοιχεῖα τῶν βιβλίων ποῦ τοὺς περιέχουν⁵ παρου-

1. Ἀντίτυπο τῆς Γενναδείου.

2. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σοφίας.

3. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τῆς Εὐγενίας Χατζηδάκη.

4. Ἡ Νάντια Danova στὴ Σόφια, ἡ Ὀλγα Cicanci καὶ ὁ Γιάννης Κερᾶς στὸ Βουκουρέστι, ἡ Εὐρ. Δημητρακοπούλου, ἡ Αἰκ. Κουμαριανοῦ, ἡ Ντόρη Παπαστράτου καὶ (ἰδίως) ὁ

Σπύρος Ἀσδραχᾶς στὴν Ἀθήνα, βοήθησαν ἀποφασιστικὰ τὶς ἀναζητήσεις μου ἐρευνώντας καὶ φωτογραφίζοντας ὕλικὸν τῆς βιβλιοθήκης ποῦ δὲν μοῦ εἶταν εὐκόλως προσιτές. Ἐχουν ὅλοι τοὺς τίς εὐχαριστίες μου, ὅπως τίς ἔχουν καὶ οἱ κάτοχοι τῶν ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν ποῦ σημειώνονται στὶς προηγούμενες σελίδες, γιὰ τὴν προθυμία μὲ τὴν ὁποῖα μοῦ ἐπίτρεψαν νὰ δουλέψω σ' αὐτές.

5. Ὁ Μ. Γεδεών, «Πέντε συγγε-

σιάζονται με τὴν ἀκόλουθη σειρά :

α) ἀριθμὸς κώδικα ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο νούμερα : τὸ πρῶτο δηλώνει τὸ χρόνο ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου (στὴν περίπτωση πολύτομων ἔργων τοποθετῶ τὴν ἐκδοσὴ στὸ χρόνο ποὺ κυκλοφόρησε ὁ τομος ποὺ δημοσιεύει τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν) καὶ τὸ δεύτερο τὴ σειρά τῶν βιβλίων μέσα στὸν ἴδιο χρόνο (ἡ σειρά εἶναι συμβατική : ἀποδίδει, ἀπλῶς, τὴ σειρά ἐπισήμανσης τῶν ἀντίστοιχων βιβλίων).

β) συνοπτικὴ ἀναγραφὴ τοῦ τίτλου (ὑποσημειώνονται οἱ γνωστές μου ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν).

γ) ἐπισήμανση καὶ τίτλος τοῦ καταλόγου.

δ) ἡ σειρά με τὴν ὁποία παρουσιάζονται τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν στὸν κάθε κατάλογο. (Οἱ κατάλογοι παρουσιάζονται με τέσσερες παραλλαγές στὴν κατάταξη τῶν ὀνομάτων : 1) ἀλφαβητικὴ σειρά [κατὰ κανόνα με βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα]· 2) κατὰ ἀξιώματα ἢ κατὰ ἐπαγγέλματα· 3) κατὰ τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν· 4) χωρὶς καμιά ταξινομικὴ φροντίδα). Προσπάθησα, στὶς ὑποσημειώσεις, νὰ ταυτίσω τοὺς τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ὅταν αὐτοὶ δὲ δηλώνονται στὸν ἀντίστοιχο κατάλογο, ἔτσι ὥστε νὰ ἀποκατασταεῖ ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινῶ. Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ προσπάθησα νὰ ἐπισημάνω, στὸν κατάλογο τῆς κάθε πόλης,

νεῖς ἐκ Λέρου ἀρχιερεῖς Ἡρακλείας (1714-1830)», π. *Θρακικά* 5, 1934, 40 ἀναφέρει τὸ ὄνομα ἑνὸς δασκάλου ποὺ βρῆκε σὲ κατάλογο συνδρομητῶν τοῦ 1808. Παρ' ὅτι εἶδα ὅλες τὶς βιβλιογραφημένες ἐκδόσεις τοῦ 1808 δὲν μπόρεσα νὰ ἐπισημάνω κατάλογο ποὺ νὰ περιλαμβάνει αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖο δὲν βρῖσκω οὔτε στοὺς ἄλλους γνωστοὺς μου καταλόγους τῆς προεπαναστατικῆς περιόδου. Ἔχουμε δηλαδὴ νὰ κάνουμε ἢ με ἐκδοσὴ ποὺ λανθάνει βιβλιογραφικὰ ἢ με μιὰ ἀπὸ τὶς περιπτώσεις βιβλίου στὸ ὁποῖο ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα. — Ἡ Ar. Camariano-Cioran, χρησιμοποιεῖ, στὸ ἔργο της *Les Académies principales de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974,

πολλοὺς καταλόγους συνδρομητῶν γιὰ νὰ συγκροτήσῃ τοὺς πίνακες τῶν μαθητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τῶν σχολῶν αὐτῶν. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἀναφέρει καὶ δύο καταλόγους συνδρομητῶν σὲ βιβλία ποὺ δὲν περιλαμβάνω στὸν πίνακά μου. Πρόκειται γιὰ τὴ *Σύνοψη Μεγάλῃ τῆς Νυχθημέρου Ἀκολουθίας*, Ἰάσι 1813 (Camariano, σ. 651) : ὁ κατάλογος ποὺ δημοσιεύεται δὲν περιλαμβάνει συνδρομητὲς γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου ἀλλὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν «τῆς ἐν Ἰασίῳ νεοσυστάσεως Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας» καὶ γιὰ τὰ *Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* τοῦ Β. Παπαεὐθυμίου, 1818 (Camariano σ. 631, 632, 661, 662) : στὴν πραγματικότητι πρόκειται γιὰ τὰ *Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* τοῦ Θ. Φαρμακίδῃ (βλ. ἐδῶ 1818.1).

τούς συνδρομητές που μένουν σε διαφορετική πόλη από εκείνη που αναγράφει ο κατάλογος.¹

Τὰ δεδομένα τοῦ κάθε καταλόγου μποροῦν νὰ συνοψιστοῦν σὲ τρεῖς ἀριθμούς : τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομῶν, τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομητῶν καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων ποὺ παραγγέλθηκαν ἀπὸ τοὺς συνδρομητές. Οἱ δυὸ πρῶτοι δὲν συμπίπτουν πάντα : σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις διαπιστώνουμε κοινὴ ἐγγραφή (συνδρομὴ) δύο ἢ περισσότερων ἀτόμων (συνδρομητῶν) γιὰ 1 ἢ περισσότερα ἀντίτυπα. Στὶς περιπτώσεις ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ἀντιστοιχεῖ σὲ 1, 2 ἢ 3 ἀντίτυπα γιὰ κάθε συνδρομητὴ τῆς ἴδιας συνδρομῆς ἀνάλυσα τοὺς συνολικοὺς ἀριθμοὺς χρησιμοποιώντας αὐτὴ τὴν ἀντιστοιχία. Ἐξάιρεση ἔγινε ὅταν τὰ δύο ἢ περισσότερα ὀνόματα ποὺ ἀναγράφονται στὴν ἴδια συνδρομὴ ἀντιπροσωπεύουν ὅχι φυσικὰ πρόσωπα ἀλλὰ μιὰ, ἐνιαία, ἐμπορικὴ ἐταιρεία. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀριθμοὶ (συνδρομῶν, συνδρομητῶν, ἀντιτύπων) συνοδεύουν, στὸν κατάλογο τῶν ἐπόμενων σελίδων ὅλες τὶς ἐνότητες τῶν ομάδων τῶν συνδρομητῶν. Στὶς περιπτώσεις ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομῶν καὶ τῶν συνδρομητῶν, συμπίπτει, τότε, γιὰ τὶς ἐπὶ μέρους ἐνότητες, δημοσιεύονται, μέσα σὲ παρένθεση, μόνο δύο νούμερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο ἀποδίδει τὸν ἴσο ἀριθμὸ συνδρομῶν καὶ συνδρομητῶν καὶ τὸ δεύτερο τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων. Ὅρισμένες φορές — ἰδίως στὴν πρώτη, χρονικὰ, περίοδο — οἱ κατάλογοι δὲν δημοσιεύουν τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν προσεγγραφεῖ οἱ συνδρομητές. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς καὶ γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν θεωρῶ ὅτι στὸν κάθε συνδρομητὴ ἀντιστοιχεῖ ἓνα ἀντίτυπο ὁ σχετικὸς ἀριθμὸς δημοσιεύεται μέσα σὲ ἀγκύλες.

1749. 1a Μεθόδιου Ἀνθρακίτη καὶ Μπαλάνου Βασιλόπουλου, Ὀδὸς Μαθηματικῆς... τ. Α' Βενετία, τυπογρ. Α. Βόρτολι, 1749. — 4ο, σ. LXXXVI + 424 + 8 χ. ἀρ. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hellén. du XVIIIe s. A' ἀρ.* 375). — σ. VIIIα - VIIIγ : Κατάλογος τῶν ὑπογραψάντων χάρι συνδρομῆς τινὸς καὶ βοηθείας, εἰς ἀνακουφισμὸν τοῦ ἐκδότου διὰ τὸ δαπανηρὸν περὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν Μαθηματικῶν τούτων πραγματειῶν.

1. Σημειῶνω ὅτι πολλὲς φορές στοὺς καταλόγους τῶν μεγάλων πόλεων συγκεντρώνονται καὶ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς περιοχῆς. Εἶναι π.χ. σαφὲς ὅτι στοὺς καταλόγους τῶν συνδρομητῶν ποὺ μένουν στὰ Ἰωάννινα

περιλαμβάνονται καὶ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ πόλεις καὶ μοναστήρια τῆς περιοχῆς. Τὸ ἴδιο συμβαίνει γιὰ τὸ Βουκουρέστι, τὸ Ἰάσι, τὴ Σμύρνη κλπ. Δὲν εἶναι, ὥστόσο, δυνατὸ νὰ ἐπιστημάνουμε πάντα αὐτὲς τὶς περιπτώσεις.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρίς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν στὸν κάθε συνδρομητῆ. Τὰ ὀνόματα τῶν 41 συνδρομητῶν ἐνσωματώνονται στὸν κατάλογο τοῦ 1749.1β.

1749.1β Μεθόδιου Ἀνθρακίτη καὶ Μπαλάνου Βασιλόπουλου, Ὁδοῦ Μαθηματικῆς τόμος τρίτος. . . Βενετία, τυπογρ. Α. Βόρτολι, 1749. — 4ο, σ. 572 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, ὁ.π.). — σ. 3 - 7 : *Κατάλογος τῶν ὑπογραφάντων χάριν συνδρομῆς τιμῆς καὶ βοήθειας, εἰς ἀνακουφισμὸν τοῦ Ἐκδεδωκότος τὰς Μαθηματικὰς ταύτας πραγματείας διὰ τὸ περὶ τὴν Ἐκδοσιν αὐτῶν πολυδάπανον*¹. Ἐξ οὗ δηλοῦται ὁ ἔνθεος αὐτῶν ζῆλος περὶ τὰ κρεῖττω τῶν ἐν τῷ βίῳ, ἢ διάπτως ἔφεσις πρὸς ἀνακαινισμὸν τῆς παλαιωθείσης τοῦ γένους δόξης, τὸ ἐλευθέριον τῆς ἐδποιητικῆς προαιρέσεως, τὸ φιλογενές, τὸ περὶ μαθήσεως φιλότιμον, τὸ πρόθυμον καὶ γενναῖον φρόνημα εἰς ἐπίτευξιν, ὧν οὐδὲν ἔστιν ἀντάλλαγμα τῶν ἐν τῷ βίῳ λαμπρῶν καὶ τιμίων. θεῖον γὰρ κτῆμα ἔστιν ἡ Μάθησις, αὐταρκές τε καὶ ἀναφαίρετον· διὸ καὶ εὐνοϊκῆς ἀποδοχῆς καὶ φιλοστοργίας παρ' αὐτοῖς ἠξίωται· ὅτε μάλιστα λιτὰ καὶ εὐτελεῆ ὑπάρχει τὰ τῶν αὐτῆς ἐραστῶν. Ἐπαγγέλλεται δὲ ὑμῖν τοῖς αἰτίοις γεγονόσι τοῦ τὴν νεότητα ἐνασχολῆσαι περὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ ἐπιδεικνῶσι δαριλῆ τὴν χορηγίαν περὶ τῆς αὐτῆς ἀνακαινίσω, δῆλα καταστήσαι τὰ χαριστήρια παρὰ τε τῷ αὐτῆς πατρὶ Διῷ, καὶ παρὰ πᾶσιν, ἐπευχομένη πᾶσαν εὐδαιμονίαν παντὸς ἀγαθοῦ πλεονεκτήματος καθ' ἑκάτερον τὸν ἄνθρωπον ὑμῶν φημι, ὧν τὰ ὀνόματα προσοίσει τῷ ἰδίῳ πατρὶ, καὶ ἐργαζάξει εἰς τὴν παρ' αὐτῷ βίβλον τῆς ἀντιμισθίας, λέγουσα αὐτῷ λαμπρῶ τῆ φωνῆ, παρ' οἷς ἔτυχον εὐνοίας, δεξιώσεως, ἀποδοχῆς τε καὶ φιλοφροσύνης, τοῦτον ἀμέλει τὰ ὀνόματα εἰσι ταῦτα βαθμηδὸν προϊόντα.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν² κατὰ τόπο καταγωγῆς ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν τόπο διαμονῆς τους³. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ στὸν κάθε συνδρομητῆ. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως (9)· οἱ ἐξ Ἰωαννίνων (61)· οἱ ἐκ Κύπρου (4)· οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης (3)· οἱ ἐκ Λαρίσης (4)· οἱ ἐκ Σμύρνης (3)· οἱ ἐξ Ἀθηνῶν (5)· οἱ ἐκ Τρίκκης (9)· οἱ ἐκ Μεσσήνης καὶ Νεαπόλεως (8)· οἱ ἐκ Κερκύρας (1)· οἱ ἐξ Ἀλβανι-

1. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, «Κατάλογος τῶν Ἑνετῆσι παρὰ Ν. Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων ἐκτυπωθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ 1670 - 1831», π. Ἱππειρωτικά Χρονικά 10, 1935, 140 - 142, ἀναδημοσιεύει τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τροποποιώντας τὴν σειρά τῶν ὀνομάτων.

2. Στὸν κατάλογο τοῦ 1749.1β ἐνσωματώνονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ποὺ εἶχαν δημοσιευτεῖ στὸν πρῶτο τόμο (1749.1α). Ἔτσι ὁ κατάλογος τοῦ 1749.1β καλύπτει

καὶ τοὺς τρεῖς τόμους τῆς Ὁδοῦ Μαθηματικῆς.

3. Μπόρρεσα νὰ ταυτίσω τοὺς ἀκόλουθους τόπους διαμονῆς: Βενετία (23)· Ζίτσα (1)· Ἰωάννινα καὶ περιουχὴ (18)· Καρπενήσι (1)· Κέρκυρα (1)· Κοζάνη (3)· Κουλακιά (1)· Κύπρος (2)· Κωνσταντινούπολη (9)· Λάρισα (1)· Μοσχὴ Ἐλασσῶνος (1)· Νεάπολη (3)· Νεάπολη καὶ Μεσσήνη (7)· Τρίκκαλα (1)· Σιάτιστα (1)· Σμύρνη (3). Μένουν γιὰ ταύτιση: 45.

τοχωρίου (1)· οἱ ἐκ Σιατίστης (6)· οἱ ἐκ Κοζάνης (3)· οἱ ἐκ Μετσόβου (2)· οἱ ἐκ Ραψάνης (2). Σύνολο: 121 - 121 - [121].

1750.1 αβγ Παλαιὰ Ἱστορία τῶν Αἰγυπτίων, Καρχηδονίων, Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Μήδων, Περσῶν, Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων, εἰς τόμους δέκα καὶ ἕξ διηρημένη. Συντεθεῖσα... παρὰ κυρίου Ρολλίν... μεταφρασθεῖσα, καὶ... διορθωθεῖσα παρὰ... Ἀλεξάνδρου Καγκελλάρου... τ. Α' - ΙΣΤ', Βενετία, παρὰ Α. Βόρτολι, 1750¹. — 80, συνολικά: 8812 σελίδες (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hellénique du XVIIIe s.* Β' ἀρ. 396).

— τ. Α' σ. 10 - 11 χ. ἀρ. στὴν ἀρχὴ τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν ὀνομάτων ἐκεῖνων ὅπου ἐσύντρεξαν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος Βιβλίου* (42 ὀνόματα).

— τ. Β', σ. VII - VIII: *Κατάλογος τῶν ὀνομάτων ἐκεῖνων ὅπου ἐσύντρεξαν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος Βιβλίου* (53 ὀνόματα).

— τ. Δ', σ. VIII: *Ἔτεροι ὅπου ἐσύντρεξαν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Δευτέρου Τόμου* (7 ὀνόματα).

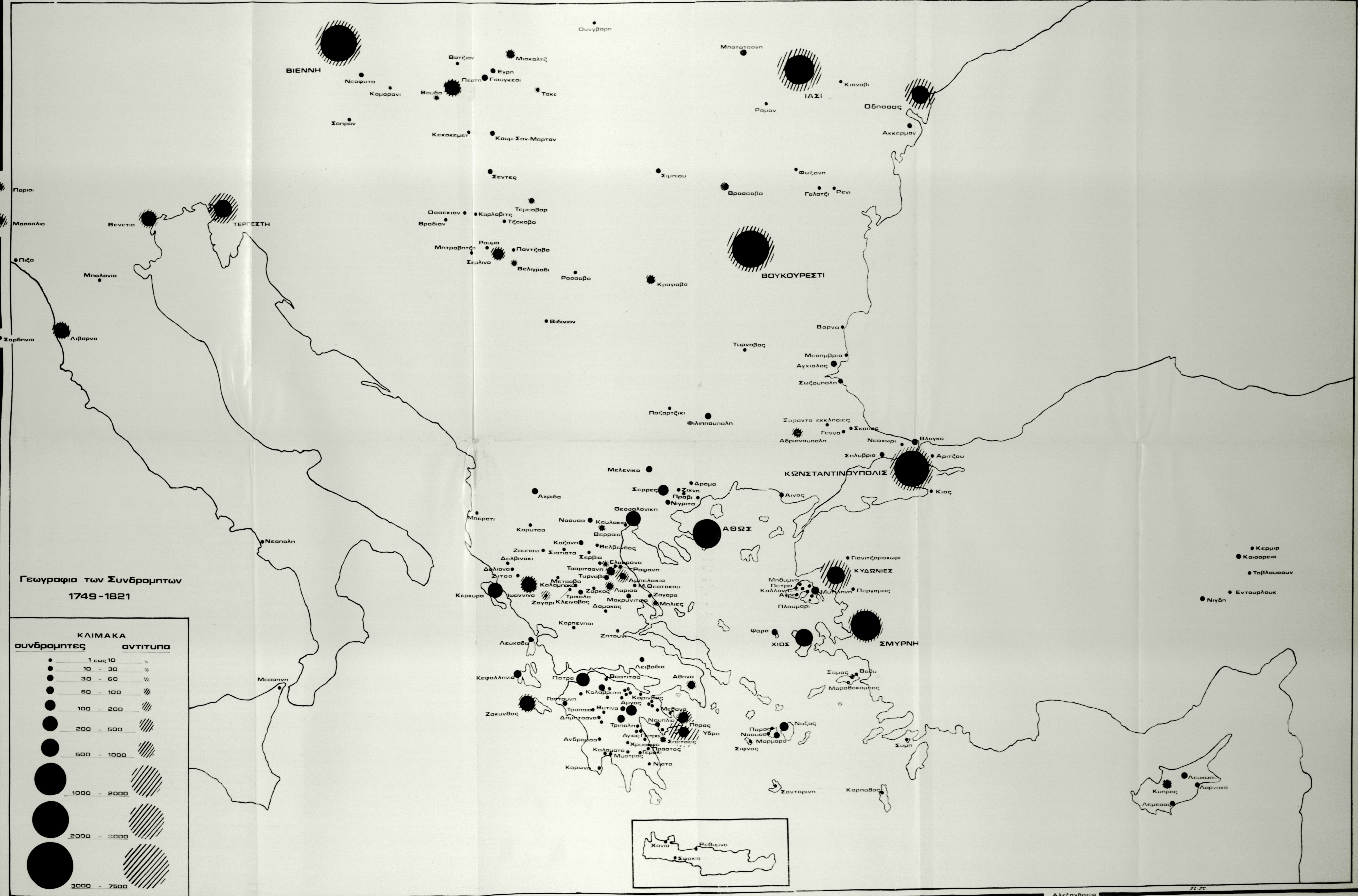
Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξή τοῦ τόπου διαμονῆς τους². Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ. Τὰ ὀνόματα ποὺ δημοσιεύονται στὸν κατάλογο τοῦ τόμου Α' ἐπαναλαμβάνονται στὸν κατάλογο τοῦ τ. Β'. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται, ἔτσι, σὲ 60.

1758.1 Εὐαγγελικὴ Σάλπιγγξ. Ἐκφωνηθεῖσα παρὰ τοῦ... ἱεροδιδασκάλου, κυρίου Μακαρίου... τὸ δεύτερον τύποις ἐδόθη... Δαπάνη μὲν τῆς... μονῆς... Κύκκου. Σπουδῇ δὲ καὶ ἐπιστασίᾳ... Σεραφεῖμ τοῦ Πισσιδεῖου... Λειψία, παρὰ Ι. Γ. Ε. Πρέιτκορφ· 1758. — 40, σ. XXIV + 380 + 4 χ. ἀρ. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibliogr. Hellér. XVIIIe s.* Α' ἀρ. 515). — σ. 379: *Ἐδῶ σημειώνομεν τὰ ὀνόματα τῶν Εὐσεβῶν, καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἐβοήθησαν εἰς τὸ νὰ τυπωθῇ τὸ Βιβλίον, πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν ὠφέλειαν, καὶ διὰ τὴν τοῦ Γένους ἡμῶν χρησίμευσιν.*

1. Ἡ χρονολογημένη: «1749. Εἰς Βενετιανῶν Εἰδησις διὰ τὸ ἱστορικὸν βιβλίον τοῦ κυρίου Ρολλίν, ὅπου θέλει τυπωθεῖ εἰς ἀπλὴν Ρωμαϊκὴν φράσιν, ποὺ δημοσιεύεται στὴν ἀρχὴ τοῦ πρώτου τόμου [ἀναδημοσιεύτηκε ἀπὸ τοὺς Legrand - Petit - Pernot, *Bibl. Hell. du XVIIIe s.* Α' σ.

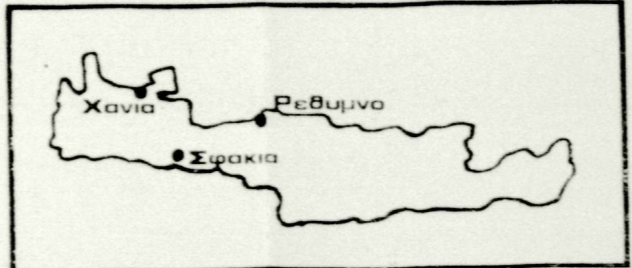
384 - 385], κυκλοφόρησε καὶ αὐτόνομα καὶ ἀποτελεῖ τὴν παλιότερη γνωστὴ ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν.

2. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βενετία (33)· Ἰωάννινα (2)· Κέρκυρα (1)· Κωνσταντινούπολη (3)· Σμύρνη (1)· Μένου γιὰ ταύτιση: 20.

Γεωγραφια των Συνδρομητων 1749-1821

ΚΛΙΜΑΚΑ	
συνδρομητες	αντιτυπα
1 εως 10	•
10 - 30	•
30 - 60	•
60 - 100	•
100 - 200	•
200 - 500	•
500 - 1000	•
1000 - 2000	•
2000 - 3000	•
3000 - 7500	•

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπο καταγωγῆς. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποῦ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ. Ἐπίσης δὲν ἀναγράφονται, τὲς περισσότερες φορές, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς τους (π.χ. Οἱ ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, δύο). Ὁ κατάλογος παρουσιάζει τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐκ Θεσσαλονίκης (2*)· ἐκ Βεροῖας τῆς Θετταλείας (1*)· ἐκ Κοζάνης (3*)· οἱ ἐκ τῆς Σερβίας τῆς Θετταλείας (4)· ἐκ Σιάτιστας (2*)· ἐκ χωρίου Ζελενίτσα ἑπαρχίας Ἀγράφου (3)· ἐκ Μελενίκου (1)· ἐκ Μοσχοπόλεως (12*). Σύνολο: 29 ἀπὸ τοὺς ὁποίους 21 ἀνώνυμοι¹.

1761.1 Ἡθικὴ Φιλοσοφία μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ ἰδιώματος παρὰ Ἰωσήπου ἱεροδιακόνου τοῦ Μοισιούδακος², τ. Α' - Β' Βενετία, παρὰ Ἀντωνίω τῶ Βόρτολι, 1761. — 8ο, σ. μ' + 250 καὶ μ' + 284. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibliogr. Hellénique du XVIIIe s.* Β' ἀρ. 566). — τ. Α' σ. λε' - λζ: *Κατάλογος τῶν σεβασμίων καὶ ἐντίμων Ὀνομάτων, ὁποῦ μ' ἐβοήθησαν εἰς τὴν παροῦσαν Μετάφρασιν*³.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς τους⁴. Δὲν

1. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους 8 μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (4).

2. Στὰ 1766 ἡ μέθοδος ἐκδοσης βιβλίων μὲ προεγγραφή συνδρομητῶν δὲν εἶχε ἀκόμα σταθεροποιηθεῖ. Ἔτσι, ὅταν ὁ Μιχαὴλ Παπαγεωργίου σχεδίασε τὴν ἐκδοσὴ μιᾶς Γραμματικῆς τῆς Γερμανικῆς Γλώσσας μὲ συνδρομητὲς καὶ καθὼς ἡ σχετικὴ ὀρολογία εἶταν, ἀκόμα, ἀδιαμόρφωτη ζήτησε, περιφραστικὰ, «ὁ καθ' εἷς νὰ συνεισφέρει τὸ κατὰ προαίρεσιν (καὶ) θέλει προγραφθῆ ἑκάστου τὸ τίμιον ὄνομα εἰς τὸ βιβλίον, καθὼς εὐρίσκονται καὶ εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς μεταφρασθείσης Ἡθικῆς παρὰ τοῦ Ἰωσήπου τοῦ Μεσοῖδακος, καὶ θέλουν δοθοῦν ἑκάστῳ τόσα Βιβλία, κατὰ τὸ ἀνάλογον τῆς συνεισφορᾶς ὅπου ἔκαμεν» βλ. Μ. Παπαγεωργίου, *Ἀλφαβητάριον Γερμανικόν*, Βιέννη 1768, σ. (4) [= Φιλ. Η. Ἡλιοῦ, *Προσθήκες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιογραφίαν* Α' Ἀθ. 1973, 192 - 193].

3. Ἀμέσως μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ὁ Μοισιούδακος δημοσιεύει τὴν ἀκόλουθη σημείωσι (σ.

λζ'): «Ὅλοι αὐτοὶ ἐστάθησαν συνδρομηταί μου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μέρος μ' ἐσύντριξαν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, καὶ μέρος εἰς τὴν Βιένναν. Ἐγὼ μῆτε ἰξεύρω, πῶς κάλλιον νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. Ἡ προθυμία, ὁποῦ ἔχουν πρὸς τὸ καλόν, καὶ ἡ ἀγάπη, ὁποῦ τρέφουν πρὸς τὸ Γένος, μὲ ἐξέστησαν. Αὐτοί, κἂν πλοῦσιοι, κἂν μετριοκατάστατοι εἶναι, φθάνει μόνον νὰ ἀκούσουν τὸ ὄνομα τοῦ κοινοῦ καλοῦ, καὶ ἐν τῷ ἅμα συντρέχουν. Ἐπ' ἀληθείας καὶ ἔπρεπε μὲ κάθε δίκαιον νὰ κηρύττωνται ὡσάν τόσοι εὐεργέται ὅχι μόνον τῶν Μοναστηρίων, τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Σχολείων, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἐγὼ μὴν ἔχωντας, πῶς ἀλλεστρόπως νὰ ἀνταμείψω τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν, ὁποῦ ἔδειξαν πρὸς ἐμέ, καὶ ὑποχρεωμένους νὰ τοὺς δεῖξω κανένα σημεῖον εὐγνώμονος διαθέσεως, κατέστρωσα ἀνωτέρω τὰ αἰδέσιμα καὶ ἐντιμα Ὀνόματά των, καὶ ἔστω πρὸς τεκμήριον τῆς εὐχαρίστου μου γνώμης».

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (19)· Γιούγκεσι (3)· Πέστη (3)· Τεργέστη (2).

ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς ἀντιτύπων πού ἀναλογεῖ στὴν κάθε συνδρομῇ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 59.

1767.1αβγ Βίβλος Χοονική περιέχουσα τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντιδος μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ κοινὸν ἡμέτερον ἰδίωμα παρὰ Ἰωάννου Στάνου... ἐκδοθεῖσα καὶ... διορθωθεῖσα παρὰ... Ἀγαπίου Λοβέρδου¹, τ. Α' - ΣΤ', Βενετία, παρὰ Δημητρίου Θεοδοσίου, 1767². — 4ο, συνολικά : 2.855 σελίδες (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 656).

τ. Α' σ. 16 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν συντρεξάντων εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης Νεοτυπωθείσης Ἱστορίας (32 συνδρομητές).

τ. Β' σ. 4 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν Συντρεξάντων μετὰ τοῦ πρώτου τόμου εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης Νεοτυπωθείσης Ἱστορίας (6 συνδρομητές).

τ. Γ' σ. 4 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν Συντρεξάντων μετὰ τοῦ Τρίτου τόμου εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης νεοτυπωθείσης Ἱστορίας (4 συνδρομητές)³.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς τους⁴. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων πού ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 42.

1780.1 Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Ἀπολογία. Μέρους Πρῶτον, Βιέννη 1780, παρὰ Ι. Θ. Τράττνερ⁵. — 8ο, σ. XII + 192 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibliogr. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1013). — σ. XI - XII : ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν.

1. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν τ. Γ' - Δ' ἔγινε ἀπὸ τὸν Σπ. Παπαδόπουλο.

2. Ἐπρόκειτο νὰ ἐκδοθεῖ καὶ ἕβδομος τόμος (βλ. τ. ΣΤ' φ. 2β) «ἀλλ' ἡ χλιαρὰ προθυμία τῶν συνδρομητῶν τοῦ γένους μας ἀνεχάτισε τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀνδρός» βλ. Γ. Ζαβίρας, *Νέα Ἑλλάς*, Ἀθ. 1872, 358^α πβ. Ν. Σβαρῶνος, Ἰωάννης Στάνος, π. Ἀθηναῖα 49, 1939, 339.

3. Οἱ τρεῖς κατάλογοι ἀναδημοσιεύτηκαν ἀπὸ τοὺς Legrand - Petit - Pernot, *Bibliographie Hellénique du XVIIIe s. B'* σ. 60 - 62. Οἱ τόμοι Δ' - ΣΤ' δὲν ἔχουν κατάλογο συνδρομητῶν.

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βενετία (15)· Ζάκυνθος (1)· Ἰωάννινα (1)· Λευκάδα (1).

5. Φαίνεται πὼς ὁ Μοισιόδακας εἶχε τυπώσει ἐκκλήση γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν: «ἐγὼ πρὶν τῆς τυπώσεως τοῦ Παρόντος Βιβλίου, ἐκοίνωσα ἐν Βιέννῃ Γράμμα τι, πρᾶγμα τό, ὅποιον συνηθίζεται παρὰ τὰς τυπώσεις τῶν Βιβλίων καὶ ἐν Βενετίᾳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἀπλῶς, προτρέπων διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος τοὺς Ἡμετέρους, ὥστε νὰ μὲ συνδράμωσιν ἐν τῇ τυπώσει τοῦ Βιβλίου λόγῳ ἐταιρείας ἢ ὡς λέγεται Ἰταλιστί, ὡς *Assoziati*» (Ἀπολογία σ. IX).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς τάξη καὶ χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς τους¹. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν σὲ κάθε συνδρομητῆ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 25.

1781.1 Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Θεωρία τῆς Γεωγραφίας, Βιέννη 1781, παρὰ Ι. Θ. Τράττνερ. — 8ο, σ. XVI + 208 + 8 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1046). — σ. 5 - 6 γ. ἀρ. στὰ τέλος τοῦ τόμου : *Τὰ ὀνόματα τῶν Συνδεδραμηκῶτων Φιλογενῶν ἐν τῇ Τυπώσει τοῦ Παρόντος Βιβλίου Λόγω Ἀσοσιζιάτων.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς τους². Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν σὲ κάθε συνδρομητῆ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 28.

1783.1α Μελετίου, μητροπολίτου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Μετενεχθεῖσα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς . . . ἀπλοελληνικὴν φράσιν. . . παρὰ Γεωργίου Βενδότη . . . δι' ἐπιστασίας . . . Πολυζῶν Λαμπανιτζιώτη . . . Τόμος Α', Βιέννη 1783, παρὰ Ι. Βαουμειστέρω. — 4ο, σ. μ' + 456 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1099). — *Κατάλογος τῶν ὑπογραφάντων χάριν συνδρομῆς καὶ βοήθειας διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς παρούσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βενετία (39 - 43 - 304)· Βιέννη (33 - 34 - 385)· Γγιούγγεσι (5 - 25)³· Γιάσσου (2 - 20)· Ἑγρη (21 - 25)· Ζάκυνθος (12 - 13)· Ζέμονα (13 - 14 - 13)· Κοῦμ - Σέντ - Μαρτὸν εἰς Οὐγγαρίαν (2 - 3)· Κρατόβα (7 - 7)· Κύπρος (3 - 3)· Λιβουρνον (14 - 14)· Μισκόλτζα (31 - 38)· Πάντζοβο (1 - 1)· Πέστ (14 - 47)· Σέρρας (3 - 3)· Σιμπίνι (1 - 2)· Σμόρνη (36 - 76)· Σωπρόνιον εἰς Οὐγγαρίαν (1 - 5)· Τόκαϊ (2 - 22)· Τριέστε (21 - 85). Γιά τὸ συνολικὸ ἀριθμὸ βλ. 1783.1β καὶ τὴ σὴμ. 1 τῆς σ. 120.

1783.1β Μελετίου, μητροπολίτου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία . . . Τόμος Β' . . . Βιέννη 1783. — 4ο, σ. κ' + 445 + 30 γ. ἀρ. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell.* ὅ.π.). — σ. θ' - ι' : *Προσθήκη καὶ Διόρθωσις τῶν ὀνομάτων τῶν Συνδρομητῶν τῆς παρούσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας κατὰ ἀλφάβητον.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ἐγιούγγεσι Ἀδελφότης (17 - 17)· Ζέμονα (1 - 1)· Ἰωάννινα (28 - 28)· Κεσχεμέτ (3 - 3)· Κοῦμ Σέντ Μαρτὸν

1. Μπόρσα νὰ ταυτίσω : Βιέννη (17).

2. Μπόρσα νὰ ταυτίσω : Βιέννη (2)· Γιούγγεσι (3)· Ἑγρη (4)· Σεμλίνο

(1)· Κοῦμ Σάν Μαρτὸν (2)· Πέστη (3). Μένουν γιά ταύτιση: 13.

3. Ἀπὸ αὐτοὺς τρεῖς εἶναι κάτοικοι Τεμεσβαρίου βλ. 1783.1β, σ. ι'.

(4 - 4)· Μισκόλτζα (4 - 4)· Πέστα (9 - 9)· Σέντες (12 - 12)· Σμύρνη (3 - 3)· Τεμεσβάρι (4 - 4)· Τζαρίτζανη (3 - 3). — 'Ο συνολικός ἀριθμὸς γιὰ τὸ 1783.1α καὶ 1783.1β εἶναι : 342 - 348 - 1176¹.

1785.1 Τὸ 'Ιερόν Ἰσλαμ τῶν Ἀσμάτων τοῦ Σοφοῦ Σολομῶντος, ἐξηγηθὲν... παρὰ τοῦ... Ἰωάννου τοῦ ἐν τῆς Λίνδου... Βενετία 1785, παρὰ Ν. Γλυκεῖ. — 4ο, σ. 16 + 336 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1165). — σ. 13 - 15 : Ἐνταῦθα κατεστρώθησαν τὰ ὀνόματα τῶν Εὐγενεστάτων Ἀρχόντων Σμυρναίων, καὶ ἐπιλοίπων Χρησιμωτάτων Πραγματευτῶν, οἵτινες συνέδραμον εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως τοῦ τύπου τοῦ παρόντος Ἰεροῦ Βιβλίου τοῦ Ἰσλαμοῦ².

Οἱ συνδρομητὲς κατοικοῦν, ὅλοι, στὴ Σμύρνη. Σύνολο : 45 - 45 - 350.

1788.1 Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Ἐγχειρίδιον Ρητορικῶν... Ἐκδοθὲν... Δαπάνη Φιλευσεβῶν Συνδρομητῶν, Βενετία 1788, παρὰ Ν. Γλυκεῖ³. — 4ο, σ. 8 + 102 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1217). — σ. 95 - 102 : Πίναξ τῶν ὀνομάτων τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν κατὰ Ἀλφάβητον.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ ἀλφαβητικὴ τάξη, μὲ βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα· μὲ λίγες ἐξαιρέσεις⁴ δηλώνεται ὁ τόπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν : Βενετία (48 - 49 - 158)· Βιέννη (62 - 65 - 113)· Ζάκυνθος (72 - 89)· Λιβόρνο (30 - 37)· Τριέστι (69 - 121)· Κέρκυρα (1 - 6). — Σύνολο : 282 - 286 - 524.

1788.2 Κυπριανοῦ ἀρχιμανδρίτου, Ἱστορία Χρονολογικὴ τῆς νή-

1. 'Ο συνολικὸς ἀριθμὸς, κατὰ πόλη, μὲ βάση τὴς διορθώσεις καὶ τὴς προσθήκας τοῦ 1783.1β γιὰ τοὺς τρεῖς τόμους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἶναι : Βενετία (39 - 43 - 304)· Βιέννη (33 - 34 - 385)· Γιούγκεσι (18-39)· Ἰάσι (2 - 20)· Ἐγγρη (21 - 25)· Ζάκυνθος (12 - 13)· Ζέμονα [= Σεμίλινο] (14 - 15 - 14)· Ἰωάννινα (28 - 28)· Κούμ Σάν Μαρτὸν (4 - 5)· Κεσκομετ (3 - 3)· Κράγιοβα (7 - 7)· Κύπρος (3 - 3)· Λιβόρνο (14 - 14)· Μισκόλτζ (35 - 42)· Πάντζοβο (1 - 5)· Πέστη (23 - 56)· Σέρρες (3 - 3)· Σιμπίνι (1 - 2)· Σέντες (12-12)· Σμύρνη (38 - 78)· Σωπρόνιον (1 - 5)· Τεμεσ-

βάρ (4 - 4)· Τσαρίτσανη (3 - 3)· Τοκάι (2 - 22)· Τεργέστη (21 - 85).

2. 'Ο κατάλογος ἀναδημοσιεύτηκε, μὲ παράλειψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιτύπων, ἀπὸ τὸν Γ. Ἀ[ναστασιάδη], «Ἡ φιλομουσία τῆς Σμύρνης», π. *Μικρασιατικὰ Χρονικὰ* 6, 1965, 370 - 371.

3. Γιὰ τὴς ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν ποὺ κυκλοφόρησαν βλ. Σ. Εὐστρατιάδης, Ἐν Βιέννῃ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, Ἀλεξάνδρεια 1912, 232.

4. 4 συνδρομητὲς γιὰ 12 ἀντίτυπα. 'Ο τόπος διαμονῆς τοὺς ταυτίστηκε καὶ ἐνσωματώθηκαν στοὺς κατάλογους τῶν ἀντίστοιχων πόλεων.

σου Κύπρου, Βενετία 1788, παρὰ Ν. Γλυκεῖ. — 4ο, σ. 8 + 406 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1220). — σ. 404 - 405 : *Κατάλογος τῶν ἐν τῷ Παρόντι Τύπῳ Συνδραμόντων Φιλοπατριῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα καὶ κατὰ πόλεις· δὲν σημειώ-
νεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων: [Ἐκκλησιαστικοί, χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς]¹
(13)· Λευκωσία (54)· Λάρνακα (24)· Λεμεσὸς (15)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου² (4)·
Κωνσταντινούπολη (2)· Βενετία (4). — Σύνολο : 116 - 116 - (116).

1788.3 Ἀποθήκη τῶν παιδῶν ἤτοι διάλογοι μεταξὺ Σοφοῦ Διδα-
σκάλου καὶ τῶν μαθητῶν του ... μεταφρασθεῖσα ... παρὰ Σπυρίδω-
νος Βλαντί ... τ. Α' - Γ' Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1788 - 1790. —
8ο, σ. 44 + 496· 24 + 214 καὶ 32 + 200 (Γ. ΠΛΟΥΜΙΔΗΣ, Τὰ ἐν
Παδούῃ παλαιὰ ἑλληνικὰ βιβλία. Μετὰ προσθηκῶν εἰς τὰς Βιβλιογρα-
φίας Ἐ. Legrand καὶ Δ. Γκίνη - Β. Μέξια, π. *Θησαυρίσματα* 5,
1968, 229 ἀρ. 14). — τ. Β' 1788, σ. 209 - 214 : Ὀνόματα τῶν ἐν
Βενετία Φιλογενῶν Συνδρομητῶν κατ' ἀλφάβητον³.

Καταγραφή τῶν ὀνομάτων τῶν συνδρομητῶν τῆς Βενετίας με ἀλφαβητικὴ τάξη,
με βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα (59 - 267)· στὸ τέλος δημοσιεύονται καὶ ὀνόματα
χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς (6 - 31)⁴. Σύνολο : 65 - 65 - 298⁵.

1788.4 Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Λόγοι, Ἡθικοὶ Πανηγυρικοὶ καὶ Ἐπι-
τάφιοι, τ. Α' - Β', Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1788. — 4ο, σ. 20 + 652
καὶ 16 + 304 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'*
ἀρ. 1221). — Σύνολο : ; - ; - 509⁶.

1791.1 Ἀθανασίου Π. Ψαλίδα, Ἀληθῆς Εὐδαιμονία, τόμος Α',
Βιέννη 1791, παρὰ Α. Βαουμαϋστέρου. — 8ο σ. 50 χ. ἀρ. + 408 (ΛΑ-
ΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *Ἑλλην. Βιβλιογραφία 1791 - 1795*, ἀρ. 4). —

1. Πάντως στὴν Κύπρο.

2. Πάντως στὴν Κύπρο.

3. Ὁ κατάλογος ἀναδημοσιεύτηκε
ἀπὸ τὸν Γ. Πλουμίδη, ὁ. π. σ. 230 -
232.

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Λιβόρνο
(1 - 2)· Τεργέστη (2 - 16).

5. Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ἀντίτυπο
τοῦ βιβλίου· χρησιμοποίηθ' τὴν ἀναδη-
μοσίευση τοῦ καταλόγου ἀπὸ τὸν Γ.
Πλουμίδη, ὁ. π. Ὁ Γ. Βελοῦδῆς, *Das*

*Grieschische Druck- und Verlaghaus
«Glikis» in Venedig* (1670 - 1854),
Wiesbaden 1974, 69 μετρᾶ 303 ἀντί-
τυπα.

6. Σὲ κανένα ἀπὸ τὰ πέντε ἀντί-
τυπα τοῦ βιβλίου πού μπόρεσα νὰ δῶ
δὲν ὑπάρχει κατάλογος συνδρομητῶν.
Ὅτι ὑπάρχει κατάλογος τὸ βεβαιώνει
ὁ Γ. Βελοῦδῆς, ὁ. π., σ. 69 πού ση-
μειώνει ὅτι οἱ συνδρομητὲς εἶχαν ἀγο-
ράσει 509 ἀντίτυπα.

σ. 38 - 45 χ. ἀρ.: Πίναξ κατὰ Ἀλφάβητον τῶν ὀνομάτων τῶν Συνδρομητῶν τοῦ πρώτου Τόμου.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα· δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν στὸν κάθε συνδρομητῆ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 114¹.

1792.1 Νικήτα, μητροπολίτου Ἡρακλείας, Σειρά τῶν Πατέρων εἰς τὸν Μακάριον Ἰωβ... μετατυπωθεῖσα σπουδῆ καὶ δαπάνη... Ἰωάννου Μαρμαροτούρη, ... διορθωθεῖσα παρὰ Γεωργίου Χρυσοφοῦ... Βενετία 1792, παρὰ Δ. Θεοδοσίου. — 4ο, σ. 15 + 383 + 5 χ. ἀρ. (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, Ἑλλ. Βιβλ. 1791 - 1795, ἀρ. 90). — σ. 3 - 5 χ. ἀρ.: Τὰ Ὄνόματα τῶν Ἐντιμοτάτων καὶ Φιλοχρίστων Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα. Δὲν ἀναγράφεται ὁ τόπος διαμονῆς. Σύνολο: 80 - 80 - 146.

1793.1 Ἐμπορικὴ Ὀδηγία... Κοινῶς τὴν Σκριτούρα Ντόπια... κατὰ τὴν μέθοδον τῶν ὀλλανδέζων. Τεργέστη 1793, Τυπογραφία. I. Σπερανδίου³. — Φύλλο, σ. 4 χ. ἀρ. + 140 (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, E. B. 1791 - 1795, ἀρ. 121). — σ. 3 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (2 - 2)· Βενετία (4 - 4)· Σμύρνη (16 - 20 - 22)· Τεργέστη (27 - 27)· Ὑδρα (1 - 2). Σύνολο: 50 - 54 - 57.

1794.1 Θωμᾶ Δημητρίου, Ἡ Σκριτούρα Δόπια ἤτοι ἡ Τάξις τῶν πραγματευτάδικων καταστίχων... Βιέννη 1794, τύποις Βαυομευστέρου. — 4ο, σ. 8 + [380] (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, E. B. 1791 - 1795, ἀρ. 168). — σ. 3 χ. ἀρ.: Οἱ Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξὴ τοῦ τόπου διαμονῆς, με ἐξαιρέση τοὺς 'εἰς Πέστιαν' καὶ 'εἰς Ζέμωνα' ἐντιμοτάτους πραγματευστάς τῶν ὁποίων δὲν ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα ἀλλὰ οἱ συνολικοὶ ἀριθμοὶ ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν

1. Μπόρσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (73)· Πέστη (5)· Ραββ [Γιούρι] (3)· Τεμεσβάρ (1).

2. Μπόρσα νὰ ταυτίσω: Ἀθήνα (1 - 1)· Ἀνδρούσα (1)· Βενετία (13 - 29)· Βιέννη (9 - 25)· Βούδα (1-10)· Ζάκυνθος (2 - 3)· Ἰάσι (1 - 1)· Καλα-

μπάκα (1)· Κόρινθος (1)· Τεργέστη (11 - 16).

3. Φαίνεται πὺς εἶχε κυκλοφορήσει ἐντυπὴ πρόσκληση γιὰ προεργραφὴ συνδρομητῶν· βλ. Γ. Γ. Λαδᾶς - Α. Δ. Χατζηδῆμος, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1795, Ἀθ. 1970, 237 καὶ 273.

προεγγραφεῖ : χωρὶς ἔνδειξη τόπου (29 - 101)¹. 'άνώνυμοι' ([16] - 16)². πραγματευτὲς 'εἰς Πέστιαν' ([20] - 20)³. πραγματευτὲς 'εἰς Ζέμωνα' ([7] - 7)⁴.
Σύνολο : [72] - [72] - 144.

1795.1 Σύνταγμα Γραφικῆς Θεολογίας ... φιλοπονηθὲν παρὰ ***, Βενετία 1795, Τυπογρ. Π. Θεοδοσίου. — 4ο, σ. ιβ' + 704 (ΛΑΔΑΣ-ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *E. B. 1791-1795*, ἀρ. 249). — σ. 700-703 : *Κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀλφάβητον.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα. Στὶς περισσότερες περιπτώσεις ὁ τόπος διαμονῆς ἀναγράφεται μετὰ τὸ ὄνομα (π.χ. "Ανθιμος Κορφιατόπουλος, ὁ Λογιώτατος Πρωτοσύγκελος ἐν Ζακύνθῳ). Ἡ ταξινόμηση τῶν ὀνομάτων δίνει τὸ ἀκόλουθο ἀποτέλεσμα : Βενετία (5 - 22)· Ζάκυνθος (37 - 46)· Κέρκυρα (7 - 7)· Σμύρνη (2 - 5)· Τεργέστη (1 - 2)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (19 - 39)⁵. Σύνολο : 71 - 71 - 112.

1797.1 Περιήγησις τοῦ Νέου Ἀναχάρσιδος ... παρὰ τοῦ Κυρίου Βαρθολομαίου καὶ μεταφρασθεῖσα παρὰ τοῦ Γεωργίου Κωνσταντίνου Σακελλαρίου ... Τύποις δὲ ἐκδοθεῖσα Δαπάνη Φιλελλήνων. Τόμος Πρῶτος, Βιέννη-1797, παρὰ Μαρκ. Πουλίου. — 8ο, σ. 16 χ. ἀρ. + 379 + 5 χ. ἀρ. (ΛΑΔΑΣ-ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *E. B. 1796-1799*, ἀρ. 69).

Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύτηκε παρ' ὅτι ὁ ἐκδότης εἶχε ἀναγγεῖλει πὸς «τὰ τίμια ὀνόματά των, θέλουν καταγραφθῆ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀ' τόμου»⁶. Στὴν Ἐφημερίδα τῆς Βιέννης (1797, 585 - 586) βρίσκονται δημοσιευμένα, μαζὶ με μιὰ μικρὴ ἀγγελία γιὰ τὴν συνέχιση τῆς ἐκτύπωσης τοῦ τόμου⁷,

1. Μπόρσα νὰ ταυτίσω : Βιέννη (19 - 85)· Βουκουρέστι (1 - 1).

2. «Ἄνωνυμοι, σώματα 16». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν λογαριάζω, ἀθθαίρετα, 16 συνδρομητές.

3. «Οἱ εἰς Πέστιαν ἐντιμότατοι πραγματευταί, σώματα 20». Τοὺς ὑπολογίζω, ἀθθαίρετα, σὲ 20.

4. «Οἱ εἰς Ζέμωνα ἐντιμότατοι πραγματευταί, σώματα 7». Τοὺς ὑπολογίζω, ἀθθαίρετα, σὲ 7.

5. Μπόρσα νὰ ταυτίσω : Βενετία (5 - 12)· Ζάκυνθος (2 - 2)· Καλαμπάκα (1-5)· Κέρκυρα (1-1).

6. Βλ. Ἐφημερίς, Βιέννη 1797, σ. 585.

7. «Ἀγκαλὰ καὶ ἐξ αἰτίας τῶν

περιστάσεων νὰ ἔγινε διακοπὴ εἰς τὸν τύπον τοῦ νέου Ἀναχάρσιδος. εὐθὺς ὅμως ὅπου ἐφάνη μία ἀκτίς φωτὸς εἰς τὸν πολιτικὸν ὀρίζοντα. πάλιν ἤρχισε νὰ τυποῦται δραστηριωτέρως ἤδη, καὶ με περισσοτέραν ταχύτητα εἰς τρόπον ὅπου μεθ' ἓνα μῆνα εὐγαίνει εἰς φῶς ὁ πρῶτος τόμος, καὶ κατὰ διαδοχὴν οἱ λοιποί. ὅθεν προσκαλοῦνται διὰ τῆς παρουσίας εἰδήσεως ἐκεῖνοι οἱ φιλογενεῖς οἵτινες ἀγαποῦν ν' ἀποκτήσουν αὐτὴν τὴν ἀξιοπεριεργὸν ἱστορίαν τῶν προπατόρων των ἐλλήνων, νὰ δώσουν τὴν ἡμισυ τιμὴν ἐκάστου σώματος (ἦτοι τῶν ἑννέα τόμων) ἔμπροστὰ φιορίνια 6 ἢ γρόσ. 9 μιμούμενοι τοὺς κατωτέρω φιλέλληνας...».

τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν πού εἶχαν ἤδη ἐγγραφῆ. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ καταγράφονται χωρὶς ἐνδειξὴ τοῦ τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο: 32 - 32 - 39².

1797.2 Κωνσταντίνου Καραϊωάννου, Θησαυρός Γραμματικῆς... διορθώσει... Πολυζῶη Κοντοῦ, τόμ. Α' - Β', Βούδα, Τυπογραφία τῆς Ἀκαδημίας, 1796, 1797³. — 8ο, σ. 16 + 372 + 8 καὶ 8 χ. ἀρ. + 441 + 91 χ. ἀρ. (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *E. B. 1796 - 1799*, ἀρ. 19 καὶ 59). — τ. Β' 1797, σ. 3 - 8 χ. ἀρ. στὴν ἀρχὴ τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλαγάθων καὶ Φιλελλήνων Συνδρομητῶν, οὓς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἀνταμείφοι ἐκ τῶν πλουσίων αὐτοῦ δωρεῶν ἰκανὴν αἰτίαν τῷ Ἐκδότη τῆς τοιοῦτου συγγράμματος παρασχόντας*⁴.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα. Δὲν ἀναγράφεται ὁ τόπος διαμονῆς, με ἐξάιρεση τοὺς «ἀρχόντες ἐκ τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ» (5 - 12) καὶ τοὺς συνδρομητῆς «τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἑλληνικοῦ σχολείου» (32 - 45). Σύνολο: 190 - 190 - 496⁵.

1799.1 Ἀθανάσιος Ψαλίδας, [Λογικὴ καὶ Μεταφυσικὴ]. Τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν εἶδε τελικὰ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος· στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ψαλίδου διασώθηκαν μιὰ χειρόγραφη ἔκκληση γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν καὶ ἓνας, χειρόγραφος ἐπίσης, κατάλογος συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴ Θράκη· δημοσιεύτηκαν ἀπὸ τὸν Κ. Ἀθ. Διαμάντη, «Ὁ Ἀθανάσιος Ψαλίδας καὶ τὸ ἀρχεῖον του», *Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας* 16, 1962, 305 - 309· σ. 307 - 309: *Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με τὴν ἀκόλουθη σειρά: χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (15 - 21)· Βουκουρέστι (3 - 4)· Πέστη (4 - 4). Μένουν γιὰ ταύτιση: 10 - 10.

2. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Κ. Ἀμαντος, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ρήγα Βελεστινῆ*, Ἀθ. 1930, 163.

3. Στὰ 1795, ἢ λίγο πρὶν, εἶχε κυκλοφορήσει ἐντυπὴ ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν· βλ. Ἰωάννη Οἰκονόμου Λαρισσαίου, *Ἐπιστολαὶ διαφορῶν*, ἔκδ. Γ. Α. Ἀντωνιάδου - Μ. Μ. Παπαϊωάννου, Ἀθ. 1964, 35 - 36.

4. Ὁ κατάλογος δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα· βλ. ἐδῶ σ. 108.

5. Ταυτίζονται οἱ ἀκόλουθοι τόποι διαμονῆς: Βενετία (4 - 6)· Βέροια (1 - 5)· Βιέννη (13 - 41)· Βούδα (2 - 6)· Βουκουρέστι (43 - 93)· Γιούγκεσι (2 - 4)· Γοττίνγη (1 - 1)· Καλαμπάκα (1 - 5)· Κεσκικεμέτ (3 - 7)· Κλεινοβός (4 - 4)· Κουλακιά (2 - 8)· Λάρισα (1 - 16)· Μισκόλτζ (1 - 7)· Νάουσα (1 - 4)· Νεόφυτον (1 - 8)· Πέστα (23 - 92)· Ζεμουῦν [= Σεμλίνο] (2 - 12)· Τεμεσβάρι (3 - 9)· Τοκάι (8 - 15)· Τρίκκη (8 - 12).

διαμονῆς (21 - 29)¹. Φιλιππούπολη (17 - 21)². Παζαρτζίκι (9 - 9). Σύνολο : 47 - 47 - 59.

1800.1 Ἀγαπίου ἱερομόναχου καὶ Νικοδήμου μοναχοῦ, Πηδάλιον . . . Λειψία, Τυπογραφία Βραϊτκόφφ καὶ "Αἰρτελ, 1800. — Φύλλο, σ. ις' + 556 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 15). — σ. 549 - 555 : Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς Ἐκδόσεως τῆς Βίβλου ταύτης.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχὰς (δὲν ἀναγράφεται πάντα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὸν κάθε συνδρομητῆ), μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : χωρὶς ἔνδειξιν τόπου διαμονῆς (18)³. Ἄθως (229) [= Μ. Λαύρας (4)· Μ. Βατοπεδίου (14)· Μ. Ἰβήρων (25)· Μ. Χελανταρίου (4)· Μ. Διονυσίου (3)· Μ. Κουτλουμούση (13)· Μ. Παντοκράτορος (4)· Μ. Ἐηροποτάμου (3)· Μ. Ζωγράφου (3)· Μ. Δοχειαρίου (6)· Μ. Καρακάλλου (4)· Μ. Φιλοθέου (1)· Μ. Ἀγίου Παύλου (4)· Μ. Σταυρονικήτα (4)· Μ. Ξενοφώντος 'καὶ κοινοβίου' (1)· Μ. τοῦ Γρηγορίου (4)· Μ. 'τῆς Σιμωνόπετρας' (1)· Μ. 'τοῦ Ρούσικου' (2)· Μ. Κωνσταντινίου (1)· Σκήτη Ἀγ. Ἀννης (14)· Νέα Σκήτη [Ἀγ. Παύλου] (9)· Σκήτη Καυσοκαλυβίου (10)· Σκήτη Ἀγ. Δημητρίου (8)· Σκήτη τοῦ Προδρόμου (5)· Σκήτη τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος (6)· Σκήτη τοῦ Ξενοφώντος (3)· Σκήτη τοῦ Παντοκράτορος (3)· "Ἀπαντα τὰ Κελλία τὰ διαφόροις Μοναστηρίοις ὑποκειμένα. Ἐν ταῖς καραῖς' (70)· 'οἱ ἐκ τῆς νήσου Χίου συνδρομηταὶ καὶ ἕτεροι' (20)⁴ [διάφοροι] (25)· [διάφοροι = Ἰάσι] (4 - 27)· 'οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς Μολδαυταὶ ἡγουμενόντες ἅγιοι ἀρχιερεῖς' (4 - 30)⁶· 'οἱ ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ ὑποκειμένοι πανοσιώτατοι Ἀρχιμανδρίται καὶ Ἡγούμενοι τῶν ἱερῶν μονῶν τοῦ αὐτοῦ θρόνου' (5 - 17)⁷· 'οἱ ἐκ τῶν ἐν τῷ ἁγιονύμφῳ ὄρει τοῦ Ἄθωνος ὑποκειμένων ἱερῶν Μονῶν Πανοσιώτατοι Ἡγούμενοι καὶ Ἀρχιμανδρίται' (4 - 11)⁸· 'οἱ πανοσιώτατοι ἐφημέριοι τῶν ἄνωθεν ἱερῶν Μονῶν' (9 - 11)⁹· 'Οἱ ἐν Μολδαυτῇ Διδάσκαλοι' (8 - 9)¹⁰· 'οἱ εὐγενέστατοι Ἀρχοντες' (10 - 26)¹¹· 'οἱ ἐν Ποτοσάνῃ

1. Ἀπὸ αὐτοῦς : Κωνσταντινούπολη (3 - 7)· Σηλὺβρια (1 - 1)· Ἀδριανούπολη (3 - 4).

2. Στὸν κατάλογο τῆς Φιλιππούπολης περιλαμβάνεται καὶ συνδρομητῆς ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη (1 - 4).

3. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἄθως (7) [= Μονὴ Διονυσίου (2)· Μονὴ Ζωγράφου (1)· Μονὴ Ἰβήρων (1)· Μονὴ Λαύρας (1)· Νέα Σκήτη (1)· Σκήτη Ἀγ. Δημητρίου (1)]· Κωνσταντινούπολη (7)· Σμύρνη (1)· Χίος (3).

4. Ἀμέσως μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Χίου ὑπάρχει ἡ ἀ-

κόλουθη σημείωσις : «εἰς τὰ 1000 σώματα ὅπου ἐτυπώθησαν ἀναλογεῖ ἡ τῶν ἀγιορειτῶν βοήθεια καὶ τῶν ἀνωτέρω ὀνομάτων 330 σώματα».

5. Ὁ ἕνας μένει στὴ Βιέννη.

6. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (2 - 4)· Μποτοσάνι (1 - 2).

7. "Ολοὶ διαμένουν στὸ Ἰάσι καὶ σὲ μοναστήρια τῆς περιοχῆς.

8. "Ολοὶ μένουν στὸ Ἰάσι.

9. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἰάσι (3 - 4)· Κράγιωβα (1 - 2).

10. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (7 - 8)· Μποτοσάνι (1 - 1).

11. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (7 - 21).

ισπράβνικοι καὶ ἕτεροι' (3 - 5)· 'οἱ ἐκ ρωσίας' (2 - 32¹)· 'οἱ ἐκ Ζαγορίου τῶν Ἰωαννίνων εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἐντιμότετοι πραγματευταί, ἐξ ὧν, οἱ μὲν ἐν Μολδαυίᾳ οἰκοῦσι, οἱ δὲ ἐμπορικῶς παροικοῦσι. οἱ ἐν Ἰάσι (15 - 37)· οἱ ἐν Ποτοσάνῃ οἰκοῦντες καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι' (12 - 14)· Ἰάσι (8 - 11)· 'εἰς ὅσα σώματα ἀναλογοῦσι τὰ διὰ προτροπῆς τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς σχολῆς Κυρίου Λάμπρου Φωτιάδου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων συναχθέντα' (75 - 121²). Σύνολο³: 433 - 437 - 714 (622)⁴.

1800.2 Στεφάνου Κομμητᾶ, Παιδαγωγὸς ἢ Πρακτικὴ Γραμματική, Βιέννη 1800, παρὰ Φ. Α. Σγραῦβλ. — 8ο, σ. ιη' + 651 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 34). — σ. 647 - 650 : Τὰ Ὄνόματα Τῶν φιλομού-

1. Ἀπὸ αὐτούς : Μόσχα (1 - 2)· Νίζνα (1 - 30).

2. Ἀπὸ αὐτούς : Βουκουρέστι (73 - 118)· Λειψία (1 - 2)· Βιέννη (1 - 1).

3. Στὸ τέλος τοῦ κατάλογου δημοσιεύεται (σ. 555) ἡ ἀκόλουθη σημείωση: «ἡ βοήθεια πάντων τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων φιλευσεβῶν Συνδρομητῶν ἐξήρκεσεν εἰς ἐκτύπωσιν βιβλίων 716. Ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ συναχθεῖσα, εἰς 140. Ἡ ἐν Ἰάσι, εἰς 212. Ἡ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει εἰς 330. Ἡ ἐκ Ρωσίας εἰς 32. Ἡ ποσότης τῶν χρημάτων ἐσημειώθη, ὅχι καθὼς ἐδόθη, ἀλλὰ καθὼς ἐμβῆκαν τὰ ἄσπρα μὲ ξηπεσμὸν 20 τοῦλάχιστον εἰς τὰ 100. Λέγω τοῦλάχιστον, ἐπειδὴ καὶ ἀνέβη καὶ εἰς 23 καὶ εἰς 24 πολλάκις, καὶ ἄλλοτε ἐκατέβη εἰς 18. Ὅθεν ἡ λήψις συνέβη πάντοτε μὲ μεγάλην ζημίαν, διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν καιρῶν. Διὰ τοῦτο θεωρουμένης τῆς τιμῆς τῶν βιβλίων πρὸς 15 γρόσια, συμβαίνει νὰ λαμβάνη ὅστις ἔδωκεν 100 γρόσια, 5 σώματα καὶ νὰ μένουν 5 γρόσια. Καὶ ὅστις ἔδωκε 50 2 σώματα καὶ 10 γρόσια. Εἰς δὲ τὰ ὄνόματα ὅπου εἶχεν 30. 25. ἢ 20 ἐγράφη ἓνα σῶμα καὶ μὲ ὅλον ὅπου ἡ ποσότης δὲν ἐξαρκεῖ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μείνη τὸ ὄνομα ἐσημειώθησαν οὕτω τὰ σώματα. καὶ πρέπει μόνου των νὰ ἐξισω-

θῶσιν οἱ φιλοσεβεῖς συνδρομηταὶ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἰδίας ἐκάστου ποσότητος».

4. Τὸ ἄθροισμα εἶναι 714 καὶ ὄχι 716 ὅπως σημειώνει ὁ ἐκδότης. Στὸν ὑπολογισμὸν τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπους διαμονῆς (βλ. πῶς κάτω, σ. 170 ἐξ.) ὑπολογίζω 622 ἀντίτυπα καὶ ὄχι 714: αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι, γιὰ ὀρισμένες περιοχές, δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ κάθε συνδρομητῆ ἀλλὰ, συνολικά, ὁ ἀριθμὸς ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ συνδρομητὲς πολλῶν τόπων μαζί. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς θεωρῶ, γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν, ὅτι σὲ κάθε συνδρομητῆ ἀντιστοιχεῖ ἓνα ἀντίτυπο.

Ὁ τελικὸς πίνακας τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπους διαμονῆς, στὸν ὁποῖο μπόρεσα νὰ καταλήξω, παίρνοντας ὑπόψη τὶς ἀλλαγές ποὺ σημειώθηκαν στὶς ἀμέσως προηγούμενες σημειώσεις, εἶναι ὁ ἀκόλουθος: Ἄθως (236 - [236])· Βιέννη (2 - 2)· Βουκουρέστι (74 - [118])· Ἰάσι (54 - 56 - [135])· Κράγιοβα (1 - 2)· Κωνσταντινούπολη (7 - [7])· Λειψία (1 - 2)· Μόσχα (1 - 2)· Μποτοσάνι (18 - 19 - [22])· Νίζνα (1 - 30)· Σμύρνη (1 - [1])· Χίος (23 - [23])· ἄγνωστο (= Βλαχία καὶ Μολδαβία) (14 - [42]).

σων φιλογενῶν καὶ φιλελλήνων Συνδρομητῶν εἰς ἔκδοσιν τῆς παρούσης Πρακτικῆς Γραμματικῆς.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι (33 - 155)· Βιέννη (8 - 37). Σύνολο : 41 - 41 - 192.

1802.1 Γουίδωνος Γρανδῆ, Σύνοψις τῶν Κωνικῶν Τομῶν, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν . . . ἀπλουστεράν διάλεκτον ὑπὸ Σ. Α. Σ. . . ἐξ ἧς μετῆνεκται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παρὰ Ἰωνᾶ ἱερομ. Σπαρμιώτου, . . . Ἐπιστάσια μὲν καὶ διορθώσει Α. Γαζῆ . . . Δαπάνη δὲ φιλοτίμων καὶ φιλοκάλων Ἑλλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς ἐμπροσθεν καταγράφεται, Βιέννη 1802, τύποις Φ. Α. Σχραῦμβλ. — 8ο, σ. XXII + 252 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 167). — σ. XV - XX : *Οἱ Φιλότιμοι καὶ Φιλοπάτριδες Συνδρομηταὶ τῆς παρούσης Βίβλου.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς τάξη καὶ χωρὶς ἀναγραφή τοῦ τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο : 113 - 113 - 348.

1803.1 Ἰερωνύμου Λαλάνδ, Ἐπιτομὴ Ἀστρονομίας . . . Μεταφρασθεῖσα . . . παρὰ Δ. Δ. τοῦ Φιλιππίδου, τ. Α' - Β', Βιέννη 1803, Τυπογραφία Γ. Βενδότη. — 8ο, σ. XLVIII + 4 + 424 καὶ XVI + 2 + 444 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 200). — τ. Β' σ. VIII - XVI : *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν κατὰ Ἀλφάβητον* σ. 1 - 2 γ. ἀρ. ὕστερα ἀπὸ τῆ σ. XVI : *Κατάλογος τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Συνδρομητῶν*².

Ὁ τόπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ἀναγράφεται μόνο σὲ 144 περιπτώσεις. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ποὺ μπόρεσα νὰ ταυτίσω κατανέμονται ὡς ἐξῆς : Ἀμπελάκια (4 - 15)· Βιέννη (26 - 73)· Βουκουρέστι (2 - 12)· Ἐλασσόνα (2 - 7)· Θεσσαλονίκη (1 - 1)· Ἰάσι ([38³] - 45)· Κωνσταντινούπολη (42 - 282)· Λάρισα (6 - 13)· Μισκόλτζ (4 - 5)· Μονὴ Σπαρμοῦ (1 - 1)· Μόσχα (29 - 105)· Ραψάνη (2 - 13)· Σιμπίνι (1 - 1)· Τερζέστη (36 - 39)· Τσαρίτσανη (1 - 1)· Τύρναβος (1 - 3)· Θεσσαλία (4 - 4)· ἄγνωστο (41 - 54). Σύνολο : 242 - 242 - 679.

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἀμπελάκια (2 - 11)· Ἐλασσόνα (2 - 8)· Ζητούνη (1 - 6)· Θεσσαλονίκη (1 - 4)· Καλαμπάκα (1 - 4)· Καρπενήσι (1 - 4)· Κλεινοβός (3 - 3)· Κωνσταντινούπολη (1 - 2)· Λάρισα (6 - 29)· Μονὴ Σπαρμοῦ (6 - 23)· Νάουσα (1 - 4)· Νίζνα (1 - [1])· Σμύρνη (15 - 25)· Τρίκαλα (1 - 6)· Τσαρίτσανη (15 - 65)· Τύρναβος (3 - 14)· Χίος

(3 - 3)· [Θεσσαλία] (43 - 136).

2. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινούπολης προστέθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων. Δὲν ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα.

3. Στὴ σ. XVI ὑπάρχει ἡ ἀναγραφή : «καὶ ἄλλοι φιλομαθεῖς τοῦ Ἰακίου [ἀντίτυπα] 28». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν λογαριασμῶν ὑπολογίζω, αὐθαίρετα : 28 συνδρομητὲς x 1 ἀντίτυπο.

1804.1 Φρ. Σοαίου, *Στοιχεῖα τῆς Λογικῆς, Μεταφυσικῆς καὶ Ἠθικῆς ... Μεταφρασθέντα ... παρὰ Γρηγορίου ἱεροδιακόνου τοῦ Κωνσταντᾶ, τ. Α' - Δ', Βενετία 1804, παρὰ Ν. Γλυκεῖ*¹. — 8ο, σ. 187· 6 + 198· 336· 378 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 298). — τ. Δ' σ. 357 - 378 : *Κατάλογος τῶν Φιλολόγων Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου ταύτης καθ' ἐκάστην Πόλιν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : Αἶνος (9 - 10)· Ἀμπελάκια (33 - 108)· Βιέννη (7 - 12)· Κωνσταντινούπολη [τῶν ἐν Βυζαντίῳ, τῆ Βασιλευούσῃ τῶν πόλεων] (181 - 218)²· Ζεμόν (11 - 11)· Ζητούνη καὶ Λεβαδεία (19 - 23³)· Θεσσαλονίκη (19 - 27)· Ἰάσι (61 - 75)· Ἐν Κυδωνίαις καὶ Μυτιλήνῃ (3 - 3)· Ἐκ τῆς τῶν Κυδωνιῶν σχολῆς (52 - 52)· Ἐν Λαρίσση, Τυρνάβῳ, καὶ Τζαριτζάνῃ (47 - 69⁴)· Μελένικο (13 - 13)· Ἄργος (41 - 62⁵)· Τριπολιτζά (10 - 10)· Ἀνδριτζα (10 - 10)· Ἐκ Σπέτζας καὶ Κρανιδίου (15 - 16)· Πέστα (9 - 11)· Σμύρνη (53 - 57)· Τριέστι (21 - 24)· Χίος (111 - 123⁶). Σ ύ ν ο λ ο : 725 - 726 - 934.

1806.1 Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, Ἐπιτομὴ εἴτε Συλλογὴ τῶν Θεῶν τῆς Πίστεως Δογμάτων, Λειψία 1806, τυπογραφία Βράιτκοφ καὶ Ἔρτελ. — 8ο, σ. XX + 531 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 403). — σ. 517 - 531 : *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης.*

1. Χρονολογημένη ἀπὸ Βιέννη, 10 Ἰουλίου 1801, κυκλοφόρησε ἔντυπη ἔκκληση γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν. Τὸ ἔντυπο λαμβάνει ἀναδημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν Alter στὸ π. *Allgemeiner Litterarischer Anzeiger*, φ. 31, Λειψία 1801, σ. 609 (πβ. Δ. Φιλιππίδης - Barbié du Bocage - Α. Γαζής, Ἀλληλογραφία, ἐκδ. Αἰκ. Κουμαριανοῦ, Ἀθ. 1966, 211)· γαλλικὴ του μετάφραση δημοσίεψε ὁ Anse de Villoison, «Traduction littérale du Prospectus en grec vulgaire d'une traduction du Cours des Sciences Philosophiques par M. Soave», *Le Magasin Encyclopédique* VIIe année, An IX - 1801, τ. V, σ. 555 - 559.

2. Στὴν πραγματικότητα: 176 - 177 - 212. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται καὶ

συνδρομητὲς ἀπὸ: Χανιά (1 - 2)· Μυριόφυτο (1 - 1)· Μ. Βατοπεδίου (1 - 1)· Χώρα (1 - 1)· Σαντορίνη (1 - 1).

3. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Ζητούνη (1 - 2)· Λειβαδιά (6 - 7).

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βέροια (1 - 4)· Ἐλασσόνα (3 - 5)· Ζαρκὸς (1 - 1)· Λάρισα (5 - 8)· Μονὴ Σπαρμού (2 - 2)· Μονὴ Θεοτόκου Σελιτζάνης (2 - 2)· Σέρβια (1 - 1)· Τρίκκη (2 - 3)· Τσαρίτσανη (11 - 18)· Τύρναβος (1 - 3).

5. Στὸν κατάλογο τοῦ Ἄργους περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Κόρινθο (2 - 2).

6. Στὴν πραγματικότητα: 107 - 110. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴς Μηλιῆς (1 - 2)· Νάξο (1 - 1) καὶ ἄγνωστου τόπου διαμονῆς (2 - 10).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπους κατοικίας καὶ τόπους καταγωγῆς: Κωνσταντινούπολη (7 - 42)· ὁἱ ἐξ Ἰωαννίνων¹ (2 - 201)· Χίος (157 - 194)· Σμύρνη (79 - 82 - 155)· Θεσσαλονίκη (17 - 57²)· Αἴνος (4 - 7)· Ἰδρα [Νήδρα] (5 - 6)· Ἀθήνα (19 - 19)· Λειβαδιά (22 - 22). Σύνολο: **312 - 318 - 703**.

1806.2 Θουκυδίδου, Περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου βιβλία ὀκτῶ μεταφροσθέντα, σχολιασθέντα καὶ ἐκδοθέντα τύποις παρὰ Νεοφύτου Δούκα, τομ. Α' - Γ', Βιέννη 1805 - 1806 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 349, 414, 426 καὶ 427). — τ. Γ' 1806 (: Λεξικὸν τῶν Φράσεων εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου), σ. 257 - 283: *Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης καθ' ἐκάστην πόλιν κατὰ Ἀλφάβητον*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Κωνσταντινούπολη (216 - 316³)· Βουκουρέστι (186 - 256⁴)· Ἰάσι (119 - 191)· Κυδωνίαι (68 - 77⁵)· Χίος (47 - 48)· Θεσσαλονίκη (44 - 50⁶)· ἄπο Δράμας καὶ Ζηχνῶν (14 - 16⁷)· Σμύρνη (37 - 41)· Μόσχα (68 - 117)· Μελένικο (16 - 16)· Βιέννη (70 - 95)· Πέστα (22 - 27)· Σιμπίνι (9 - 10). Σύνολο: **916 - 916 - 1260**.

1806.3 Γόλδσμιθ, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ... μεταφρασθεῖσα ... ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξανδρίδου, τ. Α' - Β', Βιέννη 1806, τύποις Σχαιμβλείους. — 8ο, σ. XXXIV + 440 καὶ XVI + 472 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 390). — τ. Β' σ. 1 - 4 γ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (30 - 35 - 715)· Κωνσταντινούπολη (11 - 122). Σύνολο: **41 - 46 - 837**.

1806.4 Δημητρίου Ἀλεξανδρίδου, Ἑλληνικὸς Καθρέπτης ἦτοι σύντομος βιογραφία τῶν ἄχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἀκμασάντων Ἑλλήνων καὶ

1. Τὰ Ἰωάννινα εἶναι, ἐδῶ, ὁ τόπος καταγωγῆς. Τόπος διαμονῆς: Νίζνα (1 - 4 - 200)· Κωνσταντινούπολη (1 - 1).

2. Στὴν πραγματικότητα: 16 - 27· στὸν κατάλογο περιέχεται καὶ ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴ Λειψία (1 - 30).

3. Στὴν πραγματικότητα: 214 - 314. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο (1 - 1) καὶ τὴ Σμύρνη (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 185 - 255. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται συνδρομητὴς ἀπὸ τὴ Κυδωνίαι (1 - 1)·

5. Στὴν πραγματικότητα: 67 - 76. Προστίθεται ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι (1 - 1)· στὸν κατάλογο ὑπάρχουν συνδρομητὲς ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη (1 - 1) καὶ τὸ Πλουμάρι (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα: 36 - 41. Στὸν κατάλογο ὑπάρχουν συνδρομητὲς ἀπὸ: Μονὴ Ἀγίας Ἀναστασίας (5 - 6)· Βέροια (1 - 1)· Νάουσα (2 - 2).

7. Μπόρσεα νὰ ταυτίσω: Δράμα (1 - 2)· Πράβι (1 - 1)· Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης (3 - 4).

τινων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων... ἀξιώσει καὶ συνδρομῇ τῶν φιλελλήνων συνδρομητῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Γόλδσμιθ, Βιέννη 1806, τύποις Σχραιμβλίοις. — 8ο, σ. 164 + 4 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ ἀρ. 402). — σ. 1 - 4 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (30 - 35 - 715)· Κωνσταντινούπολη (11 - 122). Σύνολο: **41 - 46 - 837¹.**

1806.5 Δημητρίου Π. Γοβδελαῖ, Στοιχεῖα Ἀλγέβρας... Μέρος Πρῶτον. Ἐν Ἀλλῃ, τυπ. Φ. Α. Γρουνερτ, 1806. — 8ο, σ. C + 784 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 395). — σ. 777 - 779: *Κατάλογος τῶν ἐν Μέρει Συνδρομητῶν τῆς τοῦ Πρώτου τῶν Μαθηματικῶν Τόμου ἐκδόσεως.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς². Σύνολο: **[34]³ - [34] - 175.**

1806.6 Συντακτικὰ Γράμματα τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Πατριαρχικῆς Σχολῆς... Ἐκδοθέντα... Δι' ἐξόδων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευομένων συνεπαρχιωτῶν..., Βιέννη 1806. — 8ο, σ. 53 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 435). — σ. 43: τὰ ὀνόματα τῶν «συνεπαρχιωτῶν».

Δὲν δημοσιεύεται κατάλογος συνδρομητῶν δημοσιεύεται, ὅμως, ἓνα γράμμα τῶν ἡπειρωτῶν ἐμπόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Πατριάρχη· αὐτοὶ ποὺ τὸ ὑπογράφουν πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευόμενοι συνεπαρχιωτῶν δι' ἐξόδων τῶν ὁποίων κυκλοφόρησε τὸ βιβλίον⁴. Ὁ ἀριθμὸς τους ἀνέρχεται σὲ **28.**

1807.1 Ἀνθίμου Γαζῆ, Βιβλιοθήκης Ἑλληνικῆς βιβλία δύο, τ. Α' - Β' Βενετία, Τυπογραφία Π. Θεοδοσίου, 1807. — 8ο, σ. ξ' + 414

1. Ὁ κατάλογος εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν κατάλογο τοῦ 1806.3.

2. Ταυτίζονται: Ἰάσι (30 - 91)· Κωνσταντινούπολη (; - 60)· Λειψία (1 - 2)· Νίζνα (1 - 20). Ἄγνωστος τόπος διαμονῆς (2 - 2).

3. Δὲν ἀναγράφονται οὔτε τὰ ὀνόματα οὔτε ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· σημειώνεται μόνο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων (60): «τὰ ἐν Κωνσταντινου-

πόλει ἀνωνύμως συναχθέντα σπουδῇ τοῦ... Ποστελνίκου κυρίου Δημητρίου Μάνου».

4. Τὸ βιβλίον αὐτὸ βρίσκεται στὸ ἀκραῖο ὄριο τῶν βιβλίων ποὺ κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκλεισθεῖ ἀπὸ τὸν κατάλόγόν μου. Τελικὰ προτίμησα νὰ ἀκολουθῆσω τὴ δοκιμασμένη ἀρχὴ «καλύτερα κάτι νὰ περισσεύει παρά νὰ λείπει».

καὶ 331 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 448). — τ. Β' σ. 324 - 331 : Τὰ ὀνόματα τῶν Συνδρομητῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην¹.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βενετία (13 - 48²)· Βουκουρέστι (94 - 124)· Κωνσταντινούπολη (57 - 59³)· Λιβόρνο (4 - 9). Σύνολο : 168 - 168 - 240.

1807.2 Ἱστορία συνοπτικὴ τῆς Ἑλλάδος... μετενεχθεῖσα εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν ἡμῶν Διάλεκτον παρὰ Βασιλείου Π : Π : Εὐθυμίου, Βιέννη, Νέα Τυπογραφία 1807. — 8ο, σ. XXIII + 386 + 10 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 472). — σ. 6 - 10 χ. ἀρ. : *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς Βίβλου ταύτης.*

Τὸ σύνολο τῶν συνδρομητῶν μένει στὴ Βιέννη· ὁ κατάλογος χωρίζει : 'τῶν ἐν Βιέννῃ ἐντοπιῶν' (41 - 45 - 336)· 'τῶν ἐν Βιέννῃ ἐκ διαφόρων πόλεων' (104 - 107 - 777)· στοὺς τελευταίους ὑπάρχει καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 50). Σύνολο : 146 - 153 - 1163⁴.

1807.3 Γόλδσμιθ, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος... Μεταφρασθεῖσα... ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξάνδριδου... Ἐκδοσις δευτέρα... τόμ. Α' - Γ' Βιέννη, τύποις Βενδοτείου, 1807. — 8ο, σ. θ' + 3 + 404 + κ' καὶ 4 χ. ἀρ. + 396 + μγ' καὶ 4 χ. ἀρ. + 395 + ιζ' + 9 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 452). — τ. Γ' σ. 1 - 6 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν. Σὲ ὀρισμένα ἀντίτυπα ἔχει κολληθεῖ ἓνα μονόφυλλο, μικροτέρων διαστάσεων, μὲ τίτλο : Παράρτημα. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταί.*

1. Τὸ 1806 κυκλοφόρησε ἔντυπη ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν· τὸ ἔντυπο αὐτὸ λανθάνει· πβ. Α. Κοραΐς, Ἀλληλογραφία, ἔκδ. ΟΜΕΔ, Β' Ἀθ. 1966, 324.

2. Στὴν πραγματικότητά : 12 - 46· στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται συνδρομητῆς ἀπὸ τὴ Νίζνα (1 - 2).

3. Στὴν πραγματικότητά : 54 - 56. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητῆς ἀπὸ τὴν Ἀριτζού (2 - 2) καὶ τὸ Γραμματικὸ (1 - 1).

4. Ὅπως σημείωσα καὶ προηγουμένως (σ. 110) φαίνεται πὼς ὑπάρχουν

ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ποὺ περιέχουν ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν ποὺ παρουσιάζω ἐδῶ καὶ συμπληρωματικούς καταλόγους μὲ συνδρομητῆς ἀπὸ τὴ Βλαχία καὶ τὴ Μολδαβία. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ μνημονεύει ἡ Α. Camariano - Cioran, *Les Académies princières...* ὁ. π., σ. 243 καὶ 318 εἶναι οἱ ἀκόλουθοι : 213 ἀντίτυπα διατέθηκαν στὴ Ρουμανία· ἀπὸ αὐτὰ 51 στοὺς καθηγητῆς καὶ τοὺς μαθητῆς τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βουκουρεστίου. Ὡστε συνολικὰ οἱ συνδρομητῆς προαγόρασαν 628 ἀντίτυπα.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (37-88¹)· Παρίσι (8 - 11)· Πέστη (7 - 12)· Τεμεσβάρι (3 - 4)· Τριέστι (15 - 20)· Σμύρνη (48 - 60²)· Χίος (25-52³)· Ἀμπελάκια (7 - 18)· Κωνσταντινούπολη (56 - 57 - 153⁴). Σύνολο : 233 - 234 - 418.

1807.4 Κ. Μ. Κούμα, Σειρά στοιχειώδης τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν Πραγματειῶν ἐκ διαφόρων συγγραφέων συλλεχθεισῶν... τόμ. Α' - Η', Βιέννη, τυπογραφία Γ. Βενδότου, 1807 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 485). — τ. Η' σ. 255 - 269 : *Κατάλογος τῶν φιλογειῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου ταύτης.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : Βιέννη (107 - 207⁵)· Βουκουρέστι (79 - 81 - 97⁶)· Κωνσταντινούπολη (88 - 89 - 107)· Κυδωνίες (62 - 63 - 64⁷)· Τεργέστη (24 - 28)· Λιβόρνο (17 - 19)· Θεσσαλονίκη (14 - 15)· Θεσσαλία (17 - 32⁸). Σύνολο : 408 - 412 - 569.

1807.5 Εὐτροπίου, Ἐπιτομὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας... Μεταφρασεῖσα... εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην, παρὰ Νεοφύτου Δούκα... τ. Α' - Β' Βιέννη, Τυπογραφία Γ. Βενδότου, 1807. — 8ο, σ. κγ' + 391 καὶ 376 + 6 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 464 καὶ 477). — τ. Β' (: Λεξικὸν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῶν ἐ Ἱστορίᾳ τοῦ Εὐτροπίου) σ. 1 - 6 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ ἐν Μολδαβίᾳ φιλόλογοι συνδρομηταί*⁹.

1. Στὴν πραγματικότητα : 31 - 74. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι (4 - 8) καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη (2 - 6).

2. Στὴν πραγματικότητα : 47 - 59. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται καὶ συνδρομητὴς ἀπὸ τὸ Παϊτῆρι (1 - 1).

3. Στὴν πραγματικότητα : 50 - 50. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ Νάξο (1 - 1) καὶ Αἴνο (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα : 49 - 50 - 113. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Βλάχια (3 - 26)· Κίο (2 - 7)· Σηλύβρια (2 - 7).

5. Στὴν πραγματικότητα : 100 - 191. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 10)· Πέστη (4 - 4)· Ζεμπλίνο [= Σεμλίνο] (2 - 2).

6. Στὴν πραγματικότητα : 78 - 80-

96. Ὑπάρχει καὶ συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Κράγιοβα. Στὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστίου ἀναγράφονται μὲ ἰδιαιτέρο τίτλο οἱ ἐν τῷ Ἑγεμονικῷ σχολείῳ δάσκαλοι (4 - 4) καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ (13 - 15 - 13).

7. Στὴν πραγματικότητα : 51 - 52 - 53. Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Μυτιλήνη (3 - 3)· Πλουμάρι (2 - 2)· Μήθυμα / Μόλυβος (5 - 5)· Τζουκαλοχώρι (1 - 1).

8. Μπόρσα νὰ ταυτίσω : Γαρδίκι (1 - 2)· Δομοκὸς (1 - 2)· Ἐλασσώνα (2 - 5)· Ζητούνη (1 - 2)· Λάρισα (3 - 5)· Μονὴ Σπαρμποῦ (1 - 2)· Τρίκηνη (1 - 2)· Τσαρίτσανη (6 - 11).

9. Τὸ ἐξασέλιδο ποῦ περιέχει τὸν κατάλογο, μικρότερου σχήματος ἀπὸ τὴν σελίδες τοῦ βιβλίου, φαίνεται πὼς ἔχει τυπωθεῖ μεταγενέστερα καὶ πάντως

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : Ἐκ τῆς ἱερᾶς αὐτόθι Μητροπόλεως (10 - 43)· οἱ ἐκ τῆς ἀγιοτάτης Μητροπόλεως ἀρχιμανδρίται καὶ λοιποὶ (6 - 9)· οἱ Ἱεροδιάκονοι (8 - 8)· οἱ ἐφημέριοι (5 - 5)· οἱ Ψάλται (4 - 4)· οἱ Ἀναγκῶσται (5 - 8 - 5)· οἱ Λογοθέται (5 - 5)· οἱ ἐπὶ τοῦ Δικαστηρίου σὺν τοῖς Ἀρχιμανδρίταις συνεδριάζοντες ἱερεῖς (5 - 5)· οἱ ἐν τῷ Τυπογραφεῖῳ τῆς μητροπ. (7 - 8 - 7)· οἱ ἐν ταῖς ὑποκειμέναις τῇ ἀγιοτάτῃ μητροπόλει μοναῖς ἡγουμενεύοντες (6 - 6)· οἱ ἐν ταῖς εἰς τὸν πανάγιον Τάφον ἀφιερωμέναις ἱεραῖς σταυρόπηγαιαῖς μοναῖς (10 - 10)· οἱ ἐν ταῖς εἰς τὸ Σίναιον Ὄρος (4 - 4)· οἱ ἐν ταῖς εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος τοῦ Ἀθωνοῦ (4 - 5)· οἱ ἐν ταῖς τῇ ἱερᾷ μονῇ Βατοπεδίου (4 - 5 - 4)· οἱ ἐν ταῖς τῇ ἱερᾷ μονῇ Ζωγράφου (5 - 6)· οἱ ἐν ταῖς τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Ἀγ. Παύλου (2 - 2)· οἱ ἐν ταῖς τῇ τοῦ Σωτήρος Χϋ ἱερᾷ μονῇ τῇ ἐπικεικλημένη Ἐσφιγμένου¹ (9 - 9)· οἱ ἐν τῇ ἱερᾷ σχολῇ Σοκόλας διδάσκαλοι (47 - 64)²· οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου (11 - 11). Σύνολο : 157 - 162 - 212³.

1808.1 Ἐπιτομὴ Χρονολογικὴ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας. Ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν μετενεχθεῖσα Διάλεκτον ... ὑπὸ τοῦ... Λάμπρου Ἀ. τωναίου ... τύποις ἐκδοθεῖσα διὰ συνδρομῆς τῶν φιλοτίμων τοῦ Γένους, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος καταγράφονται ... Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1808. — 8ο, σ. 10 χ. ἀρ. + 253 + 15 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 506). — σ. 1 - 15 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος Τῶν Φιλολόγων Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Παρόντος.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : [ἀνώτεροι κληρικοὶ] (19 - 51)· [φαναιώτεροι καὶ διάφοροι] (57 - 101)· [κληρικοὶ] (34 - 38)· [λογιώτατοι] (7 - 7)· [οἱ τιμιώτατοι κύριοι] (67 - 80)· [διδάσκαλοι καὶ λογιώτατοι (μαθητές ;)] (28 - 28)· [Σχολὴ Βλάχων] (15 - 15)· [Σχολὴ Κίου] (4 - 4)· [οἱ ἐν Κυδωνεαῖς συνδρομηταὶ] (81 - 81). Σύνολο : 312 - 312 - 406⁴.

1808.2 Α. Χ. Γασπάρεως, Σχολαστικὴ Γεωγραφία ... μεταφρα-

δὲν περιλαμβάνεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως. Χρησιμοποιοῦ ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ΚΝΕ/ΕΙΕ.

1. Οἱ «ἐσφιγμένιτες» εἶναι μόνο τέσσερεις· οἱ ὑπόλοιποι πέντε συνδρομητῆς εἶναι ἀπὸ μολδαβικῆς μονῆς ὑποκειμένης σὲ ἄλλα ἄθωνίτικα μοναστήρια, (Ξηροποτάμου, Ρούσικο, Γρηγορίου, Δοχειαρίου).

2. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς «διδασκάλους» τὸ μῆμα αὐτὸ τοῦ καταλόγου περιέχει καὶ μεγάλο ἀριθμὸ «εὐγενῶν» καὶ ἐμπόρων.

3. Τόπος διαμονῆς : Γαλάτζι (1 - 1)· Ἰάσι (154 - 159 - 209)· Μποτοσάνι (2 - 2).

4. Ἡ ταξινόμηση τῶν συνδρομητῶν ἀνάλογα μετὰ τὸν τόπο διαμονῆς τοὺς δίνει τὸ ἀκόλουθο ἀποτέλεσμα ποὺ εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ χρειάζεταιται κάποιες μικρῆς τροποποιήσεις : Κωνσταντινούπολη (211 - 302)· Βουκουρέστι (3 - 5)· Κίος (4 - 4)· Βλάχων (15 - 16)· Κυδωνίες (75 - 75)· Ὑδρα (1 - 1)· ἄγνωστος τόπος διαμονῆς (3 - 3).

σθεῖσα... ὑπὸ τοῦ Κυριακοῦ Καπετανάκη, Βιέννη, τυπογραφία Λ. Γρεῦνδ, 1808. — 8ο, σ. μ' + 512 + 3 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 520). — σ. 503 - 512 : *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (35 - 219)· Ἰάσι (74 - 104)· Σμύρνη (40 - 48)· Κυδωνίες (57 - 60)· Μυτιλήνη (23 - 23)¹. Σύνολο : 229 - 229 - 454.

1808.3 Π. Α. Ἀσότη, Χημείας Ἐπιτομὴ... Μεταφρασθεῖσα... ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα, τ. Α' - Β' Βιέννη, τυπογραφία Γ. Βενδότου, 1808. — 8ο, σ. ος' + 240 καὶ 286 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 523). — τ. Β' σ. 275 - 286 : *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (23 - 195)· Τεργέστη (10 - 23)· Κωνσταντινούπολη (226 - 227 - 430²). Σύνολο : 259 - 260 - 684.

1808.4 Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Πανευφήμου Εὐφημίας Συντεθεῖσα ὑπὸ τινος Εὐσεβοῦς... Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1808. — Φύλλο, σ. 21 + 3 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 490). — σ. 1 - 2 χ. ἀρ. : *Κατάλογος τῶν Φιλολόγων συνδρομητῶν τοῦ παρόντος.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν, χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς, μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : [κληρικοὶ] (11 - 24)· [ἀξιωματοῦχοι καὶ λογιώτατοι] (14 - 17)· [κληρικοὶ] (14 - 14)· ὁί τιμιώτατοι κύριοι (58 - 63)· ὁί Τυπογράφοι τῆς Πατριαρχικῆς καὶ κοινῆς Τυπογραφίας (4 - 8). — Ὅλοι ζοῦν στὴν Κωνσταντινούπολη. Σύνολο : 101 - 101 - 126.

1808.5 Γεωργίου Κωνσταντίνου Ρόζια, Ἐξετάσεις περὶ τῶν Ρωμαίων ἢ τῶν ὀνομαζομένων Βλάχων ὅσοι κατοικοῦσιν ἀντιπέραν τοῦ Δουνάβεως... Πέστη, τυπ. Μ. Τράττνερ, 1808. — 8ο, σ. 160 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 522). — σ. 150 - 159 : *οἱ κύριοι συνδρομηταί.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Πέστη (35 - 232)· Κετζικεμέτ (1 - 1)· Βουδιμη [= Βούδα] (7 - 26)· Μισκόλτζα (55 - 109)· Φελδβάρ (4 - 28)·

1. Πρόκειται γὰρ ὅλο τὸ νησί. Ἀναλυτικὰ ἡ κατανομή τῶν συνδρομητῶν εἶναι ἢ ἀκόλουθη : Μυτιλήνη (2-2)· Πλουμάρι (6 - 6)· Μήθυμνα (9 - 9)· Τσουκαλοχώρι (1 - 1)· Ἄγρα (2 - 2)· Καλλονή (1 - 1)· Πέτρα (1 - 1)· Μανταμάδος (1 - 1).

2. Στὴν πραγματικότητα : 203 - 254. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ : Βέροια (1 - 1)· Βλάχα (12 - 13 - 18)· Κίο (3 - 8)· Κυδωνίες (1 - 30)· Νεσχόρι (2 - 6)· Σηλύβρια (2 - 5)· Σίφνος (2 - 8).

Γκιούρη (2 - 2)· Κομοράνη (1 - 2)· Βάτζιον (1 - 10)· Γκιούνγγιους (1 - 2)· Οὐνγ-
βάρη (4 - 8)· Βιέννη (47 - 140)· Τεμεσβάριον (6 - 15)· Τζάκοβα (2 - 2)· Ππετζε-
κερέκιον (1 - 5)· Νεόφυτον (8 - 8)· Γκιούλβεζ (1 - 1)· Ροσσάβα (5 - 5)· Κρατόβα
(1 - 7)· Σαντομίρη (1 - 2)· Ροῦμα (1 - 1)· Ζέμον (2 - 11)· Βαρσάβα (3 - 4)·
Πρασσόβα (1 - 1)· Σέρρες (1 - 10)· Βιδίνι (2 - 2)· Ὀσεκι (1 - 5). Σύνολο :
195 - 195 - 639.

1810.1 Ἀντιπανάκεια, ἤτοι περὶ τῶν αἰτίων, ἃ τὰς νόσους δυσιά-
τους, ἢ ἀνιάτους, μὴ τοιαύτας καθ' ἑαυτὰς οὔσας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπερ-
γάζονται· ὑπὸ Ἀναστασίου Γεωργιάδου... Βιέννη, τύποις Σχραϊμ-
βλίου, 1810. — 8ο, σ. κβ' + 545 + 7 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 571). — σ. 6 - 7 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Συνδρομηταὶ ἐκ Βου-
κουρεστίου.*

Σύνολο : 33 - 33 - 61.

1812.1 Ἀναστασίου Γεωργιάδου, Πραγματεία περὶ τῆς τῶν ἐλ-
ληνικῶν στοιχείων ἐκφωνήσεως, Παρίσι, τυπογραφία Eberhart, 1812.
— 8ο, σ. 10 χ. ἀρ. + 192 + 4 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 726). — σ. 192 :
Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο :
50 - 50 - 375.

1812.2 Δομαιρόν, Ἐπιτομὴ Ἱστορίας Γενικῆς... Μεταφραστει-
σα... ὑπὸ Ἀθανασίου Σταγειρίτου, τόμ. Α' - Γ', Βιέννη, τυπογραφία
Σχράεμβλ, 1812. — 8ο, σ. XII + 336 καὶ 300 καὶ XXXVIII + 332
(ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 691). — τ. Γ' σ. 330 - 332 : *Κατάλογος τῶν
φιλογενῶν συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : χωρὶς ἐνδειξη (4 - 25)·
'Θεσσαλονικεῖς ἐν Βιέννῃ' (9 - 12)· 'Χίοι ἐν Βιέννῃ' (8 - 11)· χωρὶς τόπο διαμο-
νῆς (1 - 2)· 'ἐκ Βουκουρεστίου' (4 - 46)· 'ἐκ Βιδινίου ἐν Βιέννῃ' (2 - 6)· 'ἐκ Κε-
σκεμετίου' (3 - 3)· 'ἐξ Ἀγράφων' (2 - 2)· χωρὶς ἐνδειξη (14 - 19)· 'ἐν Νίζνῃ τῆς
Ρωσίας' (1 - 2). Σύνολο : 48 - 48 - 128².

1812.3 Κ. Βαρδαλάχου, Φυσικὴ Πειραματικὴ, Βιέννη, τυπογρα-
φεῖον Λ. Γρουνδ, 1812. — 8ο, σ. ιβ' + η' + 773 + 8 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ -

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Νίζνα
(1 - 50)· Βιέννη (32 - 162)· Παρίσι
(4 - 80).

2. Ἡ κατάταξη κατὰ τόπους δια-
μονῆς, ὅπως μπόρεσα, ὡς ἓνα βαθμὸ,

νὰ τὴν ἀποκαταστήσω, εἶναι : Βιέννη
(33 - 56)· Βουκουρέστι (4 - 46)· Κων-
σταντινούπολη (1 - 10)· Νίζνα (1 - 2)·
Σέρρες (1 - 3)· Σιμπίνι (1 - 3)· ἄγνω-
στος (7 - 9).

ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 734). — σ. 1 - 8 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ φιλομαθεῖς κύριοι Συνδρομηταί.*

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (110 - 189¹)· Βουκουρέστι (68 - 142)· Κράγιοβα (7 - 10)· Ὀδησσός (59 - 60 - 61). Σύνολο : 244 - 245 - 402.

1813.1 Λόγοι τῶν Ἀττικῶν Ρητόρων... ἐκδοθέντες ὑπὸ Νεοφύτου Δούκα εἰς τόμους δέκα, τ. Α' - Ι' Βιέννη, τυπογραφία Γ. Βενδότη καὶ Α. Χαϊκούλ, 1812 - 1813 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 717 καὶ 772). — τ. Θ' 1813, σ. 1 - 4, χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Συνδρομητῶν τὰ ὀνόματα.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ζαγόρι (; - 100²)· Ἰάσι (27 - 29 - 40)· Ποτσάνιον (8 - 8)· Βουκουρέστι (45 - 51³)· Σέρρες (24 - 28)· Μελένικο (5 - 5)· Λιβόρνο (7 - 7)· Σμύρνη (1 - 20)· Θεσσαλονίκη (34 - 38⁴). Σύνολο : [151] - [153] - 297.

1813.2 Βασιλείου Π. Π. Εὐθυμίου, Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τ. Α' - Δ', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Β. Σβεκίου, καὶ Α. Χαϊκούλ, 1812 - 1813. — 8ο, σ. ιε' + 492· ις' + 430· η' + 464· 8 χ. ἀρ. + 440 + 8 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 729 καὶ 781). — τ. Δ' 1813, σ. 1 - 7 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν εἰς τὴν Πεντάτομον ἔκδοσιν τῶν Στοιχείων τῆς Ἑλληνικῆς.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι⁵ (101 - 104 - 102)· Ἰάσι⁶ (86 - 109⁷)· Νεγρούτα (26 - 27 - 26)· Ἐπισκοπὴ Ἐλευθερουπόλεως (5 -

1. Στὴν πραγματικότητα : 107 - 183. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Δελβινάκι (1 - 2)· Μέτσοβο (1 - 2)· Σμύρνη (1 - 2).

2. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη ἀναγραφή : «οἱ φιλοτιμότατοι καὶ φιλομαθέστατοι Ζαγορίται κοινῶς [σώματα] 100.» Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δὲν σημειώνονται.

3. Στὴν πραγματικότητα : 44 - 50. Μία συνδρομὴ εἶναι γιὰ τὸν «ἐν Βουλγαρίᾳ Τύρνοβο» (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα : 32 - 35. Στὸν κατάλογο τῆς Θεσσαλονικῆς πε-

ριλαμβάνονται συνδρομητὲς γιὰ τὴν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους (1-2) καὶ τὴ Μονὴ Ἁγίας Αἰκατερίνης (1-1).

5. Τὰ ὀνόματα εἶναι χωρισμένα σὲ ὀνόματα «τῶν φιλομούσων καὶ φιλελλήνων Μαθητῶν τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Λυκείου» καὶ σὲ ὀνόματα «ἐτέρων τινῶν».

6. Μέσα στὸν κατάλογο τοῦ Ἰασιοῦ περιέχεται χωριστὸς κατάλογος «τῶν Διδασκάλων καὶ Μαθητῶν».

7. Στὴν πραγματικότητα : 84-107. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ τὴ Νικολαούπολη [= Νικολάεβιτς] (2 - 2).

6¹). Ζουπάνι (4 - 4)· Βιέννη [πραγματευτές] (36 - 38 - 158). Σύνολο : 258 - 264 - 405.

1814.1 Ἀπολογία Ἱστορικοκριτική, συντεθεῖσα μὲν Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τινος Φιλογενοῦς Ἑλληνας Ἐπεξεργασθεῖσα δὲ εἰς τὴν κοινὴν οἰαλεκτον τῶν Ἑλλήνων... ὑπὸ Ἀναστασίου ἱερέως... Τεργέστη, τυπογραφία Γ. Βάις, 1814. — 8ο, σ. ν' + 248 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 797). — σ. 237 - 248 : Κατάλογος. Τῶν Συνδρομητῶν...

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Τεργέστη (159 - 323²)· Βιέννη (60 - 72). Σύνολο : 219 - 219 - 415.

1814.2 Βειλάνδου, Ἀγάθων, μεταφρασθεὶς... ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα, τ. Α' - Γ', Βιέννη 1814³. — 8ο, σ. ζς' + 248 + 4 χ. ἀρ. καὶ 330 καὶ 305 + 20 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 799). — τ. Γ' σ. 5 - 20 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχάς : Ἐπαρχία Ἐφέσου (5 - 110⁴)· Κυδωνίες (18 - 28⁵)· Σμύρνη [ἐγχώριοι καὶ παρεπίδημοι] (161 - 163 - 235⁶)· Χίος (23 - 35)· Σάμος (7 - 27)· Βιέννη (20 - 27)· Ἀχερμάν (18 - 19)· Ἰσμαήλ (37 - 38 - 42)· Ὀδησσός (58 - 70)· Κωνσταντινούπολη (62 - 82⁷)· Σέρρες (13 - 13). Σύνολο : 422 - 425 - 688.

1814.3⁸

1814.4 Στεφάνου Κομμητᾶ, Ἐγκυκλοπαίδεια Ἑλληνικῶν Μαθημάτων... τ. Α' - ΙΒ', Βιέννη 1812 (τ. Α'Γ'Η'), 1813 (τ. Δ'Θ'ΙΑ'),

1. Ἀπὸ αὐτοῦς: Πράβι (2 - 3).
2. Στὴν πραγματικότητα : 158 - 313. Μία συνδρομὴ εἶναι γιὰ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 10).
3. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1813, 95 - 96.
4. Ἀπὸ αὐτοῦς: Κωνσταντινούπολη (2 - 55)· Σμύρνη (2 - 30).
5. Στὴν πραγματικότητα: 12 - 22. Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ: Μυτιλήνη (3 - 3)· Πλουμάρι (1 - 1)· Ἀχερώνα (1 - 1)· Μήθυμνα (1 - 1).
6. Στὴν πραγματικότητα : 161 -

163 - 262. Στὸν κατάλογο τῆς Σμύρνης περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ: Ζαγορά (1 - 2) καὶ Κωσανδάσιον (1 - 1). Προσθέτω (2 - 30) ἀπὸ τοὺς συνδρομητὲς τῆς Ἐφέσου.

7. Στὴν πραγματικότητα : 66 - 139. Προσθέτω (2 - 55) ἀπὸ τὸν κατάλογο τῆς Ἐφέσου. Γιὰ δύο συνδρομητὲς δὲν εἶμαι βέβαιος ὅτι κατοικοῦν πραγματικὰ στὴν Κωνσταντινούπολη.

8. Ὁ ἀριθμὸς 1814.3 δὲν ἀντιστοιχεῖ σὲ ἑλληνικὸ βιβλίον με συνδρομητὲς. Γι' αὐτὸ μένει κενὸ στὸν πίνακά μας.

1814 (τ. Β' Ε' ΣΤ', Ζ', ΙΒ')¹ (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 692, 752, 804). — τ. Β' 1814, σ. 4 - 11 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Τὰ Ὄνόματα τῶν φιλομούσων φιλελλήνων καὶ φιλογενῶν Συνδρομητῶν, συνδραμόντων εἰς ἔκδοσιν τῆς παρούσης Ἐγκυκλοπαιδείας τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων*².

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (20 - 21 - 24³)· Κυδωνίες (30 - 31 - 30⁴)· Κωνσταντινούπολη (5 - 6 - 15⁵)· Βουκουρέστι (35 - 36 - 127⁶)· Ἰάσι (66 - 87)· Πράγα (1 - 1). Σύνολο: **158 - 162 - 284**.

1814.5 Μιχαήλ Π. Π. Στεφάνου Παρτζοῦλα, Γραμματικὴ Γαλλικὴ Θεωρητικὴ καὶ Πρακτικὴ, Βιέννη, τυπογραφία I. B. Τζβεκιού, 1814. — 8ο, σ. ιε' + 490 + 6 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 803). — σ. 1 - 6 χ. ἀρ.: *Κατάλογος τῶν φιλαγάθων καὶ φιλογάλλων συνδρομητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δώοι Κύριος ὁ τῶν ὄλων Θεός πλουσίαν καὶ δαφειλὴν ἀμοιβὴν ἐκ τῶν αὐτοῦ δωρεῶν αἰτίους τῆς ἐκδόσεως τούτου τοῦ πονήματος γενομένου.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βουκουρέστι⁷ (198 - 399)· Κράγιωβα (8 - 29). Σύνολο: **206 - 206 - 428**.

1. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1812, 92· στὸν τόμο τοῦ 1811, σ. 101 - 112 καὶ 118 - 121 ἐκτενὴς παρουσίαση τοῦ ἔργου. Βλ. ἐπίσης, Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος 1812, 188 καὶ *The Classical Journal* VIII, 1813, 482. Στὰ 1820 ὁ Κομηγεῶς σχεδίασε δευτέρη ἔκδοση τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας του καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ δημοσίεψε, πάλι, ἔκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν (π. Καλλιόπη 1820, 80 - 82 καὶ *Φιλολογικὸς Τηλέγραφος* 1820, σ. 58 - 60). Ἡ ἐπανάσταση ματαίωσε τὸ σχέδιο ποὺ πραγματοποιήθηκε πολὺ ἀργότερα, στὰ 1827 - 1828.

2. Φαίνεται πὼς ὑπάρχουν ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ στὰ ὁποῖα δὲ δημοσιεύεται ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν βλ. A. Camariano - Cioran; *Les Académies princières*... ὁ. π., σ. 516.

3. Στὴν πραγματικότητα: 19-20-23. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται συνδρο-

μητῆς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι (1-1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 27-28 - 27. Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν περιλαμβάνονται συνδρομητῆς ἀπὸ: Γιανιτζαροχώρι (1-1)· Μυτιλήνη (1-1)· Πέργαμο (1-1).

5. Στὴν πραγματικότητα: 5-6-5. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴ Σμύρνη (1-10).

6. Στὴν πραγματικότητα: 36 - 37 - 128. Ἐνας συνδρομητῆς τοῦ Βουκουρεστιοῦ περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης.

7. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ εἶναι καταταγμένα σὲ ομάδες: [κατάλογος] τῶν ἐν Βουκουρεστιοῖς εὕρισκομένων [εὐγενεῖς καὶ γαιτροί] (98 - 272)· τῶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ Γυμνασίῳ διδασκάλων (4 - 6)· τῶν φιλομούσων μαθητῶν τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου (24 - 24)· τῶν εἰς τὰ ἀρχοντικὰ εὕρισκομένων ἐλλογίμων διδασκάλων (18-28)· τῶν ἐντιμωτάτων ἐμπόρων καὶ πραγματευτῶν (54-69).

1815.1 Βικεντίου Δαμωδοῦ, Πρᾶξις κατὰ συντομίαν εἰς τὰς Ρητορικὰς Ἐρμηνείας, ἐκδοθεῖσα... παρὰ Ἐμμανουὴλ Δημητριάδου, Πέστη, τυπογραφία Τ. Ι. Τράττνερ, 1815. — 8ο, σ. 16 χ. ἀρ. + 3 - 111 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 840). — σ. 13 - 16 χ. ἀρ. : *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο : 57 - 57 - 463.

1815.2a Γρηγορίου ἱερομονάχου Παλιουρίτου, Ἀρχαιολογία Ἑλληνική, τ. Α' - Β', Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1815. — 8ο, σ. κ' + 256 κσι. 346 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 839). — τ. Β' σ. 341 - 346 : *Κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Λιβόρνο (32 - 264)· Ἰωάννινα (58 - 80²)· Ζαγόρι (9 - 12)· Ἁγία Μαύρα (25 - 28)· Πάτρα (21 - 22). Σύνολο : 145 - 145 - 406.

1815.2β Γρηγορίου Παλιουρίτου, Ἐπιτομή Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος... ἐκδοσις δευτέρα, τ. Β' Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ 1815 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 850). — σ. 353 - 354 : *Κατάλογος τῶν ἐκ Κυδωνιῶν διὰ τὴν προεκδοθεῖσαν Ἀρχαιολογίαν [= 1815.2a] Συνδρομητῶν* "Ἄτινα ὀνόματα μὴ ἐλθόντα ἐν καιρῷ ἵνα τυπωθῶσι ἐν ἐκείνῳ τῷ Συγγράμματι, τυποῦνται ἐνταῦθα.

Καταγραφή τῶν ὀνομάτων χωρὶς νὰ σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποῦ ἀναλογοῦν σὲ κάθε συνδρομητῆ. Σύνολο συνδρομητῶν 41³.

1815.3 Κωνσταντίου Βαρδαλάχου, Ρητορικὴ Τέχνη, Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεῖρερ, 1815. — 8ο, σ. 6 χ. ἀρ. + λς' + 486 + 9 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 871). — σ. 7 - 9 χ. ἀρ. σὺν τῷ τέλος τοῦ τόμου : *Τὰ ὀνόματα τῶν φιλομαθῶν συνδρομητῶν.*

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι (23 - 81)· Κράγιεβα (9 - 14)· Χίος (7 - 13). Σύνολο : 39 - 39 - 108⁴.

1. Μπότεσα νὰ ταυτίσω : Βούδα (2 - 11)· Πέστη (30 - 96)· Γιούγκεσι (1 - 1)· Ζεμονὸν [= Σεμλίνο] (3 - 3)· Κομοράνιον (4 - 5)· Κωνσταντινούπολη (1 - 25). Τοὺς ὑπόλοιπους (16 - 223) τοὺς κατατάσσω, προσωρινά, στὴν Οὐγγαρία.

2. Στὴν πραγματικότητα : 57 - 79.

Στὸν κατάλογο τῶν Ἰωαννίνων περιλαμβάνεται ἕνας συνδρομητῆς ἀπὸ τὸ Μπεράτι (1 - 1).

3. Στὴν πραγματικότητα : 40. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται ἕνας συνδρομητῆς ἀπὸ τὴ Σύμη.

4. Μετὰ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται πῖνακας τῶν

1815.4 Τὰ εἰς διαφόρους Συγγραφεῖς ἐκδοθέντα ἀπὸ τὸν Κοραῖν Προλεγόμενα, [Βιέννη] 1815¹. — 8ο, σ. 4 χ. ἀρ. + 4' + 392 + 4 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 875). — σ. 1 - 3 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Ὄνόματα τῶν Συνδρομητῶν*.

¹Αναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (111 - 112 - 222²) · Τεργέστη (25 - 44) · οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει χῆροι (30 - 77³) · Λιβόρνο (11 - 23). Σύνολο : 177 - 178 - 366. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου σημειώνεται ὅτι κατὰ λοιπὰ ὀνόματα δὲν ἐπρόφρασαν».

1816.1 Ἀνθίμου Γαζῆ, Λεξικὸν Ἑλληνικὸν τ. Α' - Γ' Βενετία, τύποις Μ. Γλυκῆ, 1809, 1812, 1816⁴. — 4ο, σ. κ' + στ. 994 · στ. 1774 · σ. 4 + στ. 1311 + 76 + σ. 41 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 524, 680, 887). — τ. Γ' 1816, σ. 37 - 41 : *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων καὶ Φιλομούσων Συνδρομητῶν τῆς τοῦ Λεξικοῦ ἐκδόσεως*.

¹Αναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ἀθήνα (7 - 26) · Βενετία (5 - 6 - 7) · Βιέννη (69 - 70 - 88⁵) · Βουκουρέστι (94 - 96 - 119) · Ζαγορά (6 - 7) · Ἰάσι (17 - 76) · Κεφαλληνία (3 - 3) · Κυδωνίες (78 - 83) · Κωνσταντινούπολη (132 -

ἀντιτύπων ποὺ δωρήθηκαν στὰ ἴσχυρα τοῦ γένους. Πρόκειται γιὰ τὰ σχολεῖα τοῦ Κουρουτσεσμέ, Χίου, Σμύρνης, Κυδωνιών, Πάτμου, Ἀθήνας, Σύμης, Μηλιῶν, Μετσόβου, τὰ δύο σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Ὀδησσοῦ, Ἰασίου, Βουκουρεστιοῦ. Σὲ κάθε σχολεῖο δωρίζονται πέντε ἀντίτυπα. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐξῆς σημείωση : «Ὅσα ἄλλα σχολεῖα εἶναι, καὶ θέλουν τὸ βιβλίον, ἅς γράψωσι πρὸς τὸν συγγραφέα. — Παρακαλοῦνται οἱ ἐπίτροποι τῶν ἀνωτέρω σχολείων νὰ φροντίσωσι νὰ λάβωσι τὰ βιβλία».

1. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Α. Κοραῖ, *Ἐπιστολαί*, ἐκδ. Ν. Δαμαλᾶ, Γ' Ἀθ. 1885, 53. Ἐκκλήση γιὰ τὴν προεγγραφή τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. *Ἐρμῆς ὁ Λόγιος* 1814, 58 - 59 καὶ *Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος* 1814, 456.

2. Στὴν πραγματικότητα : 107 - 108 - 218. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέν-

νης περιλαμβάνονται συνδρομές γιὰ τὴ Χίο (4 - 4).

3. Στὴν πραγματικότητα : 29 - 62. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴ Χίο (1 - 15).

4. Τὸ ἀρχικὸ σχέδιο ποὺ προέβλεπε ἓνα συμβόλαιον τοῦ 1804, νὰ κυκλοφορήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ 3000 ἀντίτυπα (βλ. Σπ. Παγανέλλης, *Ὀδοιπορικαὶ Σημειώσεις Α' Ἀθ.* 1883, 414 - 416) δὲν πραγματοποιήθηκε. Τελικὰ τυπώθηκε σὲ 1100 ἀντίτυπα· βλ. G. Veloudis, *Das griechische Druck- und Verlagshaus «Glikis»*, Wiesbaden 1974, 155. — Ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν ἄρχισαν νὰ δημοσιεύονται ἀπὸ τὸ 1804/5· βλ. Αἰκ. Κουμαριανοῦ, π. *Ἐρανιστής* 2, 1964, 163 ἐξ.

5. Στὴν πραγματικότητα : 69 - 70 - 88. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Πέστη (1 - 1).

171¹). Λιβόρο (6 - 7)· Μακρονίτσα (16 - 18)· Μελένικο (2 - 11)· Μηλιές (7 - 31)· Μυτιλήνη (13 - 13²)· Μόσχα (25 - 35)· Σέρρες (11 - 13)· Σμύρνη (36 - 39 - 61)· Τριέστι (6 - 10)· Χίος (71 - 88). Σύνολο: **604 - 611 - 867**.

1816.2 Γεωργίου Ζαχαριάδου, Γραμματική Ἑλληνική... ἐκδοθεῖσα συνδρομῇ Ἑλλήνων τε καὶ φιλελλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα καταγράφονται ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου, Βιέννη, τυπογραφία I. Σνεϊρερ, 1816. — 8ο, σ. 15 χ. ἄρ. + 403 + 9 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 895). — σ. / χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς Βίβλου ταύτης*³.

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Ζέμον⁴ (104 - 183⁵)· Νεόφυτον (1 - 1)· Καρολούπολις [Κάρλστατ] (4 - 4)· Μητροβήτζη (8 - 13)· Τεμεσβάρ (4 - 13)· Πέστη (3 - 3)· Ἐγρη (1 - 1). Σύνολο: **125 - 125 - 219**.

1816.3 F. Schoell, Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας... μεταφρασθεῖσα... ὑπὸ [N.] Σκούφου, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Χιρσφελδ καὶ Τσβεκίου, 1816. — 8ο, σ. 6 χ. ἄρ. + ις' + 242 καὶ 323 + 13 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 933 καὶ 935). — τ. Β' σ. 1 - 12 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν* σ. 15 - 16 χ. ἄρ.: *Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταί. (Ἐν καὶ ὁ παρῶν κατάλογος, φθάσας ἀργά, δὲν ἐδυνήθη νὰ καταταχθῆ, ἐν οἰκείῳ τόπῳ, ἐφιλοτιμήθη ὅμως ὁ ἐκδότης νὰ δεῖξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του παραρτησάμενος αὐτὸν ἐν τῷ τέλει ἐπίτηδες)*⁶.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (42 - 56)· Πετρούπολη (3 - 20)· Βουκουρέστι (66 - 98)· Ἀδριανούπολη (8 - 8)· Θεσσαλονίκη (47 - 49⁷)

1. Τίς συνδρομὲς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη εἶχε συνάξει ὁ Δωρόθεος Πρώτος· βλ. Ἐπετηρὶς Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κ' πόλεως 12, 1878/9, 212 ἐξ.

2. Στὴν πραγματικότητα: 12 - 12. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὸ Πλουμάρι.

3. Ὄκτώ ὀνόματα συνδρομητῶν τῆς Ζέμονας καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Κάρλστατ, τῆς Πέστης καὶ τῆς Ἐγρης εἶναι δημοσιευμένα μετὰ σλαβονικούς χαρακτήρες.

4. Συγκεντρώνονται χωριστὰ τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν.

5. Στὴν πραγματικότητα: 103 - 182. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴν Κοζάνη.

6. Στὸ τέλος τοῦ πρώτου καταλόγου συνδρομητῶν δημοσιεύεται ὁ ἀκόλουθος κατάλογος σχολείων στὰ ὁποῖα ὁ ἐκδότης δώρησε τὰ βιβλία του (σὲ παρένθεση ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων): Ἑλληνικὰ Γυμνάσια Σμύρνης (6), Ἀθήνας (5), Κουρουτζίεσμε (3), Χίου (3), Βουκουρεστιῶ (3), Μηλιῶν (5), Κυδωνιῶν (4).

7. Στὴν πραγματικότητα: 45 - 46 - 47. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ τίς Σέρρες (2 - 2).

Σμύρνη (105 - 108 - 114¹)· Κυδωνίες (50 - 51)· Κωνσταντινούπολη (46 - 106).
Σύνολο: 367 - 371 - 502.

1816.4 Δημητρίου Παναγιωτιάδου τοῦ Γοβδελά, Οἰκονομία Πρακτική τε καὶ Γενική πάντων τῶν τῆς ἀγροικίας κτημάτων, τ. Α' [καὶ μόνος²] Βιέννη, τυπογραφία Σνεϊρερ 1816³. — 8ο, σ. ιε' + 354 + 6 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 922). — σ. 1 - 5 χ. ἀρ.: Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Ἰάσι (34 - 38)· Ρωμανοῦ [= Ρομάν] (7 - 7)· Βουκουρέστι (3 - 5)· Βρόδιον (9 - 9)· Ραψάνη (3 - 22⁴)· Χίος (1 - 1)· Νίζνα (4 - 4). Σύνολο: 62 - 62 - 87.

1816.5 Α. Χ. Γασπάρεως, Εἰσαγωγή γενική τῆς Γεωγραφίας... ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Καπετανάκη, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊρερ 1816. — 8ο, σ. θ' + 415 καὶ 2 + 416 + δ' + 20 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 903). — τ. Β' σ. 1 - 15 χ. ἀρ.: Καταγραφή τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν⁵.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (96 - 173⁶)· Μόσχα (87 - 89 - 232)· Βουκουρέστι (38 - 73⁷)· Κωνσταντινούπολη (51 - 81⁸)· Θεσσαλο-

1. Στὴν πραγματικότητα: 104 - 107 - 113. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητῆς ἀπὸ τῆ Σάμο (1 - 1).

2. Στὴν Εἴδησι πού δημοσιεύεται στὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ τ. Α' σημειώνεται ὅτι «διὰ τὴν τῶν Συνδρομητῶν σπᾶνιν ἀναβάλλεται ἡ ἔκδοσις τῶν λοιπῶν ἑπτὰ Τόμων εἰς διάστημα ἑνὸς χρόνου». Τελικά, οἱ τόμοι αὐτοὶ δὲν κυκλοφόρησαν.

3. Γιὰ τίς δύο ἐκκλίσεις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν πού δημοσίεψε ὁ Γοβδελάς βλ. τὸν πρόλόγόν του, σ. ιγ'.

4. Στὴν πραγματικότητα: 3 - 22. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει καὶ μιὰ συνδρομὴ ἀπὸ τῆ Βιέννη (1 - 1).

5. Μετὰ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται κατάλογος τῶν Ἑλληνικῶν γυμνασίων στὰ ὁποῖα οἱ ἐκδότες δώρησαν ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου τους: ἀπὸ 2 ἀντίτυπα στὰ σχο-

λεῖα τοῦ Κουρουτζεσμέ, τῶν Μηλιῶν τῆς Ἀθήνας, τῶν Κυδωνιῶν καὶ τῆς Χίου· 10 ἀντίτυπα στὸ Ἑλληνικὸ Γυμνάσιο 'τοῦ κυρίου Κούμα' στὴ Σμύρνη.

6. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: [κληρικοὶ] (6 - 25)· 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (90 - 148).

7. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: [κληρικοὶ] (8 - 26)· 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες κύριοι' (16 - 25)· 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (14 - 22).

8. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [πατριάρχης - μέγας διερχομενός] (2 - 14)· 'οἱ πανιερότατοι καὶ φιλόμουσοι μητροπολίται' [καὶ οἱ ἡγεμονίδαί] (10 - 19)· 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες' (17 - 21)· 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (6 - 7)· 'οἱ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει φιλόμουσοι Χῖοι' (16 - 20).

νίκη (15 - 21)· Κυθωνίες (65 - 76¹)· Γιαννιτσαροχώριον (5 - 5)· Σμύρνη (21 - 22 - 25)· Μπουτζᾶ ἠωρίον τῆς Σμύρνης' (22 - 23 - 25). Σύνολο: 400 - 404 - 711.

1816.6 Γενναδίου... τοῦ Σχολαρίου, Διδασκαλία Εὐσύνοπτος περὶ τῶν Θανασίμων καὶ συγγνωστῶν ἀμαρτημάτων. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ εἰς... ἀπλῆν φράσιν. Ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν ἀπλῆν διάλεκτον... παρὰ... Προκοπίου ἁγιοταφίτου Ναζιανζηνοῦ... Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1816. — 8ο, σ. 64 + 6 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 899). — σ. 3-6 χ. ἄρ.: *Τὰ ὀνόματα τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς παρουσίας βιβλίου.*

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἐπαγγέλματα: ἁγιοταφίτες (15 - 81)· ἱερομόναχοι (4 - 8)· ἱεροδιάκονοι (6 - 11)· σαράφηδες (13 - 20)· πραγματευτές (29 - 103). Τόπος διαμονῆς ὧν ἡ Κωνσταντινούπολη. Σύνολο: 67 - 67 - 203.

1816.7 Νικηφόρου Θεοτόκη, Κυριακοδρόμιον... γῶν δευτέρον ἐκδοθέν, τ. Α' - Β', Ἰάσι, Ἐν τῷ... νεουργηθέντι Τυπογραφείῳ 1816. — 4ο, σ. 8 χ. ἄρ. + 324 καὶ 429 + 10 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 916). — τ. Β' σ. 9 - 10 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Οἱ φιλευσεβεῖς συνδρομηταὶ τῆς παρουσίας ἐκδόσεως².*

1. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [Ἡ βιβλιοθήκη] (1 - 1)· οἱ Ἐλλογιμώτατοι Κύριοι Διδάσκαλοι τοῦ Γυμνασίου' (4 - 4)· οἱ Φιλόμουσοι Μαθηταὶ αὐτῶν Κύριοι... (60 - 71).

2. Ἡ ἐκκλήση γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν, ποὺ εἶχε κυκλοφορήσει ἔγκαιρα, λαμβάνει. Φαίνεται πὼς δὲν βρῆκε τὴν ἀνταπόκριση ποὺ ἐλπίζαν οἱ ἐκδότες. Στὸ κείμενο *Πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας* ποὺ προτάσσεται στὸν πρῶτον τόμον σημειώνεται: «Ἡρξάτο μὲν οὖν ἡ δευτέρα αὕτη ἐκδοσις παρακινήσει καὶ συνδρομῇ εὐσεβῶν τινῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοχρίστων, (ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τόμου καταταχθήσονται) ἐλπίδας ἡμῖν χρηστάς ἐμπνευσάντων, ὅτι καὶ ἐξ ἑτέρων μερῶν συναχθήσεται συνδρομή, καὶ ἡ πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς ἐκδόσεως δαπάνη συμπληρωθήσε-

ται. Διὸ καὶ ἐπὶ ταιούταις ἐλπίσιν ἐφαψάμενοι τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου, οὐδόλως ὠκνήσαμεν δι' εἰδήσεως διακηρῦξαι τοῖς ἐν Βουκουρεστίῳ, Ὀδέσση, Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνη, Κρήτη, καὶ τοῖς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὅρει ἐνασκουμένοις πατράσι τὴν τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐπιχείρησιν (...). Ἄλλ' ἔμελλεν ἄρα πρὸς τοὺς μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας μακαρισμοῦ ἀπολαῦσαι μόνους τοὺς ἐνταῦθα συνδραμόντας αὐτόχθονάς τε καὶ παρεπιδήμους: οὐδεμία γὰρ ἐξ ἐκείνων τῶν μερῶν ἀνεφάνη ἀπόκρισις, ἀπιστησάντων ἴσως ἀπάντων, ὅτι τοιαύτη πολυδάπανος ἐκδοσις τελεσφορήσει διὰ συνδρομῆς, καὶ ταῦτα ἐν νεοπαγεῖ Τυπογραφείῳ. Ἡμεῖς (...) οὐκ ἐν σμικρᾷ καταστάντες ἀμηχανίᾳ (...) ἠλπίζαμεν ὅτι, οἱ ἀπιστοῦντες βεβαιωθήσονται, ἰδόντες τὸν πρῶτον τόμον τετελειωμένον (...) συντρέξουσι γεν-

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: 'Ιάσι (57 - 61 - 365)· Βουκουρέστι (1 - 2 - 6)· Κωνσταντινούπολη (1 - 1 - 3). Σύνολο: 56 - 64 - 374.

1817.1 Δημητρίου Γουζέλη, 'Η κρίσις τοῦ Πάριδος, Τεργέστη, παρὰ Α. Μελδίνη, 1817¹. — 8ο, σ. XXIII + 8 + 381 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 975). — σ. 367 - 381: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν* σὲ ὀρισμένα ἀντίτυπα ἔχει κολληθεῖ, στὸ τέλος, ἓνα μονόφυλλο μὲ τὴν ἐπιγραφή: *Προσθήκη τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως φθάσαντος παρὰ καιρὸν ἐπεσχάτως ἐκεῖθεν, ὅθεν χάριν τῶν ἀξιολόγων τούτων ὀνομάτων εἰς ἔνδειξιν τῆς φιλογενείας τῶν ἀνδρῶν καὶ αὐτοὶ τυποῦνται.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Τεργέστη (139 - 212)· Ζάκυνθος (232 - 247)· Κεφαλληνία (79 - 79)· Κάρπαθος (1 - 10)· Κέρκυρα (200; - 200; ²)· Καλάβρυτα (27 - 34)· Πάτρα (48 - 89)· Ἄργος (51 - 69)· Ὑδρα (24 - 25 - 52)· Σπέτσες (6 - 11)· Θεσσαλονίκη (28 - 28)· Ὀδησσός (23 - 24)· Βενετία καὶ πέριξ' (34 - 37³)· Λιβόρνο (16 - 17)· Μασσαλία (21 - 39)· Ἀμστερνταμ (1 - 1)· Κωνσταντινούπολη (45 - [108⁴]). Σύνολο 975 - 976 - 1257⁵.

1817.2 Μιχαήλου Περδικάρη, Προδιοίξεις εἰς τὸν Ἐρμῆλον ἢ Δημοκριθράκλειτον, [Βιέννη], 1817. — 8ο, σ. 6 χ. ἀρ. + 152 + 21 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 998). — σ. 1 - 21 χ. ἀρ.: *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων καὶ φιλομούσων Συνδρομητῶν τῆς τοῦ Ἐρμῆλου ἐκδόσεως.*

ναίως πρὸς εὐχερέστερον καὶ ταχύτερον ἀπαρτισμὸν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου...». «Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα οὔτε καὶ ἡ δευτέρα αὐτῆ ἐκκλιση βρῆκε ἀνταπόκριση ἔξω ἀπὸ τὸ Ἰάσι.

1. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὰ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1817, 29 - 31 καὶ Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1817, 4.

2. Γιὰ τοὺς συνδρομητὲς τῆς Κέρκυρας ὁ Γουζέλης σημειώνει (σ. 375): «οἱ κύριοι ἐκ Κερκύρας, ἐπεὶδὴ ἀπωλέσαμεν τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων τῶν, οὐκ ἐπαριθμοῦνται ἐνταῦθα κατ' ὄνομα, φανεροῦμεν ὁμῶς χάριν τῆς φιλομαθείας καὶ φιλογενείας αὐτῶν ὅτι ἦσαν περὶ τοὺς διακοσίους Ν. 200». Γιὰ λόγους εὐκο-

λίας στοὺς ὑπολογισμοὺς λογαριάζω, ἀυθαίρετα: 200 συνδρομητὲς γιὰ 1 ἀντίτυπο ὁ καθένας.

3. Στὴν πραγματικότητα: 32 - 35. Στὸν κατάλογο τῆς Βενετίας περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Μπολόνια (2 - 2).

4. Στὴν πραγματικότητα: 44 - 107. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει καὶ ἓνας συνδρομητὴς χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (1 - [1]).

5. Στὸ δημοσίευσμά μου «Σημειώσεις γιὰ τὰ 'τραβήγματα' τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων στὸν 16ο αἰῶνα» Ἑλληνικά 28, 1975, 130₁₀ μιλῶ γιὰ 1149 ἀντίτυπα· δὲν εἶχα δεῖ, ἀκόμα, ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τοῦ Γουζέλη μὲ τὸν συμπληρωματικὸν κατάλογο (βλ. π. π. σελ. 111).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις¹ : Βιέννη (39 - 66)· Βουκουρέστι (80 - 165)· Θεσσαλονίκη (20 - 44)· Κωνσταντινούπολη (108 - 164)· Βέροια (10 - 11)· Νάουσα (8 - 9 - 8)· Σέρρες (18 - 19)· Τεργέστη (15 - 17)· Ὀδησσός (86 - 144)· Ἰωάννινα (81 - 243)· Ἀχρίδα (15 - 30)· Κορυτσά (3 - 6)· Λάρισα (15 - 46)· Τσαρίτσανη (15 - 42)· Πέστα (54 - 89²). Σύνολο: **567 - 568 - 1115**.

1817.3 Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, Γραμματικῶν ἢ Ἐγκυκλίων Παιδευμάτων βιβλία Δ', τόμος Α' [καὶ μόνος], Βιέννη, Τυπογραφία I. B. Τζβεκίου 1817³. — 8ο, σ. π' + 516 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 956). — σ. οα' - π' : *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Σμύρνη⁴ (81 - 188⁵)· Χίος (30 - 51)· Κωνσταντινούπολη (48 - 64)· Σάμος (3 - 5)· Βαθὺ Σάμου (11 - 11)· Μαραθόκαμπος Σάμου (8 - 9)· Ἰδρα (3 - 26)· Φαρά ['οἱ κύριοι Καραβοκύριοι'] (12 - 14)· Καισάρεια (38 - 48⁶)· Κυδωνίς (33 - 44)· Ἀξάριον (5 - 6)· Λιβόρνο (21 - 26)· Τεργέστη (37 - 60)· Ὀδησσός (24 - 25)· Βιέννη (28 - 53). Σύνολο : **382 - 382 - 630**.

1817.4 Αὐγ. Λαφονταίνου, Κλεομένης, μεταφρασθεῖς ... ὑπὸ Κυριακοῦ Ἰωάννου Ἐλαιῶνος, Βιέννη, τυπογραφία I. Σνεϊρερ, 1817⁷. —

1. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ Περδικάρη πρὸς τὸν Ἀνθ. Γαζῆ, ποῦ ἐπιμελήθηκε τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου, στὴ Βιέννη (βλ. Π. Κ. Ἐνεπεκίδης, *Συμβολαὶ εἰς τὴν μυστικὴν πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν κίνησιν τῶν ἑλλήνων τῆς Βιέννης πρὸ τῆς Ἐπανάστασεως*, Βερολίνο 1960, 70 πβ. σ. 100) ὁ Περδικάρης εἶχε συγκεντρώσει τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν στὰ Ἰωάννινα, Κορυτσά, Ἀχρίδα, Λάρισα καὶ Τσαρίτσανη· ὁ συγγραφέας ζήτησε ἀπὸ τὸν Α. Γαζῆ νὰ συγκεντρώσει συνδρομητὲς ἀπὸ τίς ἄλλες πόλεις «διὰ τοῦ Λογίου Ἐρμού».

2. Στὴν πραγματικότητα: 53 - 88. Στὸν κατάλογο τῆς Πέστης περιλαμβάνεται κι' ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Κοζάνη (1 - 2).

3. Ἐκκλιση γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος, 1817, 27 - 28. Ἡ

ἴδια ἐκκλιση κυκλοφόρησε καὶ χειρόγραφη· βλ. [Μ. Εὐαγγελίδης], «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ», π. *Ξενοφάνης* 2, 1905, 272 - 273.

4. Οἱ συνδρομητὲς τῆς Σμύρνης εἶναι καταταγμένοι μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: [κληρικοὶ] (4 - 22)· [Φιλολογικὸ Γυμνάσιον] (1 - 20)· 'οἱ μαθηταὶ τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου' (32 - 38)· 'οἱ φιλογενέστατοι Ἐμποροὶ' (43 - 107).

5. Στὴν πραγματικότητα: 80 - 187. Στὸν κατάλογο τῆς Σμύρνης περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Πέργαμο (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα: 12 - 18. Στὸν κατάλογο τῆς Καισάρειας περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ: Κερμῆρ (8 - 12)· Ἐντουρλουκ (9 - 9)· Ταβλουσοῦν (9 - 9).

7. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1816, 214.

8ο, ς. 8 χ. άρ. + 215 + χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 950). — σ. 1 - 7 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Φιλόμουσοι Συνδρομηταί*.

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βιέννη (135 - 136 - 138)· Κωνσταντινούπολη (38 - 39 - 44). Σύνολο : 173 - 175 - 282.

1817.5 Μιχαήλου Περδικάρη, Έρμῆλος ἢ Δημοκριθράκλειτος, τ. Α' [καὶ μόνος], [Βιέννη], 1817. — 8ο, σ. 461 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 970).

Ὁ κατάλογος των συνδρομητών δὲν δημοσιεύεται. Εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνον πού δημοσιεύτηκε στὸ 1817.²¹. Σύνολο : 567 - 568 - 1115.

1817.6 Διδασκαλία Έντελής Συστηματικῆ ἀπάσης τῆς ἐμπορικῆς ἐπιστήμης, Ἰάσι, Ἑλληνικὸ Τυπογραφεῖο, 1817². — σ. 8 χ. άρ. + ιγ' + 245 + 10 χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 959). — σ. 1 - 6 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Οἱ φιλόμουσοι συνδρομηταί* σ. 9 χ. άρ. : *Προσθήκη Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Ἰάσι (74 - 77 - 103)· Μποτοσάνιον (6 - 6)· Φωξάνιον (1 - 1)· Μόσχα (3 - 7)· Νικολαούπολις (1 - 1)· Ὁδησός (80 - 103)· Κωνσταντινούπολη (38 - 39)· Νίζνα (1 - 1)· Βουκουρέστι (15 - 19). Σύνολο : 219 - 222 - 280.

1817.7 Π. Π[ετριδῆ], Διατριβὴ ἐκφωνηθεῖσα εἰς τὰς δημοσίας ἐξετάσεις τῆς ἐν Ζακύνθῳ Σχολῆς, Κέρκυρα, τυπογραφία τῆς Διοικήσεως, 1817. — 8ο, σ. 28 + 21 + 3 χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 958). — σ. 2 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Οἱ ἐκ των μαθητῶν συνδρομηταί*.

Δὲν σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς των ἀντιτύπων πού ἀντιστοιχεῖ στὸν κάθε σύνδρομητή. "Ὅλοι οἱ συνδρομητὲς εἶναι μαθητὲς του σχολείου τῆς Ζακύνθου. Σύνολο : 28 - 28 - [28].

1817.8 Ὁφέλεια τῆς Δημοσίας Παιδείσεως ... Λόγος Ι. Β. Μορατέλλου ... μεταφερθεὶς εἰς τὴν νῦν ἐπιζομένην ὑπὸ των ἐλλήνων διάλεκτον ὑπὸ Διονυσίου Κουλουμπάρδου, Κέρκυρα, τυπογραφία τῆς Διοικήσεως, 1817. — 8ο, σ. 45 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1016). — σ. 45 : τὰ ὀνόματα των συνδρομητῶν.

1. Βλ. τὸν ἴδιο τὸν τίτλο του καταλόγου καὶ Π. Ένεπεκίδης, *Συμβολαὶ εἰς τὴν μυστικὴν πνευματικὴν κίνησιν των ἐλλήνων τῆς Βιέννης πρὸ τῆς*

Ἐπανάστασεως, Βερολίνο 1960, 70.

2. Ἐκκλιση γιὰ προσεγγιφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος, 1817, 226 - 227.

Δὲν σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων πού ἀντιστοιχεῖ στὸν κάθε συνδρομητή. Ὅλοι οἱ συνδρομητὲς εἶναι μαθητὲς τοῦ συγγραφέα στὸ σχολεῖο τῆς Ζακύνθου. Σύνολο : 26-26-[26].

1817.9 Σοφοκλέους, Τραγωδία Αἴαντος Μαστιγοφόρου Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ... εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὀμιλουμένην γλῶσσαν ... Ἐν τῷ τέλει δὲ περιέχουσα καὶ παράρτημα τῆς κρίσεως τῶν σχολίων, καὶ μεταφράσεως τῆς Συγγραφῆς τοῦ Θουκυδίδου παρὰ Νεοφύτου Δούκα. Βιβλίον Α'. Βιέννη, τυπogr. I. B. Σβέκ 1817¹. — 8ο, σ. 80 + 4 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1003). — σ. 1-2 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : κατάλογος συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (57 - 104²)· Τεργέστη (22 - 23 - 37). Σύνολο : 79 - 80 - 141.

1818.1 [Θεόκλητου Φαρμακίδη] Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Βιέννη, τυπογραφία I. B. Τσβεκίου, Α' - Β' 1815, Γ' 1817, Δ' 1818³. — 8ο, σ. κδ' + 395· λ' + 430· ιβ' + 2 + 444· ζ' + 404 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 872, 1004 καὶ 1092). — τ. Δ' 1818, σ. 395 - 401 : Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν.

Ὁ κατάλογος παρουσιάζεται μὲ τρεῖς ἢ τέσσερες διαφορετικὲς μορφὲς στὰ ἀντίτυπα τῆς ἴδιας ἐκδόσεως⁴. Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (42 - 58)· Ἀδριανούπολη (1 - 5)· Τεργέστη (3 - 3)· Ὁδησσὸς (76 - 81 - 243⁵)· Βουκουρέστι (61 - 87⁶)· Στεφανούπολη (Βρασιβόν) (29 -

1. Πρόκειται γιὰ ἀνώνυμο ἔργο τοῦ σμυρναίου Π. Ἰωαννίδη τοῦ «Φοιβαπόλλωνος» πού ὑπογράφει τὴν ἀφιέρωση μὲ τὰ ἀρχικὰ Φ[οιβαπόλλων] Σ[μυρναῖος]· βλ. τὴν ἐπίσης ἀνώνυμη Εἶδησι στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1818, 115 - 117 σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ὑπογραφόμενὴ ἀπὸ τὸν «Φοιβαπόλλωνα» Εἶδησι πού δημοσιεύεται στὸ ἴδιο περιοδικὸ 1818, 169-171 καὶ ὅσα σημειώνονται στὸ π. Μουσεῖον, Παρίσι 1819, 15 - 16 (= ἐδῶ 1819.10)· βλ. ἐπίσης Λ. Βεζούτ, Γεωγραφία Ἀστρονομική, μετάφραση Π. Ἰωαννίδου, Παρίσι 1825, σ. IX.

2. Στὴν πραγματικότητα : 56 - 101. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης

περιλαμβάνεται καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴν Σέρρες (1 - 3).

3. Ἐκκλήσεις γιὰ ἐγγραφή συνδρομητῶν κυκλοφόρησαν στὰ ci. 1815 καὶ στὰ 1818· βλ. Ἐρημῆς ὁ Λόγιος 1818, 502 - 504. Βλ. καὶ π. Ξενοφάνης 2, 1904/5, 277.

4. Βλ. πῶς πάνω σ. 112.

5. Στὴν πραγματικότητα : 72 - 77 - 215. Στὸν κατάλογο τῆς Ὁδησοῦ περιλαμβάνονται συνδρομὲς γιὰ : Ἀμπελάκια (1 - 8)· Δολιανὰ (1 - 5)· Ἰωάννινα (1 - 10)· Μηλιές (1 - 5).

6. Στὴν πραγματικότητα : 61 - 87. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὸ Μέτσοβο (1 - 3).

33)· Βιέννη (22 - 27)· Σμύρνη¹ (13 - 20)· 'Ιάσι² (124 - 166³)· Κυδωνίες (36 - 37 - 36⁴). Σύνολο: **407 - 413 - 697**.

1818.2 Διονυσίου Πύρρου, Φαρμακοποιία Γενική, Κωνσταντινούπολη 1818⁵. — 8ο, σ. κγ' + 266 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1106). — 'Ο κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται στίς σ. 249 - 266.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές: Κωνσταντινούπολη (170 - 396)· Μολδαβία (6 - 7⁶)· 'Αδριανούπολη (33 - 35)· Σηλύβρια (16 - 16)· Σμύρνη (79 - 86⁷)· Πάτρα (18 - 18)· 'οἱ ἐν 'Ηλιδι, ἤτοι ἐν Γαστούνη' (12 - 22)· 'οἱ ἄρχοντες τοῦ Μωρέως' (21 - 23⁸). Σύνολο: **355 - 355 - 608**.

1818.3 Διονυσίου Πύρρου, Γεωγραφία Μεθοδική, Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1818⁹. — 8ο, σ. ι' + 336 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1027). — σ. 323 - 336: 'Ονόματα τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.

1. Βλ. καὶ ὅσα σημειώνονται στῆ σημ. 4.

2. 'Ο κατάλογος τοῦ 'Ιασιῶ εἶναι τυπωμένος μὲ διαφοροτικά στοιχεῖα πρᾶγμα πού ἴσως σημαίνει ὅτι προστέθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς πόλης αὐτῆς εἶναι καταταγμένα μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: [Ἡγεμόνας, κληρικοὶ καὶ ἀϋθεντόπαιδες] (33 - 54)· 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες' (62 - 78)· 'οἱ ἐλλογιμώτατοι διδάσκαλοι' (12 - 12)· 'οἱ ἐντιμώτατοι ἔμποροι' (17 - 22).

3. Στὴν πραγματικότητα: 123 - 156. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὰ Σφακιά (1 - 10).

4. Σὲ γράμμα του πρὸς τὸν Θεόφιλο Καίρη (Κυδωνίες) ὁ Κ. Οἰκονόμος γράφει ἀπὸ τῆ Σμύρνη, στίς 8 Μαρτίου 1820: ἀλάβε ἐν κιβώτιον μὲ 20 σώματα τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ Θεοκλήτου, τὰ ὅποια εἶναι συνδρομὴ τῶν μαθητῶν τοῦ Σχολείου σας. Ἡ συνδρομὴ ὅλη εἶναι 35 σωματίων, ὡς φαίνεται εἰς τὸν κατάλογον, ἀλλ' ἐκράτησα τὰ 15 διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μας καὶ νὰ σὰς ἀνακουφίσω τὸ βᾶρος τῆς διανομῆς. Τὰ χρήματα τῆς τιμῆς τῶν 20 σωματίων σὰς παρακαλεῖ ὁ ἐκδότης καὶ γὼ μετ' αὐτοῦ νὰ συναχθῶσι καὶ

νὰ σταλῶσιν ὅσον τάχιστα· διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει χρεῖαν δαπάνης μεγάλην' βλ. π. Ξενοφάνης 2, 1904/5, 349.

5. Τὸ βιβλίον αὐτὸ κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Δ. Πύρρου, Πρακτικὴ 'Αστρονομία, 'Αθ. 1836, 296.

6. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: 'Ιάσι 2 - 3.

7. Μὲ ἰδιαίτερο τίτλον παρουσιάζονται, μέσα ὅτὸν κατάλογο τῆς Σμύρνης 'οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν Σμύρνη φιλολογικοῦ Γυμνασίου'.

8. Ταυτίζονται: 'Αργος (1 - 2)· Βοστίτζα (1 - 1)· Γκούρα (1 - 1)· 'Ιμπλάκια (1 - 1)· Καλάβρυτα (3 - 4)· Καλαμάτα (1 - 1)· Μυστράς (2 - 2)· Νησί (1 - 1)· Τρίκκαλα (1 - 1)· Τρίπολη (1 - 1)· Τρόπαια (1 - 1)· Φανάρι (1 - 1).

9. Τὸ βιβλίον αὐτὸ κυκλοφόρησε σὲ 1500 ἀντίτυπα· βλ. Δ. Πύρρου, Πρακτικὴ 'Αστρονομία, 'Αθ. 1836, 296. Στὰ 1820 δημοσιεύθηκε στὸ π. 'Ερμῆς ὁ Λόγιος (σ. 261 - 262) ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν στῆ δευτέρη, βελτιωμένη, ἐκδοση τῆς Γεωγραφίας τοῦ Πύρρου: μέσα σὲ δύο χρόνια τὰ 1500 ἀντίτυπα θὰ εἶχαν ἐξαντληθεῖ. Ἡ 'Επανάσταση ἀνάστειλε τὴν προσπάθεια καὶ ἡ β' ἐκδοση πραγματοποιήθηκε, τελικὰ, στὰ 1834.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : χωρὶς ἔνδειξη τόπου¹ (5 - 28)· Ἀθήνα² (61 - 101)· Πάτρα [ἔνοικοῦντες καὶ περιοικοῦντες³] (37 - 61)· Τριπολιτῆς (57 - 68⁴)· Κωνσταντινούπολη⁵ (165 - 609⁶)· Γαλάτζει (17 - 21). Σύνολο : 342 - 342 - 888.

1818.4 I. I. Ρουσσώ, Λόγος περὶ Ἀρχῆς καὶ βάσεως τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων ... μεταφρασθεὶς ... ὑπὸ Δημητρίου Ἀριστομένους ... Παρίσι 1818. — 8ο, σ. λβ' + 136 + 2 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1060). — σ. 1 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ ἐν Παρισίοις συνδρομηταί*. σ. 1 - 2 : *Οἱ ἐν Μασσαλίᾳ*⁷.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Παρίσι (16 - 21)· Μασσαλία (26 - 54). Σύνολο : 42 - 42 - 75.

1818.5 Χειρόγραφον ἐκ τῆς Ἀγίας Ἐλένης. Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ἐκ ὁθὲν ὑπὸ [N.] Σκούφου, Μόναχο, 181ο. — 8ο σ. VI + 2 χ. ἄρ. + 228 + 10 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1110). — σ. 3 - 11 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν*⁸.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι⁹ (65 - 219)· Κράγιοβα (20 - 29)· Ἰάσι (19 - 74)· Παρίσι (12 - 21). Σύνολο : 116 - 116 - 343.

1818.6 Δημητρίου Π. Γοβδελαῖ, Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς, Μέρος Πρῶτον [καὶ μόνο] Ἰάσι, Ἑλληνικὴ Τυπογραφία, 1818. — 8ο, σ. 60

1. Τοὺς ἐντάσσω ὅλους, προσωρινά, στοὺς συνδρομητὲς τῆς Ἀθήνας.

2. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἀθήνας δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειράν : [κληρικοὶ] (20 - 38)· ὁἱ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ [τοῦ συγγραφέα] (22 - 39)· ὁἱ ἐξ Ἐμπόρων (19 - 24).

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Πάτρας δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειράν : ὁἱ ἐξ ἐλλογιμῶν (14 - 36)· ὁἱ ἐξ εὐγενῶν (8 - 10)· ὁἱ ἐξ ἐμπόρων τῆς Πάτρας (15 - 15).

4. Στὴν πραγματικότητα : 56 - 67. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴ Δημητσάνα (1 - 1).

5. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται, σὲ ἰδιαιτέρη ἐνότητα ὁἱ τῆς κατὰ τὸ Φα-

νάρι σχολῆς μαθηταί (σ. 334) καὶ ὁἱ τῆς κατὰ τὸ Κουρούτσεσμε Σχολῆς μαθηταί (σ. 334 - 335).

6. Στὴν πραγματικότητα : 164 - 409. Στὸν κατάλογο τῆς Κπολης περιλαμβάνεται καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὶς Κυδωνιῆς (1 - 200).

7. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως· βλ. ἐδῶ, σ. 109.

8. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως· βλ. ἐδῶ, σ. 109.

9. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειράν : ὁἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες· ὁἱ ἐξοχώτατοι ἱατροφιλόσοφοι· ὁἱ ἐντιμώτατοι κύριοι.

τυπογραφία Ι. Β. Τσβεκίου, 1818¹. — 8ο, σ. ξδ' + 208 καὶ 7 χ. ἀρ. + 296 + 8 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1097). — τ. Β' σ. 1 - 8 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων Συνδρομητῶν τοῦ Πρώτου καὶ Δευτέρου Τόμου τοῦ τῆς Φιλοσοφίας Συντάγματος.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (79 - 203²)· Βουκουρέστι (55 - 110)· Ἰάσι (21 - 34)· Κωνσταντινούπολη (13 - 13)· Ὀδησσός (91 - 112)· Σμύρνη (60 - 122)· Τεργέστη (12 - 16). Σύνολο : 331 - 331 - 610.

1819.1 Ριχέρου, Μεγάλα Συμβεβηκότα ἐκ μικρῶν αἰτιῶν προξενηθέντα, [μετάφραση] Ζήση Δαούτη ... τυπωθὲν δὲ διὰ φιλοτίμου συνδρομητῆς τῶν φιλοκἀγάθων, καὶ φιλοϊστόρων συνδρομητῶν, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊρερ, 1818. — 8ο, σ. 6 χ. ἀρ. + 264 καὶ 265 - 440 + 16 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1172) : τ. Β' σ. 1 - 16 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλοκαγάθων καὶ φιλογενεστάτων συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : Βιέννη (203 - 466³)· Βασσαραβία καὶ Μολδαβία⁴ (87 - 244)· Βλαχία⁵ (64 - 258). Σύνολο : 354 - 354 - 968.

Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου ἡ ἀκόλουθη σημείωση : «Μὲ τὸ νὰ μὴν ἔλαβα ἐν καιρῷ προσήκοντι τοὺς καταλόγους τῶν ὑπολοίπων ἐξωτερικῶν τιμῶν συνδρομητῶν, διὰ τοῦτο ἀφέθησαν ἔξω τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῆς βίβλου μου τὰ τίμια αὐτῶν ὀνόματα καὶ ἄς ἔχω τὴν συγχώρησιν».

1819.2 Ἀββᾶ Βαρθολομαίου, Περιήγησις τοῦ Νέου Ἀναχάρσιδος εἰς τὴν Ἑλλάδα, [μετάφραση] Χρυσοβέργη Κουροπαλάτου, τ. Α' - Ζ', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊρερ, 1819⁶ (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ.

1. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν στοὺς δύο πρώτους τόμους τοῦ *Συντάγματος Φιλοσοφίας* δημοσιεύτηκε στὸ π. *Ἐρμῆς ὁ Λόγιος* 1817, 13 - 15.

2. Στὴν πραγματικότητα : 76 - 200. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴς Σέρρες (1 - 1) καὶ τὸ "Αμστερνταμ (2 - 2).

3. Στὴν πραγματικότητα : 178 - 314. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Βούδα (1 - 1)· Βουκουρέστι (3 - 7)· Βρασβόν (2 - 7)· Ἰάσι (3 - 8)· Κωνσταντινούπολη (1 - 7)· Λειψία

(2 - 11)· Μηλιές (2 - 30)· Πίζα (3 - 12). Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω ἀκόμα : 8 - 69.

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἰάσι (44 - 123)· Γαλάτζι (1 - 5)· Κισνόβι (4 - 20)· Ἰσμαήλ (3 - 3). Μένουν γιὰ ταύτιση : 35 - 93.

5. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Βουκουρέστι (42 - 164)· Κράγιοβα (1 - 6). Μένουν γιὰ ταύτιση : 21 - 88.

6. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. *Ἐρμῆς ὁ Λόγιος* 1819, 874 - 876, *Καλλιόπη* 1819, 213 - 214, καὶ *Φιλολογικὸς Τηλέγραφος* 1819, στ. 195 - 196.

1186). — τ. Α' σ. 1 - 7 χ. ἀρ., στην ἀρχή τοῦ τόμου, ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (21 - 31)· Ἰάσι (30 - 41)· Ταχανρόγ¹ (21 - 33)· Μόσχα (6 - 12)· Βουκουρέστι (4 - 5)· Ἀγκίαλος (43 - 47)· Μεσημβρία (7 - 13)· Σωζούπολη (15 - 24)· Βάρνα (5 - 5). Σύνολο : 152 - 152 - 211.

1819.3 Ὀμήρου, Ἰλιάς, παραφρασθεῖσα καὶ ὁμοιοκαταληχτικῶς στιχουργηθεῖσα . . . παρὰ Γεωργίου Ρουσιάδου, τ. Α' - ΙΓ', Βιέννη 1817 (τ. Α' - Δ'), 1818 (τ. Ε' - Η'), 1819 (τ. Θ' - ΙΓ') (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 988, 1079 καὶ 1176). — τ. ΙΓ' 1819, σ. 1 - 10 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων καὶ Φιλομούσων Συνδρομητῶν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς παραφρασθείσης Ἰλιάδος*².

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα καὶ ἐπαγγέλματα, χωρὶς ἐνδειξὴ τοῦ τόπου διαμονῆς³ : [Πατριάρχες] (2 - 11)· Μητροπολίτες καὶ Ἐπίσκοποι (15 - 48)· Ἱεροσολιμοὶ (13 - 15)· ἀιδεσιμολογίμοι (2 - 2)· Διάκονοι (5 - 5)· ἡγεμόνες (1 - 1)· ἡγεμόνων γόνοι [μπεϊζαντέδες] (8 - 14)· μεγάλοι διεργηγεῖς (1 - 3)· ἐξοχότατοι (2 - 2)· ἄρχοντες Μπᾶνοι (4 - 5)· Μεγάλοι Λογοθέται (4 - 4)· Χάτμανοι (3 - 5)· Βόρνοι (5 - 5)· Ἄγαι (6 - 8)· Ποστέλνικοι (3 - 3)· Σπαθάροι (5 - 5)· Καμεράσαι (4 - 5)· Μ. Κλουτζιάροι (3 - 3)· Κλουτζιάροι (3 - 3)· Παχάρνικοι (5 - 5)· Κόμισοι (2 - 2)· Καμινάροι (13 - 14)· Λογοθέται (3 - 3)· Στόλνικοι (4 - 4)· Μεδελνιτζιάροι (4 - 4)· Σερδάροι (3 - 3)· [Διάφοροι] (5 - 104)· Εὐγενεῖς (20 - 29)· Ἱατροφιλόσοφοι (9 - 9)· Σοφολογίμοι καὶ Ἱεροσολιμοὶ (35 - 35)· Ἐμποροὶ (256 - 258 - 289)· Σχολεῖα (2 - 2). Σύνολο : 450 - 452 - 651.

1819.4 Διονυσίου Φωτεινοῦ, Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας, τ. Α' - Γ', Βιέννη, τυπογραφία I. B. Σβεκίου, 1818 - 1819⁴. — 8ο, σ. 320· 568 +

1. 'οἱ ἐν Ταχανρόγ φιλόμουσοι εὐγενεῖς καὶ μεγαλέμποροι συνδρομηταί.'

2. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1816, 267. Βλ. (μετὰ τὴν ἔκδοσιν) καὶ π. Καλλιόπη 1820, 120.

3. Μπόρσα νὰ ταυτίσω : Ἀδριανούπολη (1 - 25)· Βελβενδὸς (1 - 1)· Βιέννη (81 - 197)· Βουκουρέστι (66 - 80)· Βρασόβ (1 - 1)· Γαλάτζι (1 - 1)· Ζεμουὴν (1 - 1)· Θεσσαλονίκη (9 - 10 - 10)· Ἰάσι (35 - 40)· Ἰσμαήλ (1 - 1)· Κοζάνη (8 - 8)· Κράγιοβ (2 - 2)· Κωνσταντινούπολη (42 - 65) -

Λειψία (2 - 2)· Λιβόρνο (11 - 14)· Μέτσοβο (1 - 2)· Μόσχα (25 - 25)· Νίζνα (3 - 4)· Ὀδησσὸς (15 - 16)· Παρίσι (1 - 1)· Πάτρα (1 - 1)· Πέστη (5 - 5)· Πετρούπολη (1 - 1)· Πίζα (1 - 1)· Ρένιον (1 - 1)· Σιάτιστα (1 - 1)· Σέρβια (1 - 1)· Σέρρες (1 - 1)· Τριέστι (8 - 9)· Μολδοβλαχία (57 - 60)· Δὲν μπόρσα νὰ ταυτίσω ἀκόμα : 70 - 71 - 78.

4. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1817, 185 - 187. Ὑπενθύμιση, στὸ ἴδιο π. 1819, 16.

6 χ. ἀρ. καὶ 18 χ. ἀρ. + 588 + λζ' (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1057 καὶ 1163). — τ. Γ' 1819, σ. 3 - 17 χ. ἀρ. στὴν ἀρχὴ τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις, περιοχὲς καὶ ἀξιώματα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ δὲν ἀναγράφεται παρὰ μόνον στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης : Ἡγεμόνες¹ (3)· Βουκουρέστι² (233)· Κράγιοβα (14)· Κωνσταντινούπολη (10)· Ἰάσι³ (644)· Γαλάτζι (6⁵)· Πελοπόννησος (4⁶)· Πάτρα (14)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου [= Πελοπόννησος] (3⁷)· Βιέννη (3 - 9). Σύνολο : 354 - 354 - [360].

1819.5 Ἀριστοτέλους, Φυσιογνωμονικά, Μεταφρασθέντα... εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὀμιλουμένην. ἀπλῆν φράσιν· Ἐπι δὲ εἰς τὴν τευρκικὴν ἀπλῆν διάλεκτον μεθερμηνευθέντα, καὶ σὺν τῷ πρωτοτύπῳ ἐκδοθέντα παρὰ Ἀναστασίου Χ : Γρ : Καρακιουλάφη, Κωνσταντινούπολη, 1819. — 8ο, σ. 4 χ. ἀρ. + ιβ' + 203 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1127). — Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται στίς σ. 185 - 203

1. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (2).

2. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ : [ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι] (3)· 'οἱ Ἀρχοντες Μπάνοι' (3)· 'οἱ Ἀρχοντες μεγάλοι Βιστιάροι' (3)· 'οἱ Ἀρχοντες μεγάλοι Βόρνικοι' (9)· 'οἱ Ἀρχοντες μεγάλοι Λογοθέται' (8)· 'οἱ Ἀρχοντες Λογοθέται τῶν Συνηθειῶν' (2)· 'οἱ Ἀρχοντες Χάτμανοι' (3)· 'οἱ Ἀρχοντες Βόρνικοι τῆς πολιτείας' (4)· 'οἱ Ἀρχοντες Ἀγαι' (4)· 'οἱ Ἀρχοντες μεγάλοι Κλουτζιάρηδες' (8)· 'οἱ Ἀρχοντες Καμμινάριδες' (8)· 'οἱ Ἀρχοντες Παχάρνικοι' (13)· 'οἱ εὐγενέστατοι' (25)· 'οἱ Ἀρχοντες Στόλνικοι' (17)· 'οἱ Ἀρχοντες Σερδάρηδες' (15)· 'οἱ Ἀρχοντες Μεδελνιτζιάρηδες' (7)· 'οἱ Ἀρχοντες Σλουτζιάρηδες' (9)· 'οἱ Ἀρχοντες Πιτάριδες' (4) [διάφοροι] (22)· 'οἱ ἐξοχώτατοι Ἰατροί' (5)· 'οἱ τιμιώτατοι πραγματευταί' (30)· 'οἱ Ἐλλογιμώτατοι Διδάσκαλοι' (9)· 'οἱ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου' (22).

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Ἰασιῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ : [ἀνώτερος κληρὸς] (2)· [Μπεγζαδέδες] (3)· 'οἱ ἄρχοντες μεγάλοι Λογοθέται' (4)· 'οἱ ἄρχοντες μεγάλοι Βιστιάριδες' (4)· 'οἱ ἄρχοντες Χάτμανοι' (4)· 'οἱ ἄρχοντες Βόρνικοι' (6)· 'οἱ ἄρχοντες Βόρνικοι τῶν Ἀπρόδων' (5)· 'οἱ ἄρχοντες μεγάλοι Ποστέλνικοι' (9)· 'οἱ ἄρχοντες Ἀγαι' (8)· 'οἱ ἄρχοντες Σπαθάρηδες' (6)· 'οἱ ἄρχοντες Μπάνοι' (5)· 'οἱ ἄρχοντες Καμμινάριδες' (2)· [διάφοροι] (6).

4. Στὴν πραγματικότητα 65. Στὸν κατάλογο τοῦ Ἰασιῦ περιλαμβάνεται καὶ ἓνας συνδρομητῆς ἀπὸ τὸ Γαλάτζι. Πρέπει ἐπίσης νὰ προστεθοῦν 2 ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν ἡγεμόνων (βλ. σημ. 1).

5. Στὴν πραγματικότητα : 7. Βλ. τὴν προηγούμενη σημείωση.

6. Τόπος διαμονῆς : Καλάβρυτα (3)· Κόρινθος (1).

7. Τόπος διαμονῆς : Βοστίτζα (1)· Τρίπολη (1-1)· Καρύταινα (1-1).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (239 - 654)· Σκοπὸς (40 - 68)· Σαράντα Ἐκκλησιᾶς (9 - 9)· Γέννα (7 - 7)· Πουργάζι (9 - 9)· Νίγδε (12 - 24)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου (10 - 12). Σύνολο : 326 - 326 - 783.

1819.6 Νέον Λειμωνάριον περιέχον μαρτύρια παλαιὰ καὶ νέα καὶ βίους ὁσίων ἄτινα ἐσυναχθήσαν παρὰ τοῦ . . . Μακαρίου Νοταρᾶ. Οἷς προσετέθησαν . . . Συναξάρια, Μεταφρασθέντα παρὰ τοῦ . . . Ἀθανασίου τοῦ Πισρίου . . . Πρὸς τούτοις καὶ ἀσματικαὶ Ἀκολουθίαι εἰς διαφόρους Νεομάοτυρας φιλοπαινεθεῖσαι παρὰ τοῦ . . . Νικηφόρου τοῦ Χίου . . . ἐκδοθὲν Διὰ φιλοτίμου δαπάνης τῶν τιμιωτάτων φιλοχρίστων Συνδρομητῶν τῶν ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου καταγραφέντων, Βενετία, Παρὰ Π. Θεοδοσίου, 1819. — 4ο, σ. ις' + 328 + 192 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1175). — σ. 149 - 152 : *Κατάλογος τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Χίος (150 - 226)· Σμόρνη (56 - 83). Σύνολο : 206 - 206 - 309.

1819.7 Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ πάλαι μὲν ἑλλημιστὶ συγγραφεῖς ὑπὸ Μαυρικίου . . . ἔν δὲ δεύτερον μεταφρασθεῖς . . . ὑπὸ . . . Νικοδήμου Ἀγιορείτου, τ. Α' - Γ', Βενετία, Τυπογρ. Π. Θεοδοσίου, 1819. — 4ο, σ. κη' + 452· 332 καὶ 367 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1195). — τ. Γ' σ. 353 - 366 : *Κατάλογος τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ Ἱεροῦ Βίβλου τοῦ Συναξαριστοῦ περιεχομένων ὀνομάτων τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα, μοναστήρια, πόλεις καὶ περιοχὰς μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ ἀπὸ διαφόρων Ἐπαρχιῶν Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι (15 - 185¹)· Ἄθως (330 - 332 - 472²) [= Μονὴ Μεγίστης Λαύρας (21 - 35)· Καθίσματα τῆς Λαύρας (5 - 7)· Σκήτη Ἀγ. Ἄννα (19 - 20)· Σκήτη Καυσοκαλύβια (12 - 13)· Κελλία τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν (10 - 17)· Μ. Βατοπεδίου (24 - 29)· Σκήτη Ἀγ. Δημήτριος (16 - 21)· Κελλία τοῦ Βατοπεδίου (4 - 5)· Μ. Ἰβήρων (39 - 47³)· Σκήτη ὁ Τιμὸς Πρόδρομος (8 - 9)· Κελλία τῶν Ἰβήρων (3 - 4)· Μ. Χιλανδαρίου (10 - 15)· Κελλία τοῦ Χιλανδαρίου (12 - 15⁴)·

1. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἄθως (3 - 12)· Ἄργος (1 - 2)· Βέροια (1 - 1)· Θεσσαλονίκη (1 - 25)· Κωνσταντινούπολη (5 - 137)· Τρίκκη (1 - 5)· Ὑδρα (1 - 1). Ἄγνωστος τόπος διαμονῆς (2 - 2).

2. Στὴν πραγματικότητά : 332 - 334 - 474· βλ. σημ. 1, 4 καὶ 155 σημ. 1.

3. Στὴν πραγματικότητά : 40 - 48·

προστίθεται ἓνας συνδρομητῆς καὶ ἓνα ἀντίτυπο ἀπὸ τοὺς χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς.

4. Στὴν πραγματικότητά : 13 - 16. Τὸ ὄνομα ἐνὸς συνδρομητῆ ἔχει παραληφθεῖ ἀπὸ τὸν κατάλογο· ἡ διόρθωσις ἔγινε σὲ μεταγενέστερα βιβλία τοῦ Νικόδημου· βλ. 1819.9, σ. 488 καὶ 1819.12, σ. 338.

Μ. Ἀγ. Διονυσίου (2 - 6)· Μ. Κουτλουμούση (11 - 16)· Σκήτη ὁ Ἀγ. Παντελεήμων (6 - 8)· Κελλία τοῦ Κουτλουμούση (11 - 12)· Μ. Παντοκράτορος (10 - 11)· Κελλία Παντοκράτορος (7 - 8)· Μ. Ξηροποτάμου (10 - 16¹)· Μ. Ζωγράφου (7 - 10)· Μ. Δοχειαρίου (20 - 21 - 24)· Μ. Καρακάλου (2 - 6)· Κελλία Καρακάλου (3 - 12)· Μ. Φιλοθέου (3 - 5)· Μ. Ἀγίου Παύλου (3 - 6)· Νέα Σκήτη Ἀγ. Παύλου (15 - 16)· Μ. Σίμωνος Πέτρας (2 - 6)· Μ. Ξενοφώντος (4 - 23)· Σκήτη Ξενοφώντος (8 - 10)· Μ. Σταυρονικήτα (5 - 7)· Μ. Γρηγορίου (6 - 8)· Μ. Ἐσφιγμένου (2 - 6)· Μ. Ρώσσω (2 - 2²)· Μ. Κωνσταντινίου (2 - 6)· διάφοροι λαϊκοὶ (4 - 5 - 4³)· Χίος (100 - 111)· Ψαρά (10 - 10)· ὁὶ ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Κυδωνιῶν συνδρομηταὶ⁴ (102 - 103⁵)· Ὑδρα (55 - 186⁶)· Χαλκιδικία [χωρίον τοῦ Καζᾶ Ἀργου] (7 - 7)· ὁὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου⁷ (71 - 129)· Πόρος (92 - 125)· Κόρινθος (5 - 5)· Τρίκκαλα Πελοποννήσου (5 - 6 - 5)· χωρίον Σοφικόν (7 - 8)· Ἀγγελόκαστρον (4 - 4)· Μονὴ Φανερωμένης (3 - 3)· Σπέτσες (18 - 23)· Νάξος (24 - 31)· ὁὶ ἐκ τῶν χωρίων Ναξίας⁸ (21 - 22)· νῆσος Πάρος (9 - 9)· Νάουσα Πάρου (9 - 9)· Μάρμαρα Πάρου (33 - 33)· Ἀργος (14 - 17)· Πάτρα (17 - 22)· Τεργέστη (15 - 16 - 18)· Βενετία (23 - 99⁸). Σύνολο: **988 - 992 - 1628⁹**.

1819.8 Ἀπανθίσματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς ἀγίας Γραφῆς καὶ νέας Διαθήκης... παραφρασθὲν ὑπὸ Ἀποστόλου Κλέντου... Πετρούπολη,

1. Στὴν πραγματικότητα: 9 - 11. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὸ Ἰάσι (1 - 5).

2. Στὴν πραγματικότητα: 3 - 4 - 3. Βλ. σημ. 3.

3. Ἀπὸ αὐτοὺς στὴ Μονὴ Ῥώσσω¹: 1 - 2 - 1.

4. Στὴν πραγματικότητα ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ κάτοικοι τῶν Κυδωνιῶν ἑκτὸς τῆς Σχολῆς. — Ἡ συλλογὴ τῶν συνδρομητῶν στὶς Κυδωνιᾶς ἔγινε μὲ τὴ φροντίδα τοῦ μαθητῆ Ἰωάσαφ τοῦ Ξηροποταμίου². βλ. π. Ξενοφάνης 2, 1904/5, 347.

5. Στὴν πραγματικότητα: 99 - 100. Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν ὑπάρχουν καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Γιαπιτζαροχώρι (3 - 3).

6. Στὴν πραγματικότητα: 56 - 187. Προστίθεται καὶ συνδρομητὴς ἀπὸ τοὺς χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (1 - 1)³. βλ. σ. 154, σημ. 1.

7. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω μὲ βάση καὶ τὰ δεδομένα τοῦ κατάλογου: Ἀγ. Βαρβάρα (1 - 1)· Ἀγ. Ἰωάννης (1 -

1)· Ἀγ. Πέτρος (1 - 1)· Ἀργος (3 - 3)· Βυτίνα (1 - 1)· Γεράκι (4 - 4)· Δέση (1 - 5)· Δημητσάνα (4 - 5)· Ζαρούχλα (2 - 4)· Καμία (2 - 2)· Καμπάνα (1 - 1)· Κορακοβούνη (3 - 3)· Κάστρο (1 - 1)· Κορώνη (1 - 1)· Κρεμαστὸ (1 - 1)· Μελιγοῦ (3 - 4)· Μέθανα (1 - 1)· Μέσαρι (2 - 2)· Μυστρᾶς (1 - 2)· Νάυπλιο (1 - 2)· Νιάτα (1 - 1)· Πάτρα (1 - 1)· Πλάτανος (2 - 2)· Πραστὸς (1 - 1)· Σόλοι (4 - 6)· Σιβίστα (2 - 2)· Συνεβρόν (1 - 1)· Φλοσέλη (1 - 1)· Χρύσαφα (2 - 2)· ἀταύτιστοι: 17 - 57. Στὸν κατάλογο συμπεριλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Ὑδρα (4 - 8).

8. Στὴν πραγματικότητα: 10 - 10 - 15. Στὸν κατάλογο τῆς Βενετίας ὑπάρχουν συνδρομητὲς ἀπὸ: Βιέννη (1 - 50)· Κέρκυρα (2 - 4)· Θεσσαλονίκη (2 - 2). Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω: 8 - 28.

9. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ παρέχει ὁ κατάλογος ἀυξάνονται, ὅλοι, κατὰ μιὰ μονάδα⁴. βλ. τὴ σημ. 4 τῆς σ. 154.

τυπογραφία Ν. Γρέτς, 1819. — 8ο, σ. 166 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1126). — σ. 161 - 163 : 'Ονόματα Συνδρομητῶν κατὰ ἀλφάβητον. [στὶς σ. 164 - 165 : 'Ἀριθμὸς Σωμάτων, πόσα εἰς ἕκαστον τῶν ἐφεξῆς σεσημειωμένων Ἑλληνικῶν Σχολείων πέμπονται. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων ἀνέρχεται σὲ 59 καὶ τῶν ἀντιτύπων σὲ 2000].

Κατάταξη τῶν συνδρομητῶν μὲ ἀλφαβητικὴ σειρά, μὲ βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα' χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου διαμονῆς¹. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὅποια συνέδραμαν δὲν ἀναγράφεται, ἀναγράφεται ὅμως τὸ ποσὸ ποῦ κατέβαλαν, σὲ ρούβλια : συνδρομητὲς 79, ρούβλια 5.030. Θεωρῶ, γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν, πὼς τὸ σύνολο εἶναι : 79 - 79 - 2079².

1819.9 Παύλου . . . τοῦ Ἀποστόλου, Αἰ ἰδ. ἐπιστολαὶ ἐρμηνευθεῖσαι μὲν ἑλληνιστὶ ὑπὸ . . . Θεοφυλάκτου Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, Μεταφρασθεῖσαι δὲ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωτέραν διάλεκτον . . . παρὰ . . . Νικοδήμου Ἀγιορείτου . . . τ. Α' - Γ', Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ [σὲ ἄλλα ἀντίτυπα : παρὰ Π. Θεοδοσίου] 1819 — Φύλλο, σ. κη' + 428· 458 καὶ 490 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1183 καὶ 6692), — τ. Γ' σ. 485 - 490 : Κατάλογος τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἱεροῦ βίβλῳ τῶν ἰδ' Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου περιεχομένων ὀνομάτων τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα, μοναστήρια καὶ πόλεις μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : χ. τόπο [πατριάρχες - μητροπολίτες] (5 - 35³)· Ἄθως (232 - 232 - 487⁴) [= Μ. Λαύρας (20 - 28)· Μ. Βατοπεδίου (13 - 18)· Μ. Ἰβήρων (25 - 30)· Μ. Χιλανδαρίου (4 - 5)· Μ. Διονυσίου (1 - 3)· Μ. Παντοκράτορος (8 - 13)· Μ. Ξηροποτάμου (10 - 11)· Μ. Ζωγράφου (12 - 12)· Μ. Δοχειαρίου (5 - 6)· Μ. Ἀγίου Παύλου (3 - 3)· Μ. Ξενοφῶντος (1 - 2)· Μ. Σταυρονικήτα (6 - 6)· Μ. Γρηγορίου (1 - 4)· Μ. Ἐσφιγμένου (1 - 5)· Μ. τῶν Ρώσων (10 - 44⁵)· ὁ

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Ἰσμαήλιον (1-10 ρούβλια)· Κίεβο (1 - 100 ρούβλια)· Μόσχα (29 - 1300 ρ.)· Νίζνα (3 - 75 ρ.)· Ὀδησσὸς (11 - 810 ρ.)· Πετρούπολη (7 - 900 ρ.)· Ταγκανρόκ (1 - 1000 ρ.). Οἱ ὑπόλοιποι 26 (845 ρ.) κατοικοῦν κι αὐτοὶ στὴ Ρωσία.

2. Γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων ὑπολογίζω: ἀπὸ ἓνα γιὰ κάθε συνδρομητῆ (79) + τὸ σύνολο τῶν ἀντιτύπων ποῦ διατέθηκαν γιὰ τὰ σχολεῖα (2000). Ἡ νομιμότητα τοῦ ὑπολογισμοῦ αὐτοῦ ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ ὀρισμένες ἐνδείξεις ποῦ βρίσκουμε σὲ γράμματα τοῦ Κλέν-

του πρὸς τὴν ἐφορία τῆς Σχολῆς τῆς Ὀδησσοῦ· βλ. Πρώτη ἑκατονταετηρὶς τῆς ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνημπορικῆς Σχολῆς, Ὀδησσὸς 1872, πολ.

3. Κωνσταντινούπολη (4-30)· Θεσσαλονίκη (1 - 5).

4. Στὴν πραγματικότητα: 227-450· βλ. σημ. 5.

5. Στὴν πραγματικότητα : 5 - 7. Στὸν κατάλογο τῆς Μονῆς τῶν Ρώσων περιλαμβάνονται καὶ συνδρομὲς γιὰ τὸ Ἰάσι (3 - 35) καὶ δύο συνδρομητὲς τῶν ὁποίων δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω τὸν τόπο διαμονῆς (2 - 2).

πέριξ τῶν ἐν Καρραεῖς Κελλείων τοῦ Κοινοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου ἐνασκούμενοι πατέρες' (63 - 229)· Σκήτη Ἀγ. Ἀννης (12 - 16). Σκήτη Καυσοκαλυβίου (15 - 21)· Σκήτη Ἀγ. Δημητρίου (7 - 12)· Σκήτη Τιμίου Προδρόμου (7 - 8)· Νέα Σκήτη Ἀγ. Παύλου (5 - 7)· Σκήτη τοῦ Ξενοφώντος (1 - 1)· Σκήτη τοῦ Κουτλουμουσίου (2 - 3)· Ἰδρα (24 - 335)· Ἰάσι (12 - 30¹)· Τριέστι (22 - 26)· 'οἱ ἐκ διαφόρων Πόλεων'² (20 - 218). Σύνολο: **315 - 315 - 1131**.

1819.10 Παυσανίου, Ἀττικά, μετάφραση Π. Ἰωαννίδου τοῦ ἐκ Σμύρνης.

Ἡ ἔκδοσις δὲν πραγματοποιήθηκε³. Στὸ π. Μουσεῖον, τετρ. Α', Παρίσι 1819, 15 - 16 δημοσιεύτηκαν στοιχεῖα γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν⁴ ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνάγεται ὅτι: στὴν Πάτρα καὶ Καλάβρυτα γράφτηκαν 85 συνδρομητές· οἱ συνδρομητές τῆς Τεργέστης εἶχαν ἐγγραφῆ γιὰ 60 σώματα⁵ καὶ στὸ Ἰάσι 'ἰκανὸς ἀριθμὸς'. Οἱ συνδρομητές, στὸ σύνολό τους, «εἶναι ἕως 200 συναγμένους». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν λογαριάζω: Πάτρα - Καλάβρυτα (85 - [85])· Τεργέστη ([42] - 60⁶)· Ἰάσι ([73 - 73]⁷). Σύνολο: [200] - [200] - [218].

1. Στὴν πραγματικότητα: 15 - 65· βλ. τὴν προηγούμενη σημείωση.

2. Μπόρρεσα νὰ ταυτίσω: Πετροῦπολη (2 - 150)· Βενετία (7 - 9)· Κέρκυρα (2 - 2)· Μόσχα (2 - 42)· Νάξος (2 - 8)· Χίος (1 - 2).

3. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1818, 115 - 118 καὶ 169 - 171.

4. Ἐκεῖ ὁ μεταφραστὴς σημειώνει πὼς ἡ ἔκδοσις γίνεται «διὰ τῆς ἐπιστασίας τοῦ σοφολογιωτάτου Κ. Παπαλεξοπούλου διδασκάλου τῆς ἐν Τεργέστη Ἑλληνικῆς σχολῆς, καὶ τοῦ φιλομούσου Κ. Ἰωάννου Μανιάρη γενικοῦ ἐπιστάτου τῶν ἐκδόσεών μου καὶ τοποτηρητοῦ» (σ. 15)· σὲ ἄλλο σημεῖο γράφει: «ἂν ὁ ἔχθρος τοῦ γένους Σαλαμίνιος δὲν ἐμπόδιζε τὸν ἐν Βιέννῃ φίλον μου κ. Μάρκον Γ. Κάριζαν διὰ γραμμάτων καὶ διὰ μέσου ἄλλων τινῶν ἐχθρῶν μου ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ κάμῃ τὴν συνδρομὴν τὴν ὁποῖαν μοὶ ὑπεσχέθη, καὶ δὲν ἔγραφε ἔτι εἰς πολλὰ μέρη κατ' ἐμοῦ, βεβαίως τὰ Ἀττικά

τοῦ Παυσανίου ἤθελε εἶναι τυπωμένα» (σ. 15 - 16).

5. Δημοσιεύονται (σ. 15 σημ. 1) τὰ ὀνόματα 21 συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Τεργέστη ποὺ εἶχαν ἐγγραφῆ γιὰ 39 ἀντίτυπα.

6. Ὁ ἀριθμὸς προκύπτει ἀπὸ τὸν ἀκόλουθο (αὐθαίρετο) ὑπολογισμὸς: ὁ Π. Ἰωαννίδης ἀναφέρει ὅτι οἱ συνδρομητές τῆς Τεργέστης ἔχουν προεγγραφῆ γιὰ 60 ἀντίτυπα. Γνωρίζουμε 21 ὀνόματα γιὰ 39 ἀντίτυπα. Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν θεωρῶ πὼς τὰ 21 ἀντίτυπα ποὺ λείπουν ἀντιστοιχοῦν σὲ ἕνα συνδρομητὴ τὸ καθένα.

7. Ὁ ἀριθμὸς εἶναι αὐθαίρετος καὶ ἔχει μπεῖ κι αὐτὸς γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν. Προκύπτει ἀπὸ τὴν διαφορά ἀνάμεσα στὸ συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν σι. 200 συνδρομητῶν ποὺ ἀγγέλλει ὁ Π. Ἰωαννίδης καὶ στοὺς [127] συνδρομητῆς τῶν Καλαβρυτῶν, Πάτρας καὶ Τεργέστης. Ἡ συνδρομὴ τοῦ Ἰασίου ἔχει γίνεῖ μὲ τὴν ἐπιστασία τοῦ Ἐμμανουὴλ Βερνάρδου.

1819.11 Κιβωτός τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης... τόμος Α' [καὶ μόνος], Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1819¹. — Φύλλο, σ. ε' + 3 γ. ἀρ. + 763 + 90 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1167).

Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲ δημοσιεύεται ἐπρόκειτο νὰ τυπωθεῖ σὸ τέλος τοῦ τελευταίου τόμου τῆς Κιβωτοῦ. Ἀπὸ στοιχεῖα πὺ παρέχει ὁ Μ. Γεδεών², στὰ χέρια τοῦ ὁποῦ βρισκόταν ὁ ἀνέκδοτος κατάλογος τῶν συνδρομητῶν, ἐξάγονται οἱ ἀριθμοὶ : **716 - 716 - 801³**.

1819.12 Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Κῆπος Χαρίτων, Βενετία, παρὰ Ν Γλυκεῖ, 1819. — 4ο, σ. ι' + 347 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1167). — σ. 335 - 347 : *Κατάλογος τῶν ἐν τῇ παρούσῃ Ἱερῶ βίβλῳ τοῦ Κήπου τῶν Χαρίτων περιεχομένων ὀνομάτων τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα, μοναστήρια, πόλεις καὶ περιοχές, μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : χωρὶς ἔνδειξη τόπου [Πατριάρχες, Μητροπολίτες, Ἐπίσκοποι⁴] : (10 - 85) : Ἄθως (323 - 325 - 432⁵) [= Μ. Λαύρας (21 - 27)· Καθίσματα τῆς Λαύρας (5 - 7)· Σκήτη Ἀγ. Ἄννα (19 - 20)· Σκήτη Κουσοκαλύβια (12 - 13)· Κελλία τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν (8 - 16⁶)· Μ. Βατοπεδίου (24 - 25)· Σκήτη Ἀγ. Δημήτριος (16 - 21)· Κελλία Βατοπεδίου (4 - 9)· Μ. Ἰβήρων (38 - 43⁷)· Σκήτη ὁ Τίμιος Πρόδρομος (8 - 9)· Κελλία τῶν Ἰβήρων (4 - 5)· Μ. Χιλιανδαρίου (10 - 13)· Κελλία Χιλιανδαρίου (13 - 16)· Μ. Ἀγ. Διονυσίου (2 - 6)· Μ. Κουτλουμούση (11 - 16)· Σκήτη ὁ Ἀγ. Παντελεῖμων (6 - 8)· Κελλία Κουτλουμούση (11 - 15)· Μ. Παντοκράτορος (10 - 11)· Κελλία Παντοκράτορος (7 - 8)· Μ. Ξηροποτάμου (9 - 10)· Μ. Ζωγράφου (7 - 9)· Μ. Δοχειαρίου (17 - 18 - 18)· Μ. Καρχαλλίου (2 - 6)· Κελλία Καρχαλλίου (3 - 12)· Μ.

1. Ὁ πρῶτος τόμος τῆς Κιβωτοῦ κυκλοφόρησε σὲ 2250 ἀντίτυπα. Ἐκκλήσεις γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν, ὑπογραμμένες ἀπὸ τὸν Πατριάρχη καὶ τὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινούπολης κυκλοφόρησαν πολλὰς φορὰς καὶ προκάλεσαν ποικίλας ἀντιδράσεις.

2. Μ. Ι. Γεδεών, «Ἡ πνευματικὴ κίνησις τοῦ Γένους ἡμῶν κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἔτη», π. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 9, 1889, 213.

3. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα πὺ παρέχει ὁ Μ. Γεδεών (πὺ δημοσιεύει καὶ ἓνα τμήμα ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Κ-πόλης), συνάγονται οἱ ἐξῆς ἀριθμοὶ τοὺς ὁποῖους χρῆσιμοποιῶ στὸν πίνακα τῆς σ. 170 ἐξ. : Βλαχία (160 - [160])· Μολδαβία (125-

[125])· Κωνσταντινούπολη (136 - 221). Χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς : 295 - [295] (= Μοναστήρια ὑπαγόμενα σὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης : 159 - [159]· καὶ οἱ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἱρακλείας ἀρχιερεῖς : 136 - [136]).

4. Τόποι διαμονῆς τους : Κωνσταντινούπολη (5 - 67)· Θεσσαλονίκη (1 - 10)· Πρωτᾶτο Ἄθω (1 - 1)· Μονὴ Ἰβήρων (1 - 1)· Τρίκκη (1 - 5)· Ὑδρα (1 - 1).

5. Στὴν πραγματικότητά : 323 - 325 - 422· βλ. σημ. 4.

6. Στὴν πραγματικότητά : 9 - 17· πβ. σημ. 4.

7. Στὴν πραγματικότητά : 39 - 44· πβ. σημ. 4.

Φιλοθέου (3 - 5)· Μ. Ἀγ. Παύλου (3 - 6)· Νέα Σκήτη Ἀγ. Παύλου (15 - 16)· Μ. Σίμωνος Πέτρας (2 - 6)· Μ. Ξενοφώντος (2 - 6)· Σκήτη Ξενοφώντος (8 - 10)· Μ. Σταυρονικήτα (5 - 7)· Μ. Γρηγορίου (6 - 8)· Μ. Ἐσφιγμένου (2 - 6)· Μ. Ρώσων (1 - 5¹)· Μ. Κωνσταμονίτου (2 - 6)· [διάφοροι] (5 - 6 - 6²)· Ὑδρα (54 - 88)· Χαλιλιάνικα [καζῆς τοῦ Ἀργους] (7 - 7)· ἔκ διαφόρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου³ (68 - 83)· νῆσος Πόρος (88 - 114)· Τριέστι (22 - 23 - 26)· οἱ ἔκ διαφόρων πόλεων⁴ (15 - 154). Σύνολο: **585 - 588 - 987**.

1820.1 Πύρρος ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἡπειρωτῶν . . . Μεταγλωττισθεὶς ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ . . . ὑπὸ Χρηστάκη Ράγκου, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Δαβιδοβίκη, 1820. — 8ο, σ. 4 χ. ἄρ. + 195 καὶ 196 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1270). — τ. Β' σ. 185 - 196: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (62 - 143)· Πέστη (7 - 8)· Ζέμων (11 - 22)· Βελιγράδι (11 - 29)· Σέρρες (14 - 18)· Λιβόρνο (48 - 49 - 54)· Τριέστι (17 - 20). Σύνολο: **170 - 171 - 294**.

1820.2 Κ. Μ. Κούμα, Σύνταγμα Φιλοσοφίας, τ. Γ' - Δ', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Β. Τσβεκίου, 1819 - 1820⁵. — 8ο, σ. ις' + 310 καὶ ι' + 410 + 2 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1199 καὶ 1280). — τ. Δ' 1820, σ. 406 - 410: *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομαθῶν συνδρομητῶν τοῦ Τρίτου καὶ τοῦ Τετάρτου καὶ τελευταίου Τόμου τοῦ τῆς Φιλοσοφίας Συντάγματος*· σ. 1 χ. ἄρ.: *Ἄλλος κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν τοῦ Τρίτου καὶ Τετάρτου τού-*

1. Στῆν πραγματικότητα: 2 - 3 - 6· βλ. τὴν ἐπόμενη σημείωση.

2. Ἀπὸ αὐτοὺς στὴ Μονὴ Ρώσων (1 - 2 - 1).

3. Τόποι διαμονῆς ποὺ μπόρεσα νὰ ταυτίσω, μὲ βάση, κυρίως, τὰ δεδομένα τοῦ ἴδιου τοῦ καταλόγου: Ἀγ. Βαρβάρα (1 - 1)· Ἀγ. Ἰωάννης (1 - 1)· Ἀγ. Πέτρος (1 - 1)· Ἀργος (4 - 4)· Βυτίνα (1 - 1)· Γεράκι (4 - 4)· Δέση (1 - 1)· Δημητσάνα (4 - 5)· Ζαρούχλα (2 - 4)· Καμία (2 - 2)· Καμπάνα (1 - 1)· Κορακοβούμι (3 - 3)· Κάστρο (1 - 1)· Κορώνη (1 - 1)· Κρεμαστὸν (1 - 1)· Μέθανα (1 - 1)· Μελιγού (3 - 4)· Μέσαρι (2 - 2)· Μυστράς (1 - 2)·

Ναύπλιο (1 - 2)· Νιάτα (1 - 1)· Πάτρα (1 - 1)· Πλάτανος (2 - 3)· Πραστὸς (1 - 1)· Σόλοι (3 - 5)· Σιβίστα (2 - 2)· Συνεβρόν (1 - 1)· Ὑδρα [;] (2 - 2)· Φλοσέλη (1 - 1)· Χρυσάφα (2 - 2)· Ἄγνωστο (16 - 19).

4. Ἀπὸ αὐτοὺς: Βενετία (5 - 7)· Κέρκυρα (2 - 4)· Νάξος (2 - 8)· Πετρούπολη (2 - 130)· Χίος (1 - 2)· Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω (3 - 3).

5. Γιά τοὺς δύο πρώτους τόμους βλ. 1818.8. Ὁ κατάλογος τοῦ 1820.2 εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν κατάλογο τοῦ 1818.8 παρ' ὅτι μεγάλο μέρος ἀπὸ τοὺς συνδρομητῆς ἀναγράφονται καὶ στοὺς δύο.

του Τόμου τοῦ τῆς Φιλοσοφίας Συντάγματος, ἐλθὼν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου καταλόγου ἀπὸ Ἰασίου¹.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (62 - 185²) · Βουκουρέστι (39 - 66) · Ἰάσι³ (38 - 71) · Κωνσταντινούπολη (11 - 31) · Ὀδησσός (77 - 78 - 120⁴) · Σμύρνη (52 - 53 - 114) · Τεργέστη (11 - 15). Σύνολο : 290 - 292 - 602.

1820.3 Ἀθανασίου Σταγειρίτου, Ὠγουγία ἢ Ἀρχαιολογία, Βιέννη, τυπογραφία Τσβεκίου, τ. Α' 1815, Β' 1816, Γ' 1817, Δ' 1818, Ε' 1820. — 8ο, σ. κβ' + 515· λβ' + 534· κη' + 518 + 5 χ. ἀρ. ιδ' + 586 + 4 χ. ἀρ. καὶ η' + 586 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 881, 938, 1013, 1111 καὶ 1292). — τ. Ε' 1820, σ. 580 - 586 : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (78 - 79 - 168⁵) · Βουκουρέστι (63 - 84⁶) · Ἰάσι (58 - 60) · Κύπρος (48 - 90) · Μασσαλία (7 - 7). Σύνολο : 255 - 256 - 409⁷.

1820.4 Κωνσταντίνου Μ. Δούκα, Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊφερ, 1820⁸. — 8ο, σ. 8 χ. ἀρ. + 243 καὶ 328 + 12 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1268). — τ. Β' σ. 3 - 11 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν.

1. Ὁ δεύτερος αὐτὸς κατάλογος δὲν βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου· ἀντικαθιστᾷ τὸν πίνακα τῶν παροραμάτων πού ὑπάρχει στὰ πρῶτα ἀντίτυπα πού κυκλοφόρησαν· βλ. πὺ πάνω, σ. 111 - 112.

2. Στὴν πραγματικότητα : 58 - 181. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Ἀμστερνταμ (3 - 3)· καὶ Σέρρες (1 - 1).

3. Ἀθροίζω δύο καταλόγους συνδρομητῶν ἀπὸ τὸ Ἰάσι πού δημοσιεύονται σ' αὐτὸν τὸν τόμο (σ. 408 καὶ σ. 1 χ. ἀρ.).

4. Στὴν πραγματικότητα : 76 - 77 - 119. Στὸν κατάλογο τῆς Ὀδησοῦ περιλαμβάνεται καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 1).

5. Στὴν πραγματικότητα : 68 - 69 -

131. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Ἀθήνα (1 - 5)· Βουκουρέστι (7 - 25)· Παρίσι (1 - 1)· Πίζα (1 - 5)· Φωξάνη (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα : 70 - 109. Συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι περιλαμβάνονται καὶ στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης (7 - 25).

7. Δὲν δημοσιεύονται ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη παρ' ὅτι ἔγινε καὶ ἐκεῖ προεγγραφή· βλ. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1820, στ. 188 - 189.

8. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1820, 342 - 344 καὶ στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1820, στ. 65 - 68.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (88 - 138)· Βελιγράδι καὶ Ζέμων (27 - 34¹)· Βουκουρέστι (10 - 12 - 34)· Βρασσοβός (19 - 30)· Θεσσαλονίκη (17 - 18²)· Μελένικο (5 - 7)· Σέρρες (15 - 16 - 18)· Συμπίνι (5 - 7)· Τριέστι (13 - 13). Σύνολο: 199 - 202 - 299.

1820.5 Πέτρου Ἰαννακοπούλου, Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Τεργέστη, παρὰ Α. Μαλδίη, 1820. — 8ο, σ. 131 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1224). — σ. 130 - 131: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν ἐν Τεργέστη.*

Σύνολο: 44 - 47 - 87.

1820.6 Βασιλείου Μακεδόνας Αὐτοκράτορος Ρωμαίων, Κεφάλαια Παραινετικά ξε' πρὸς τὸν αὐτοῦ υἱόν... Κυδωνίες, τυπογραφία τῆς Σχολῆς, 1820. — 8ο, σ. 74 + 14 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, τ. Γ' σ. 534 - 535 ἀρ. 1216). — σ. 1 - 4 χ. ἀρ.: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων Συνδρομητῶν, τῶν καὶ Μαθητῶν τῆς τῶν Κυδωνιῶν Σχολῆς.*

Σύνολο: 120 - 120 - 120³.

1820.7 Ἡ Καινὴ Διαθήκη, τ. Α' - Β'. Βιέννη, τυπογρ. Δ. Δαβιδοβίκη, 1820. — 12ο, σ. 376 + 2 χ. ἀρ. καὶ 480 (Β. ΣΑΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, «Ἑλλην. Βιβλιογρ. 1800 - 1863. Προσθῆκες», π. Ἐραμιστής 5, 1967, 41, ἀρ. Α602). — τ. Α' σ. 1 - 2 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Ἐλεγχος τῶν ἐν Βιέννῃ Κυρίων Συνδρομητῶν κατ' ἀλφάβητον.*

Σύνολο: 34 - 34 - 54.

1820.8 Νέον Ἀναστασιματάριον, μεταφρασθὲν κατὰ τὴν νεοφανῆ μέθοδον τῆς μουσικῆς ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μουσικολογιωτάτων Διδασκάλων... ἐκδοθὲν σπουδῆ... Πέτρου Ἐφρυσίου... Βουκουρέστι, Νεοσύστατον τυπογραφεῖον, 1820⁴. — 8ο, σ. 8 χ. ἀρ. +

1. Ἀπὸ αὐτοῦς: Βελιγράδι (6 - 11)· Ζεμών (18 - 19)· δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω (3 - 4).

2. Στὴν πραγματικότητά: 13 - 14. Στὸν κατάλογο τῆς Θεσσαλονίκης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ: Βελβενδὸ (1 - 1)· Κοζάνη (2 - 2)· Σέρβια (1 - 1).

3. Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ἀντίτυπο

τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Χρησιμοποιοῦ τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομητῶν ποὺ παρέχουν οἱ Γκίνης - Μέξας, τ. Γ' σ. 535 θεωρώντας πὼς ὁ κάθε συνδρομητὴς ἔχει ἐγγραφεῖ γιὰ ἓνα ἀντίτυπο.

4. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1819, 610 - 613.

260 + 10 χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1258). — σ. 1 - 6 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Καταγραφή των φιλομούσων Συνδρομητών.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βουκουρέστι (60 - 213¹) · Ίάσι (65 - 303) · Ποτοσάνι (6 - 18) · Άδριανούπολη (19 - 19) · Μελένικο (5 - 5). Σύνολο : 155 - 155 - 576.

1820.9 Γαλλικός Έμπορικός Κώδηξ, Μεταφρασθείς . . . παρά Θ. Ρ[άκου], Παρίσι, τυπογραφία I. M. Έβεράρτου, 1820. — 16ο, σ. ια' + 303 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1220). — σ. 301 - 303 : *Όνόματα των συνδρομητών.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Μασσαλία (13 - 153) · Ύδρα (11 - 500) · Σπέτσες (2 - 25) · Ψαρά (3 - 4 - 35) · Λιβόρνο (14 - 18) · Σαρδηνία (2 - 10) · Άλεξάνδρεια (1 - 30). Σύνολο : 46 - 47 - 771.

1820.10 Σύντομον Δοξαστάριον του άοιδίμου Πέτρου Λαμπαδαρίου . . . Βουκουρέστι, Νεοσύστατον Τυπογραφείον, 1820. — 4ο, σ. 8 χ. άρ. + 436 + 8 χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1281). — σ. 5 - 8 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *κατάλογος των συνδρομητών.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βουκουρέστι (85 - 141) · Θεσσαλονίκη (8 - 8) · Μελένικο (3 - 3). Σύνολο : 96 - 96 - 152.

1821.1αβ Έστορία της Παλαιάς Γραφής . . . μεταφρασθεΐσα εκ του Γερμανικοϋ . . . παρά Γρηγορίου Καλαγάνη, Βιέννη, τυπογραφία Δαβιδοβίκη, τ. Α' 1819, Β' και Γ' 1821². — 8ο, σ. ις' + 428 + 24 χ. άρ. · 8 χ. άρ. + 388 · 8 χ. άρ. + 340 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1162 και 1317). — τ. Α' σ. 11 - 24 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Κατάλογος των μέχρι τουδε καταγραφέντων φιλοκάλων Συνδρομητών. Των δε γενησομένων τα όνόματα θέλουν καταγραφη εις τους άκολούθους τόμους.* — τ. Β' σ. 381 - 388 : *Κατάλογος των τιμίων όνομάτων των φιλοκάλων Συνδρομητών, των μετά την τύπωσιν του πρώτου τόμου σταλέντων μοι³.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βιέννη (69 - 79 - 143)⁴ · Έστε-

1. Στην πραγματικότητα: 58 - 226. Στόν κατάλογο του Βουκουρεστιου περιλαμβάνονται και συνδρομές από τις Κυδωνίες (1 - 3) και τη Σμύρνη (1 - 2).

2. Έκκληση για προσεγγραφή συνδρομητών δημοσιεύτηκε στο π. *Καλλιόπη* 1819, 19 - 21.

3. Ό τρίτος τόμος (1821) δέν έχει κατάλογο συνδρομητών.

4. Στην πραγματικότητα 66 - 76 - 90. Στόν κατάλογο της Βιέννης περιλαμβάνονται και συνδρομητές από την Πέστη (2 - 3) και την Έλασσόνα (1 - 50).

φαναούπολις ἤτοι Βρασσαίου (9 - 9)· Βουκουρέστι (10 - 29)· Ἰάσι (25 - 25¹)· Φιλιπούπολη (28 - 30)· Ἀδριανούπολη (13 - 14 - 17)· Χίος (50 - 51)· Μυτιλήνη (44 - 72²)· Ἀγιάσος [Λέσβου] (39 - 48)· Κρήτη (1 - 20)· Ζάκυνθος (52 - 64³)· Σμύρνη (57 - 58⁴)· Θεσσαλονίκη (48 - 62⁵). Σύνολο: **445 - 456 - 628.**

1821.2 Στοιχειώδους Ἐγκυκλοπαιδείας. Τῶν Παιδικῶν Μαθημάτων περίοδος πρώτη. Συνταχθεῖσα... παρὰ Γ. Γενναδίου, καὶ Γ. Λασσάνη, τόμ. Α' - ΣΤ', Μόσχα, τυπογρ. Α. Σεμένου, 1819 - 1821⁶. — 8ο, σ. 110· VI + 208· 72· 131· 62 καὶ 41 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1419, 1272 καὶ 1336). — τ. ΣΤ' 1821, σ. 33 - 41: *οἱ φιλογενεῖς καὶ φιλόκαλοι συνδρομηταί.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Ὀδησσός ([99] - 504)⁷· Κισσόβι (47 - [47])⁸· Ἰσαχλ (25 - 25)⁹· Ρένη (9 - 9)¹⁰· Ταγαρόκον (15 - 518)¹¹· Ἰάσι (31 - 77)¹²· Μόσχα ([48] - [51] - 235⁸)¹³· Νίζνα (15 - 15). Σύνολο: [289] - [292] - 1430⁹.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ γνωσταί μου κατάλογοι συνδρομητῶν σὲ βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν ὡς τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Δὲν περιλαμβάνω στὴν ἔρευνά μου τίς καραμανλίδικες ἐκδόσεις ποὺ τυπώθηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς· ἐξάιρεση γίνεται γιὰ δυὸ βιβλία (τὸ 1816.6 καὶ τὸ 1819.5) ποὺ παρέχουν παράλληλα μὲ τὸ τουρκικὸ καὶ ἑλληνικὸ κείμενο.

1. Ἀπὸ αὐτοὺς, σὲ ἰδιαίτερο κατάλογο, 'οἱ ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ἰασίου λόγιοι' (17 - 17).

2. Στὴν πραγματικότητα: 42 - 67. Στὸν κατάλογο τῆς Μυτιλήνης ὑπάρχουν καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ: Κωνσταντινούπολη (1 - 3) καὶ Μόλυβο (1 - 2).

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Ζακύνθου δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [κληρικοί] (18 - 18)¹⁴· 'οἱ εὐγενέστατοι' (17 - 17)¹⁵· 'οἱ τιμιώτατοι' (17 - 17).

4. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Σμύρνης δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [Κληρικοὶ καὶ δάσκαλοι] (16 - 17)¹⁶· 'τὸ σύστημα τῶν πραγματευτῶν' (21 - 21)¹⁷· 'τὸ σύστημα τῶν Γυαλάδων' (20 - 20).

5. Στὴν πραγματικότητα: 47 - 52. Στὸν κατάλογο τῆς Θεσσαλονίκης περιλαμβάνεται καὶ συνδρομητῆς ἀπὸ τίς Σέρρες (1 - 10).

6. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. *Εομῆς ὁ Λόγιος* 1819, 903 - 906.

7. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει ἡ ἀναγραφή: «Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἑλλη[νικοῦ] Σχολείου τῆς Ὀδησσοῦ[ἀντίτυπα] 56». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν λογαριάζω, ἀθαιρέτα, 56 συνδρομητὲς x 1 ἀντίτυπο.

8. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει ἡ ἀναγραφή: «Ἀνώνυμοι διάφοροι, [ἀντίτυπα] 150». Στούς ὑπολογισμούς μου θεωρῶ ὅτι πρόκειται γιὰ [1] - [1] - 150.

Στόν επόμενον συγκεντρωτικό πίνακα ανακεφαλαιώνονται τὰ στοιχεῖα πού παρέχουν οἱ κατάλογοι αὐτοὶ καὶ παρουσιάζονται οἱ συνολικοὶ ἀριθμοὶ.

Συνολικὰ ἐπιστράφηκαν 105 κατάλογοι συνδρομητῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους δύο ἀνήκουν σὲ βιβλία πού τελικὰ δὲν κυκλοφόρησαν. Οἱ ὑπόλοιποι 103 ἀνήκουν σὲ βιβλία πού τυπώθηκαν κανονικά : ἀντιπροσωπεύουν 103 τίτλους βιβλίων πού κυκλοφόρησαν σὲ 238 τόμους. Οἱ ἀγκύλες πού ἔχουν μπεῖ γύρω ἀπὸ ὀρισμένους ἀριθμούς δηλώνουν ὅτι τὰ στοιχεῖα πού διαθέτουμε δὲν εἶναι πλήρη· στὴν περίπτωση αὐτὴ οἱ ἐν λόγω ἀριθμοὶ ἀποδίδουν ἓνα εὐλάχιστο ὄριο : στὴν πραγματικότητα πρέπει νὰ εἶταν πολὺ ὑψηλότεροι. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν περιορισμό, τὸ (προσωρινὸ ἐλπίζω) σύνολο ἀνέρχεται σὲ 22.750 συνδρομές, 22.891 συνδρομητὲς καὶ 48.187 ἀντίτυπα. Ἐάν ὑπολογίσουμε μὲ βάση τοὺς τόμους καὶ ὄχι τοὺς τίτλους τότε διαπιστώνουμε ὅτι ἀπὸ τὸ 1749 ὡς τὰ 1821 κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς 119.726 ἀντίτυπα ἐλληνικῶν βιβλίων.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Κώδικας	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δρομές	Συνδρομητές	Αντί-εργου	Αντί-τόμων
1749.1	Μ. Ἀνθρακίτης-Μπ. Βασιλόπουλος, Ὀδὸς Μιαθματικῆς	Βενετία	Α. Βόρτολι	3	121	121	[121]	[363]
1750.1	Ρολάν, Παλαιὰ Ἱστορία	Βενετία	Α. Βόρτολι	16	60	60	[60]	[720]
1758.1	Μακαρίου ἱεροῦ, Εὐαγγελικὴ Σάληπιξ	Λειψία	Πρέτκορφ	1	29	29	[29]	[29]
1761.1	Ἰθουὴ Φιλοσοφία, μφρ. Ἰωσ. Μουσιδάκος	Βενετία	Α. Βόρτολι	2	59	59	[59]	[118]
1767.1	Βίβλος Χρονικῆ, μφρ. Ἰωάν. Στάνου	Βενετία	Δ. Θεοδοσίου	6	42	42	[42]	[252]
1780.1	Ἰ. Μουσιδάξ, Ἀπολογία	Βιέννη	Ι.Θ. Τράττνερ	1	25	25	[25]	[25]
1781.1	Ἰ. Μουσιδάξ, Θεορία τῆς Γεωγραφίας	Βιέννη	Ι.Θ. Τράττνερ	1	28	28	[28]	[28]
1783.1	Μελέτιου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Βιέννη	Ι. Βαουμάστερ	3	342	348	4176	3528
1785.1	Τὸ Ἱερὸν Ἄσμα Ἀσμάτων...	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	45	45	350	350
1788.1	Ἰωάν. Κορηλίου, Ἐγγλεριδίων Ρητορικῶν	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	282	286	524	524
1788.2	Κυριανῶν, Ἱστορία ... τῆς Κύπρου	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	116	116	[116]	[116]
1788.3	Ἰωάν. Κορηλίου, Ἐγγλεριδίων	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	3	65	65	298	894
1788.4	Ἰωάν. Κορηλίου, Λόγοι ἠθικοί...	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	2	;	;	509	4018
1791.1	Α. Ψάλλδα, Ἀληθῆς Εὐδαμονία	Βιέννη	Ι. Βαουμάστερ	1	114	114	[114]	[114]
1792.1	Σειρὰ τῶν Πατέρων εἰς τὸν ... Ἰοῖβ	Βενετία	Δ. Θεοδοσίου	1	80	80	146	146
1793.1	Ἐμπορικὴ Ὀδηγία...	Τεργέστη	Ι. Σπερανδίου	1	50	54	57	57
1794.1	Θ. Δημητρίου, Ἡ Σφαιροτομία Δόπτια	Βιέννη	Ι. Βαουμάστερ	1	[72]	[72]	144	144
1795.1	Σύνταγμα Γραμμικῆς Θεολογίας	Βενετία	Π. Θεοδοσίου	1	71	71	112	112
1797.1	Barthelémy, Περίληψις τοῦ Νέου Ἀνα- χάρσιδος, τ. Α'	Βιέννη	Μ. Πούλιου	1	32	32	39	39
1797.2	Κ. Κασσιώωνου, Θεωρητικὴ Γραμματικῆς	Βούδα	Ἀκαδημίας	2	190	190	496	992
1799.1	Ἄθ. Ψάλλδα [Λογικὴ καὶ Μεταφυσικὴ]	Δὲν κυκλ.	—	—	47	47	59	—
1800.1	Ἀγαπίου καὶ Νικοδήμου, Πηδάλιον	Λειψία	Βράτσκορφ	1	433	437	714	714
1800.2	Στ. Κομηγεῶ, Παιδαγωγός	Βιέννη	Σχραϊμβλ	1	41	41	192	192
1802.1	Γ. Γρανδῆ, Σύντομος Κοινωνικὸν Τομὸν	Βιέννη	Σχραϊμβλ	1	113	113	348	348
1803.1	Ι. Λαλάκῶ, Ἐπιτομὴ Ἀστρονομίας	Βιέννη	Γ. Βενδόττης	2	[242]	[242]	679	1358
1804.1	Σκοταίου, Στοιχεῖα τῆς Λογικῆς, μφρ. Γρ. Κωνσταντῆ	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	4	725	726	934	3736
1806.1	Ἄθ. Πέριου, Ἐπιτομὴ...Δογματικῶν	Λειψία	Βράτσκορφ	1	312	318	703	703

Κώδικας	Συγγραφέας καὶ τίτλος	Τόπος ἐκδόσεως	Τυπογραφεῖο	Τόμοι	Συνδρομές	Συνδρομητές	Ἀντίτ. ἔργου	Ἀντίτ. τόμων
1814.4	Στ. Κομητᾶ, Ἑγκυκλοπαίδεια	Βιέννη	—	12	158	162	284	3388
1814.5	Μ. Παρτζούλα, Γραμματικὴ Γαλλικῆ	Βιέννη	Ι.Β. Τζιβέκιος	1	206	206	428	428
1815.1	Β. Δαμοδοῦ, Πόρις εἰς τὰς ρήτορ. ἐπισημείας	Πέστη	Τ.Ι. Τράττινερ	1	57	57	463	463
1815.2	Γρ. Παζιουρίτη, Ἐπιτομὴ ἱστορίας Ἑλλάδος	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	2	186	186	447	894
1815.3	Κ. Βαρδαλάχου, Ρητορικὴ	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	1	39	39	108	108
1815.4	Κοραΐ, Τὰ εἰς διαφόρους συγγρ. Προλεγόμενα	Βιέννη	—	1	177	178	366	366
1816.1	Α. Γαζῆ, Λεξικὸν Ἑλληνικῶν	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	3	604	611	867	2601
1816.2	Γ. Ζαχαριάδης, Γραμματικὴ Ἑλληνικῆ	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	1	125	125	219	219
1816.3	F. Schiell, Συντομικὴ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας, μφρ. Ν. Σκούφου	Βιέννη	Χίρσφελδ	2	367	371	502	1004
1816.4	Δ.Π. Γοβδελᾶ, Οἰκονομία Πρακτικῆ	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	1	62	62	87	87
1816.5	Α.Χ. Γασπάρεως, Εἰσαγωγή Γενικῆ τῆς Γεωγραφίας, μφρ. Καπετανάκη	Βιέννη	—	2	400	404	711	1422
1816.6	Γεωαδίου Σχολαρίου, Διδασκαλία Εὐσύννοπος	Κ-πολι	Πατριαρχικὸ	1	67	67	223	223
1816.7	Ν. Θεοτόκη, Κυριακοδρόμιον	Ἴασι	Ἑλληνικὸ Τυπ.	2	56	64	374	748
1817.1	Δ. Γουζέλη, Ἡ χρεία τοῦ Πάριδος	Τεργέστη	Α. Μαζιδίου	1	[975]	[976]	[1257]	[1257]
1817.2	Μ. Περδικάρη, Προδιόχης εἰς τὸν Ἐρμῆλον	Βιέννη	—	1	567	568	1115	1115
1817.3	Κ. Οἰκονόμου, Γραμματικὰ	Βιέννη	Ι.Β. Τζιβέκιος	1	382	382	630	630
1817.4	Α. Λαφονταν, Κλεομένης, μφρ. Κ.Ι. Ἐλαιῶνος	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	1	173	175	282	282
1817.5	Μ. Περδικάρη, Ἐρμῆλος	Βιέννη	—	1	567	568	1115	1115
1817.6	Διδασκαλία... τῆς ἐμπροτικῆς ἐπιστήμης	Ἴασι	Ἑλληνικὸ Τυπ.	1	219	222	280	280
1817.7	Π. Π[ετρίδης], Διατριβὴ	Κέρκυρα	Διοικησεως	1	28	28	[28]	[28]
1817.8	Ι. Β. Μορατέλλου, Ὁφέλειαι τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδευσεως	Κέρκυρα	Διοικησεως	1	26	26	[26]	[26]
1817.9	Σοφοκλέους, Ἄϊας Μαστιγοφόρος, μφρ. [Π. Ἰωαννίδη]	Βιέννη	Σβεκ	1	79	80	141	141
1818.1	Θ. Φερμακιδίδης, Στοιχεῖα τῆς Ἑλλ. Γλώσσης	Βιέννη	Τσβέκιος	4	407	413	697	2788
1818.2	Δ. Πύρρου, Φαρμακοποιία	Κ-πολι	[Πατριαρχικὸ]	1	355	355	608	608
1818.3	Δ. Πύρρου, Γεωγραφία Μεθοδικῆ	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	342	342	888	888
1818.4	Ι. Ι. Ρουσσῶ, Λόγος περὶ... τῆς ἀνισότητος	Παρίσι	—	1	42	42	75	75
1818.5	Χειρόγραφον τῆς Ἀγ. Ἐλένης μφρ. Ν. Σκούφου	Μόναχο	—	1	116	116	343	343
1818.6	Δ.Π. Γοβδελᾶ, Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς	Ἴασι	Ἑλληνικὴ Τυπ.	1	66	66	170	170
1818.7	Δ. Φωτεινοῦ, Νέος Ἑρωτόκριτος	Βιέννη	Χίρσφελδ	3	205	205	240	720

Κώδικας	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφεύο	Τόμοι	Συν-δρομές	Συνδρομητές	*Αντί-ξργου	*Αντί-τόμων
1818.8	Κ.Μ. Κούμα, <i>Σύνταγμα Φιλοσοφίας</i>	Βιέννη	Ι.Β. Τσβέκιος	2	331	333	106	1220
1819.1	Ριγέρου, <i>Μεγάλα Συμβεβηκότα</i> , μ.φρ. Ζ. Δαούτη	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	2	354	354	968	1936
1819.2	Άββα Βερθολομαίου, <i>Περιήγησις τοῦ Νέου</i>	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	7	452	452	241	4477
1819.3	Όμήρου Ίλιάς, <i>πράφαρσις</i> Γ. Ρουσιάδη	Βιέννη	—	13	450	452	651	8463
1819.4	Δ. Φωτεινού, <i>Ίστορία τῆς Πάλας Δακίας</i>	Βιέννη	Ι.Β. Σβέκιος	3	354	354	[360]	[1080]
1819.5	Άριστοτέλους, <i>Φυσιογνωμονικά</i> , μ.φρ. Α. Χ. Γρ. Καραουλάφη	Κ-πολη	Πατριαρχικὸ	1	326	326	783	783
1819.6	Μ. Νοταρά κ.δ. <i>Νέον Λειμωνάριον</i>	Βενετία	Π. Θεοδοσίου	1	206	206	309	309
1819.7	Μαυραίου, <i>Συνάξαρις</i> , μ.φρ. Νικόδημου ἀγιορείτη	Βενετία	Π. Θεοδοσίου	3	988	992	1628	4884
1819.8	Άπανθίσματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, <i>πράφαρσις</i> Άπ. Κλένου	Πετρούπολη	Ν. Γρέτς	1	79	79	[2079]	[2079]
1819.9	Άποστόλου Παύλου, <i>Αἰ ἰδ' ἐπιστολάι</i> , μ.φρ. Νικόδημου ἀγιορείτη	Βενετία	Ν. Γλυκῆς Π. Θεοδοσίου	3	315	315	4131	3393
1819.10	Παυσανίου, <i>Ἄττικά</i> , μ.φρ. Π. Ἰωαννίδη	Δὲν κυκλοῖ.	—	—	[200]	[200]	[218]	—
1819.11	Κιβωτός τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης	Κ-πολη	Πατριαρχικὸ	1	[785]	[785]	[997]	[997]
1819.12	Νικόδημου ἀγιορείτη, <i>Κῆπος Χαρίτων</i>	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	3	585	588	987	2961
1820.1	Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑπειρωτῶν, μ.φρ. Χρ. Ράγκου	Βιέννη	Δαβιδοβίχις	2	170	171	294	588
1820.2	Κ. Κούμα, <i>Σύνταγμα Φιλοσοφίας</i>	Βιέννη	Ι.Β. Τσβέκιος	2	290	292	602	1204
1820.3	Άθ. Σπαγιερίτη, <i>Ὁργάνια</i>	Βιέννη	Ι.Β. Τσβέκιος	5	255	256	409	2045
1820.4	Κ.Μ. Δούκα, <i>Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ</i>	Βιέννη	Ι. Σνεϊφερ	2	199	202	299	598
1820.5	Π. Ἰωννακόπουλος, <i>Γραμματικὴ</i>	Τεργέστη	Ι. Μαλδίν	1	44	44	87	87
1820.6	Βασίλειου Μακεδόνος, <i>Κεφάλαια Παρανετικὰ</i>	Κυδωνιές	Τυπ. Σγολῆς	1	120	120	[120]	[120]
1820.7	Ἠ Καινὴ Διαθήκη, τ. Α' - Β'	Βιέννη	Δαβιδοβίχις	2	34	34	54	108
1820.8	Νέον Ἀναστασιματάρων... Π. Ἐφροῦ	Βουκουρέστ	Νεοσούτ. Τυπ.	1	155	155	576	576
1820.9	Γάλλ. Ἐμπροχὸς Κώδιξ, μ.φρ. Θ. Ράκου	Παρίσι	Ι.Μ. Ἐβερράτου	1	46	47	771	771
1820.10	Π. Λαμπιτάριου, <i>Σύντομον Δοξαστάριον</i>	Βουκουρέστ	Νεοσούτ. Τυπ.	1	96	96	152	152
1821.1	Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, μ.φρ.	Βιέννη	Δαβιδοβίχις	3	445	456	628	1884
α-β	Γρ. Καλαγάνη	Μόσχα	Σέμενος	6	289	292	1430	8580
1821.2	Γ. Γενιάδου - Γ. Λασάνη, <i>Στοιχειώδης Ἑγκυκλοπαίδεια</i>							
ΣΥΝΟΛΟ				238	22.750	22.891	48.187	119.726

Ὁ ἐπόμενος πίνακας καὶ ὁ χάρτης ποὺ δημοσιεύεται ἐκτὸς κειμένου μορφοποιοῦν τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀνάγονται στὴ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν συνδρομητῶν, ὅπως αὐτὰ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς καταλόγους ποὺ παρουσιάστηκαν στὶς προηγούμενες σελίδες. Οἱ τροποποιήσεις ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία τῶν καταλόγων ἐνσωματώνονται, φυσικά, καὶ στὸν πίνακα καὶ στὸ χάρτη.

Στὸν πίνακα συγκεντρώνονται τὰ ἀκόλουθα στοιχεῖα: α) τὸπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν· β) ἡ συχνότητα, σὲ ἀριθμούς, τῆς παρουσίας τοῦ κάθε τόπου στοὺς καταλόγους μας· γ) συνδρομές· δ) συνδρομητὲς καὶ ε) ἀριθμοὶ τῶν ἀντιτύπων.

Ὁ χρήστης τοῦ πίνακα πρέπει νὰ ἔχει ὑπόψη του πῶς, πολλὰ φορὲς, οἱ κατάλογοι τῶν μεγάλων κέντρων περιλαμβάνουν ὀνόματα συνδρομητῶν ποὺ διαμένουν ὄχι στὴν πόλη ποὺ ἀναγράφεται ἀλλὰ στὴν περιοχὴ τῆς ἢ σὲ μικρότερα κέντρα ποὺ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτήν. Αὐτὸ ἰσχύει ἰδιαίτερα γιὰ τὴ Μολδοβλαχία: οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ τοῦ Βουκουρεστιοῦ καὶ τοῦ Ἰασίου φαίνεται πῶς καλύπτουν καὶ ἄλλους τόπους τῶν παραδουναβίων ἡγεμονιῶν.

Στὸν πίνακά μας ἡ κατάταξη τῶν τόπων διαμονῆς εἶναι ἀλφαβητικὴ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἂν πρόκειται γιὰ πόλεις, χωριά ἢ μοναστήρια. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν τὰ ὀνόματα τῶν περιοχῶν (π.χ. Αὐστρία-Οὐγγαρία, Πελοπόννησος κλπ.) ποὺ δημοσιεύονται στὸ τέλος τοῦ πίνακα: ἐκεῖ ἔχουν συγκεντρωθεῖ τὰ στοιχεῖα γιὰ συνδρομητὲς τῶν ὁποίων δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω τὸν τόπο διαμονῆς μὲ περισσότερη ἀκρίβεια. Σημειῶνω, τέλος, πῶς οἱ ἀριθμοὶ ποὺ συγκεντρώνονται στὴν τελευταία ἀναγραφή (Ἔγνωστος τόπος διαμονῆς) ἐκφράζουν δύο διαφορετικὲς ἐνότητες: συνδρομητὲς τῶν ὁποίων δὲν ταυτίστηκε, ἀκόμα, ὁ τόπος διαμονῆς καὶ συνδρομητὲς τῶν ὁποίων ἀγνοοῦμε ὄχι μόνον τὸν τόπο διαμονῆς ἀλλὰ καὶ τὰ ὀνόματα.

Σημειῶνω, ἀκόμα, πῶς, γιὰ εὐκολία τοῦ ἀναγνώστη, τὰ ὀνόματα πόλεων καὶ χωριῶν ποὺ βρίσκονται σὲ νησιά (Κρήτη, Κύπρος, Λέσβος, Πάρος, Σάμος) δημοσιεύονται στὸν πίνακά μας δυὸ φορὲς. Μιὰ στὸ ὄνομα τοῦ οἰκισμοῦ (π.χ. Ἁγιάσος) καὶ μιὰ στὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ (π.χ. Λέσβος). Στὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ συγκεντρώνεται τὸ ἄθροισμα τῶν ἀριθμῶν ποὺ ἀφοροῦν τὸ σύνολο τῶν οἰκισμῶν του. Γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξει σύγχυση στὶς ἀθροίσεις οἱ ἐπὶ μέρους ἀριθμοὶ δημοσιεύονται μὲ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα (μιὰ φορὰ στὴν κανονικὴ ἀλφαβητικὴ τους τάξη καὶ μιὰ κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ). Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἄθω καὶ γιὰ τὴ Βουδαπέστη.

ΤΟΠΟΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Αντί- τυπο
Άγγελόκαστρο	1	4	4	4
Άγια Βαρβάρα	2	2	2	2
Άγιάσος βλ. Λέσβος	1	39	39	48
Άγιον Όρος βλ. Άθως	—	—	—	—
Άγιος Ιωάννης	2	2	2	2
Άγιος Πέτρος	2	2	2	2
Άγρα βλ. Λέσβος	1	2	2	2
Άγκιάλος	1	43	43	47
Άδριανούπολη	7	79	80	117
Άθήνα	5	94	94	180
Άθως	6	1109	1113	1583
Μονή Βατοπεδίου	5	76	76	87
Σκήτη Άγ. Δημητρίου	4	47	47	62
Κελρία Βατοπεδίου	2	8	8	14
Μονή Γρηγορίου	4	17	17	24
Μονή Διονυσίου	4	8	8	18
Μονή Δοχειαρίου	4	48	50	54
Μονή Έσφιγμένου	3	5	5	17
Μονή Ζωγράφου	4	29	29	34
Μονή Ίβήρων	4	128	128	146
Σκήτη Τιμίου Προδρόμου	4	28	28	31
Κελρία Ίβήρων	2	7	7	9
Μονή Καρακάλου	3	8	8	16
Κελρία Καρακάλου	2	6	6	24
Μονή Κουτλουμουσίου	3	35	35	45
Σκήτη Άγ. Παντελεήμονος	4	20	20	35
Κελρία Κουτλουμουσίου	2	22	22	27
Μονή Κωνσταμονίτου	3	5	5	13
Μονή Λαύρας	4	66	66	94
Σκήτη Άγ. Άννας	4	64	64	70
Σκήτη Καυσοκαλυβίων	4	49	49	57
Καθίσματα Λαύρας	2	10	10	14
Μονή Ξενοφώντος	4	8	8	32
Σκήτη Ξενοφώντος	4	20	20	24
Μονή Ξηροποτάμου	4	31	31	35
Μονή Άγ. Παντελεήμονος (Ρούσικο)	4	11	12	17

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητῆς	Ἀντί- τυπα
Μονὴ Παντοκράτορος	4	32	32	39
Σικήτη Παντοκράτορος	1	3	3	3
Κελλία Παντοκράτορος	2	14	14	16
Μονὴ Ἀγίου Παύλου	4	13	13	19
Νέα Σικήτη Ἀγ. Παύλου	4	44	44	48
Μονὴ Σίμωνος Πέτρας	3	5	5	13
Μονὴ Σταυρονικήτα	4	20	20	24
Μονὴ Φιλοθέου	3	7	7	11
Μονὴ Χιλανδαρίου	4	28	28	37
Κελλία Χιλανδαρίου	2	25	25	31
Κελλία Πρωτάτου	3	82	82	263
Χωρὶς ἔνδειξη	3	80	81	90
Αἶνος	3	14	14	18
Ἀκκερμαν	1	18	18	19
Ἀλεξάνδρεια	1	1	1	30
Ἀμπελάκια	9	51	51	231
Ἀμστερνταμ	3	6	6	6
Ἀνδρίτσα	1	10	10	10
Ἀνδροῦσα	1	1	1	1
Ἀζάριον	1	5	5	6
Ἄργος	5	113	113	157
Ἄριτζοῦ	1	2	2	2
Ἀχερώνα βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Ἀχρίδα	2	30	30	60
Βαθὺ βλ. Σάμος	1	11	11	11
Βάρνα	1	5	5	5
Βαρσάβα	1	3	3	4
Βάτζιον (Vac)	1	1	1	10
Βελβενδὸς	2	2	2	2
Βελιγράδι	2	17	17	40
Βελιγράδι καὶ Ζέμονα	1	3	3	4
Βενετία	16	323	332	996
Βέροια	7	25	25	34
Βιδίνι	1	2	2	2
Βιέννη	55	2399	2437	7495
Βλάχκα	3	30	31	60
Βοστίτζα	2	2	2	2

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Άντι- τυπα
Βουδαπέστη	23	324	324	914
Βούδα	5	13	13	54
Πέστη	20	311	311	860
Βουκουρέστι	41	2367	2378	4235
Βρασιοβόν (ή Κρόνστατ) βλ. Μπρασόβ	—	—	—	—
Βρόδιον (Brody)	1	9	9	9
Βυτίνα	2	2	2	2
Γαλάτζι	5	27	27	35
Γαρδίκι	1	1	1	2
Γαστούνη	1	12	12	12
Γέννα	1	7	7	7
Γεράκι	2	8	8	8
Γιανιτζαροχώρι	3	9	9	9
Γιούγκεσι	6	28	28	52
Γιούρι (Raab)	2	5	5	5
Γκιοϋλβεζ	1	1	1	1
Γκούρα	1	1	1	1
Γοτίγγη	1	1	1	1
Γραμματικό	1	1	1	1
Δελβινάκι	1	1	1	2
Δέση	2	2	2	6
Δημητσάνα	3	9	9	11
Δολιανά	1	1	1	5
Δομοκός (Θαυμακοῦ)	1	1	1	2
Δράμα	1	1	1	2
Δράμα και Ζίγναι	1	9	9	9
Έγρη	3	26	26	30
Έλασσόνα	5	10	10	75
Έντουρλούκ	1	9	9	9
Ζαγορά	2	7	7	9
Ζαγόρι	2	9	9	112
Ζάκυνθος	9	464	464	519
Ζαρκός	1	1	1	1
Ζαρούχλα	2	4	4	8

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Ζέμονα βλ. Σεμλίνο	—	—	—	—
Ζητούνι [Λαμία]	3	3	3	10
Ζητούνι καὶ Λειβαδιά	1	12	12	14
Ζίτσα	1	1	1	1
Ζίχναϊ βλ. Δράμα	—	—	—	—
Ζουπάνι	1	4	4	4
Θεσσαλονίκη	19	329	331	458
Ἰάσι	34	1634	1650	3108
Ἰμπλάκια	1	1	1	1
Ἰσμαήλι	5	67	68	72
Ἰωάννινα	7	269	269	624
Καισάρεια	1	12	12	18
Καλάβρυτα (βλ. καὶ Πάτρα - Καλάβρυτα)	3	33	33	40
Καλαμάτα	1	1	1	1
Καλαμπάκα (Σταγοί)	4	4	4	15
Καλονή βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Καμία	2	4	4	4
Καμπάνα	2	2	2	2
Κάρλστατ	1	4	4	4
Κάρπαθος	1	1	1	10
Καρπενήσι	2	2	2	5
Καρύταινα	1	1	1	1
Κάστρο	2	2	2	2
Κεσκοκεμέτ	1	7	7	9
Κέρκυρα	8	217	217	226
Κερμύρ	1	8	8	12
Κεφαλληνία	2	82	82	82
Κίεβο	1	1	1	1
Κίος	3	9	9	19
Κισόβι	2	51	51	67
Κλεινοβός	2	7	7	7
Κοζάνη	6	16	16	18
Κομοράνι	2	5	5	7
Κορακοβούνι	2	6	6	6

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Κόρινθος	4	9	9	9
Κορυτσά	2	6	6	12
Κορώνη	2	2	2	2
Κουλακιά	2	3	3	9
Κούν - Σέντ - Μαρτόν	2	6	6	7
Κράγιεβα	10	70	70	114
Κρανίδι (βλ. καὶ <i>Σπέτσες καὶ Κρανίδι</i>)	1	1	1	1
Κρεμαστό	2	2	2	2
Κρήτη	4	4	4	33
Κρήτη	1	1	1	20
Ρέθυμνο	1	1	1	1
Σφακιά	1	1	1	10
Χανιά	1	1	1	2
Κρονστάτ βλ. <i>Μπρασόβ</i>	—	—	—	—
Κυδωνίες	18	865	868	1148
Κύπρος	—	163	163	205
Κύπρος	4	70	70	112
Λάρνακα	1	24	24	24
Λεμεσός	1	15	15	15
Λευκωσία	1	54	54	54
Κωνσταντινούπολη	52	2959	2964	5971
Κωσανδάσιον	1	1	1	1
Λάρισα	8	52	52	164
Λάρνακα βλ. <i>Κύπρος</i>	1	24	24	24
Λειβαδιά (βλ. καὶ <i>Ζητούνη</i>)	2	28	28	29
Λειψία	5	7	7	47
Λεμεσός βλ. <i>Κύπρος</i>	1	15	15	15
Λέσβος		141	141	176
Ἀγιάσος	1	39	39	48
Ἄγρα	1	2	2	2
Ἀχερώνα	1	1	1	1
Καλονή	1	1	1	1
Μανταμάδος	1	1	1	1
Μήθυμνα	3	16	16	17
Μυτιλήνη	8	67	67	92
Πέτρα	1	1	1	1
Πλουμάρι	5	11	11	11

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητῆς	Ἀντί- τυπα
Τσουκαλοχώρι	2	2	2	2
Λευκάδα	2	26	26	29
Λευκωσία βλ. Κύπρος	1	54	54	54
Λιβόρνο	14	232	233	511
Μακρυνίτσα	1	16	16	28
Μανταμάδος βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Μαραθόκαμπος βλ. Σάμος	1	8	8	9
Μάρμαρα βλ. Πάρος	1	33	33	33
Μασσαλία	4	67	67	293
Μέθανα	2	2	2	2
Μελένικο	7	49	49	60
Μελιγοῦ	2	6	6	8
Μεσημβρία	1	7	7	13
Μέσαρι	2	4	4	4
Μέτσοβο	3	3	3	7
Μήθυμα βλ. Λέσβος	3	16	16	16
Μηλιές	4	11	11	68
Μητροβίτζα	1	8	8	13
Μίσκοιτζ	4	95	95	163
Μόλυβος βλ. Μήθυμα	—	—	—	—
Μονή Ἀγ. Αἰκατερίνης	1	1	1	1
Μονή Ἀγ. Ἀναστασίας	1	5	5	5
Μονή Εἰκοσιφοινίσσης	1	3	3	4
Μονή Ἐλασσόνας	1	1	1	1
Μονή Θεοτόκου (Σελίτζανης)	1	2	2	2
Μονή Σπαρμοῦ	4	10	10	28
Μονή Φανερωμένης	1	3	3	3
Μόσχα	11	323	328	841
Μπεράτι	1	1	1	1
Μπολόνια	1	2	2	2
Μποτοσάνι	5	40	41	56
Μπρασόβ (Κρόνστατ)	5	60	60	80
Μυριόφυτο	1	1	1	1
Μυστράς	3	4	4	6
Μυτιλήνη βλ. Λέσβος	8	67	67	92

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Αντί- τυπα
Νάξος	5	51	51	71
Νάουσα (Μακεδονίας)	5	20	22	26
Νάουσα βλ. Πάρος	1	9	9	9
Ναύπλιο	2	2	2	4
Νεάπολη	1	3	3	3
Νεάπολη και Μεσσήνη	1	7	7	7
Νεόφυτον (Neuzatz)	3	8	8	18
Νεοχώρι	1	2	2	6
Νησί	1	1	1	1
Νιάτα	2	2	2	2
Νίγδη	1	12	12	24
Νιγρήτα	1	26	27	26
Νίζνα	12	33	36	332
Νικολαούπολις	2	3	3	3
Όδησσός	13	780	788	1588
Όσέκιον	1	1	1	5
Ούγγβάρη	1	4	4	8
Παζαρτζίκι	1	9	9	9
Παϊτήρι	1	1	1	1
Πάντζοβο	1	1	1	5
Παρίσι	6	42	42	135
Πάρος	1	51	51	51
Μάρμαρα	1	33	33	33
Νάουσα	1	9	9	9
Πάρος	1	9	9	9
Πάτρα	8	158	158	229
Πάτρα - Καλάβρυτα	1	85	85	85
Πέργαμος	2	2	2	2
Πέστη βλ. Βουδαπέστη	20	311	311	860
Ππετζέρκιον	1	1	1	5
Πέτρα βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Πετρούπολη	5	15	15	308
Πίζα	3	5	5	18
Πλάτανος	2	4	4	5
Πλουμάρι βλ. Λέσβος	5	11	11	11
Πόρος	2	180	180	239

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Ποτόσανη βλ. Μποτόσανι	—	—	—	—
Πουργάζι	1	9	9	9
Πράβι	2	3	3	4
Πράγσ	1	1	1	1
Πραστὸς	2	2	2	2
Raab βλ. Γιούρι	—	—	—	—
Ραψάνη	2	5	5	35
Ρέθυμο βλ. Κοήτη	1	1	1	1
Ρένι	2	10	10	10
Ροσσάβα	1	5	5	5
Ρομάν	1	7	7	7
Ροῦμα	1	1	1	1
Σάμος	—	30	30	53
Βαθὺ	1	11	11	11
Μαραθόκαμπος	1	8	8	9
Σάμος	3	11	11	33
Σαντομίρη	1	1	1	2
Σαντορίνη	1	1	1	1
Σαράντα Ἐκκλησιᾶς	1	9	9	9
Σαρδηνία	1	2	2	10
Σεμλίνο (Ζέμονα)	11	173	174	274
Σέντες	1	12	12	12
Σέρβια	3	3	3	3
Σέρρες	14	124	125	151
Σηλύβρια	4	21	21	29
Σιάτιστα	2	2	2	2
Σιβίστα	2	4	4	4
Σιμπίου (Σιμπίνι)	5	17	17	23
Σίφνος	1	2	2	8
Σκοπὸς	1	40	40	68
Σμύρνη	27	1123	1142	2036
Σοφικό	1	7	7	8
Σόλοι	2	7	7	11
Σόπρον	1	1	1	5
Σπέτσες	4	28	28	61
Σπέτσες καὶ Κρανίδι	1	12	12	13

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Σύμη	1	1	1	1
Συνεβρόν	2	2	2	2
Σφακιὰ βλ. Κρήτη	1	1	1	10
Σωζούπολη	1	15	15	24
Σωπρόνιον βλ. Σόπρον	—	—	—	—
Ταβλουσούν	1	9	9	9
Ταγκανρόγκ	3	37	37	552
Τέμεσβαρ	6	21	21	46
Τεργέστη	31	844	847	1425
Τζάκοβα	1	2	2	2
Τζουκαλοχώρι βλ. Λέσβος	2	2	2	2
Τοκάι	2	10	10	37
Τρίκαλα (Θεσσαλίας)	7	15	15	34
Τρίκαλα (Κορινθίας)	2	6	7	6
Τρίπολη	4	69	69	80
Τρόπαια	1	1	1	1
Τσαρίτσανη	7	66	66	182
Τύρναβος (Βουλγαρίας)	1	1	1	1
Τύρναβος (Θεσσαλίας)	3	5	5	20
Υδρα	9	186	187	1208
Φανάρι	1	1	1	1
Φέλδβαρ	1	4	4	28
Φιλιππούπολη	2	44	44	47
Φλοσέλη	2	2	2	2
Φωξάνη	2	2	2	2
Χαλκιάνικα	2	14	14	14
Χανιά βλ. Κρήτη	1	1	1	2
Χίος	17	826	826	1027
Χρύσαφα	2	4	4	4
Χώρα	1	1	1	1
Ψαρά	3	25	26	59
Αύστρια - Ούγγαρία	6	111	111	318
Βεσσαβία και Μολδαβία	1	35	35	93
Βλαχία	2	181	181	248
Μολδαβία	2	129	129	129

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Μολδαβία καὶ Βλαχία	1	57	57	60
Ἐλευθερουπόλεως (ἐπίσκοπη)	1	3	3	3
Ἐφέσου Ἐπαρχία	1	1	1	25
Θεσσαλία	5	66	66	153
Πελοπόννησος	4	39	39	82
Ρωσία	1	32	32	32
Ἄγνωστη πόλη	—	756	757	1108

Δὲν θὰ ἀναλύσω, ἐδῶ, τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ κοινοῦ τῶν συνδρομητῶν ποὺ παρουσιάζει αὐτὸς ὁ πίνακας. Ἀποφεύγω, ἐπίσης, νὰ παρουσιάσω, ἀκόμα, τὰ δεδομένα γιὰ τὴν κοινωνικὴ διαστρωμάτωση τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ λόγιου βιβλίου, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τοὺς ἐπεξεργασμένους καταλόγους μας.

Ὅπως διευκρίνησα καὶ στὴν ἀρχή, σκοπὸς τοῦ δημοσιεύματος αὐτοῦ εἶναι, μόνον, ἡ παρουσίαση τῶν πηγῶν, τῶν βιβλίων ποὺ, στὰ χρόνια τοῦ Διαφωτισμοῦ, κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ δημοσιεύουν κατάλογο συνδρομητῶν. Ἡ ἐλπίδα μου εἶναι ὅτι θὰ ὑπάρξουν προσθῆκες ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν στὴ συνολικὴ μελέτη, ποὺ θὰ ἀκολουθήσει, νὰ ἔχει τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ πληροφοριακὴ πληρότητα¹.

Φίλιππος Ἡλιοῦ

1. Τὸ κείμενο μου εἶχε παραδοθεῖ στὸ τυπογραφεῖο ὅταν ἔφτασε στὰ χέρια μου ὁ δεῦτερος τόμος τοῦ πλουσιώτατου καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰασινοῦ, ποὺ μὲ περισσὴ ἐπιμέλεια ἔχει συντάξει ὁ Νίκος Γκαϊτατζῆς (N. GAIDAGIS, Catalogul cărtilor grecesti de la Biblio-

teca Centrala Universitaria «M. Eminescu» - Iasi, v. II (secolul al XVIII-lea), Ἰάσι 1975. Στὸν τόμο αὐτὸν ἀναδημοσιεύονται οἱ καταλόγοι συνδρομητῶν τῶν ἀκόλουθων βιβλίων: 1749.1, 1750.1, 1767.1, 1785.1, 1788.1, 1788.2, 1788.3, 1791.1, 1792.1, 1797.2, 1800.1 καὶ 1800.2.